

శ్రీ మదాంధ్ర

గీతగోవింద కావ్యము

శతావధాని, చల్లా పిచ్చయ్యార్య రచితము

శ్రీ చింతపల్లి రాజ్జీమణి

శ్రీ రాజా వాసిరెడ్డి వేంకట లక్ష్మీనరసమాంబ బహద్దర్

మన్నెసుల్తాన్ గారి ధనసహాయముచే

ముద్రితము.

1950

సర్వస్వామ్యములు
గ్రంథకర్త }

Rs. 2-0-0

విషయ సూచిక

★

అభిప్రాయములు	1-12
శ్రీ రాజా వాసిరెడ్డి పంపానుక్రమణిక	1-37
శ్రీ జయదేవి చరిత్రము	1-12
జాషపది	1
ట	13
„	2
„	3
„	4
„	5
„	6
„	7
„	8
„	9
„	10
„	11
„	12
„	13
„	14
„	15
„	16
„	17
„	18
„	19
„	20
„	21
„	22
„	23
„	24

శ్రీ మత్పుర దేశతాయనము

గీ త గో విందము

అనునీమహాకావ్యము భక్తమహాకవులలోఁ బ్రథమతాంబూల
మందుకోఁ దగిన శ్రీ

“జయదేవ” మహాకవి

యక్షగానముగా రచించెను. ఇత నొక ‘జయదేవ’ కవి
ప్రసన్న రాఘవ నాటకమును రచించెను. ఆయనకూడ సుప్ర
సిద్ధుఁడే. కాని ‘గీతగోవింద’ కావ్యము రచించిన కవినిగూర్చి
యెక్కువగాఁ జెప్పకొందురు. ఈయనకు భక్తులలోఁ గల
ప్రళిప్త నిరుపమానము. ‘కృష్ణకర్ణామృత’ కర్త ‘లీలాశుకుఁడు’ ను
(బిల్వమంగళుఁడు) ఈయనయు “కృష్ణలీలాతరంగణి” కర్త
“నారాయణతీర్థ” లును నొకతేజమేయని మూఁడుకాలముల
యందు వేర్వేరుగా నవతరించి శ్రీకృష్ణభగవానుని దమ కవి
తామృతముచేఁ దనయించి మూఁడవయవతారమున ముక్తిఁ
జేందినట్లును పండితపరంపర కర్ణాకర్ణికగాఁ జెప్పకొనెను.
లీలాశుకుఁడు బ్రహ్మచారియ్యును జితేంద్రియుఁడు కాని
హేతువునను, జయదేవుఁడు గృహస్థు అవుటచేతను ముక్తి
ఁదనయట్లును “నారాయణతీర్థులు” యతి కనుక (సన్యస్య
శవణంశుర్యాత్) భగవానుఁడు ముక్తి ననుగ్రహించెననియుఁ
దెల్పలు చెప్పకొనఁగా వింటిని. జయదేవుని భార్యపేరు ‘పద్మా
తీ’ దేవి. జయదేవుఁడు ఆయాగీతములను తన్మయఁడై పాడు

వైద్య ప్రతులు

ఓంకార్ ప్రెస్, గుంటూరు.

నప్పుడు ఆసాధ్యమణికూడఁ దన్నయురాలై నా
దనియు జెప్పఁగా వింటిని.

“పద్మావతీచరణచారణచక్రవర్తి”

అని యిమ్మహాకవి తనకు వాడికొన్న బిరుదనామ
ర్థింపఁబడియెడిని. ఆయీభక్తమహాకవి శ్లో॥ ‘
వరాశర’ అనెడుభక్తులతోపాటు పూజింపఁ
యుఁడు ఈయనకును ఈయలఘనకుబోషకుఁడ
రాజోత్తమునకును సంబంధించిన పుణ్యగాథలు
దిక్ష్పదర్శనమాత్రముచే గ్రంథవిస్తరభీతిచే విడుఁ
ఱివఱిమహానీయనిగేయములను తెలుఁగులో గేయ
మృదువైనభాషలో ననువదించిన చల్లాపిచ్చయ్య
అభినవజయదేవుడని మనయాంధ్రకవిశేఖరులు
రనినానిశ్చయము. గానమునకు సంస్కృతభాషక
భాషయే యెక్కువసౌష్ఠ్యము గలిగించు ననుట సర
మయినను “జయదేవ”కవి వాడినసంస్కృతము
కన్నను మిక్కిలిమృదువుగానున్నది. ఆం
వనువాదమునెడల గ్రంథకర్త గమనించినట్లు విజ్ఞా
గలరు.

కవిః కరోతి కావ్యాని । లాలయం త్యుతై
తరుః ప్రసూతే పుష్పాణి । మరు ద్వహతి
వే॥ శా॥ శతావధాని

కింకివీంద్ర ఘటాపంచానన కలాప్రపూర్ణైత
బిరుదాంకితులు.

శ్రీ జయదేవుడు-గీతగోవిందము

శ్రీ నిర్వికల్పానందస్వామి

క్రీస్తు శ. 1169 నుండి 1200 వఱకు వంగదేశమును పాలించిన శ్రీలక్షణసేనుని యాస్థానమున “ఘోయి”, “ఉమాపతి ధరుడు”, “గోవర్ధనుడు”, “శరణుడు”, “జయదేవుడు”డను కవులయిమగు రుండిరి. గోవర్ధనుడు “ఛార్యసప్తశతీ” రచయితగను, జయదేవుడు “గీతగోవింద” కర్తగను నేటికిని స్మరింపబడుచున్నారు.

జయదేవుడు జన్మించినది కేందుబిల్వమును గ్రామమున. ఇది ‘వీరభూమ్’ జిల్లాలో అజయూతీరమున నున్నది. నేటికిని ప్రతి మాఘమాసమున “జయదేవు” స్మృతి నుద్దేశించి యొకయుత్సవము జరుగుచున్నది.

పద్మావతి

జయదేవుని తండ్రిపేరు “భోజదేవుడు”, ఒల్లిపేరు రామాదేవి, భార్యపేరు రోహిణి పద్మావతియనరమణి. సృత్యమొనర్చునపుడు గతిననుసరించి తాళమువేయుదక్షత జయదేవున కుండెను. “గీతగోవిందము” పరాశరాదులగుమిత్రుల కర్పింపబడినది.

దేవదాసి

“పద్మావతి” జయదేవుని భార్యయని ‘నేత్రశుభోదయా’ అనుగ్రంథము తెల్పుచున్నది. పద్మావతి జగన్నాథమందిరమందలి దేవదాసియని మఱియొందఱు,

సంగీతబలము

ఒకప్పుడు 'పూజమిశ్రు'డనుసంగీతవేత్త 'లక్షణసేనుని' యాస్థానమునకు వచ్చి "పఠమంజారి" రాగ మాలాపించి యచ్చట నున్న పృథ్వీమిత్రముల రాల్చి యందఱకు విన్నయముఁ గూర్చెనట. 'పడ్మావతి' గాంధార రాగ మాలాపించి నదీతరంగముల లేవదీసి యొడ్డున నున్న పడవలను నదీగర్భమున కీడ్చుకొనిపోయెననియు జయదేవుఁడు వసంతరాగ మాలాపించి పత్రికాస్వయేనపృథ్వీమును చిగుర్పఁజేసెననియును గథ.

దేహిపదపల్లవముదారం

జయదేవుఁడొకప్పుడు దొంగలనారి బడ, వారు హస్త పాదములనుఖండించి, సర్వస్వమునుగైకొనిరి. కానిదైవమహిమ వలన 'జయదేవుఁడు' మరల బూర్ణాంగత్వమునందెను. జయదేవుఁడు మరణించె నను మిథ్యా వార్తను విని పద్మావతీదేవి పేంటనే ప్రాణములను వదలెనట. "దేహిపదపల్లవముదారం" అనువాక్యమువాయుటకు సందేహించుచుండగా శ్రీకృష్ణుఁడే జయదేవునిరూపమును ధరించి జయదేవుఁడులేనిసమయము నందు తద్గృహముఁ బ్రవేశించి యావాక్యమును లిఖించిపోయెనట. ఇట్టివేయగు పెక్కుకథలు జయదేవునిగూర్చి లభించుచున్నవి.

ప్రాకృతవృత్తచ్ఛాయలు

కథకేమిగాని నాటనుండి నేటివఱకు "జయదేవుని గీతగోవింద" మాకర్తించినంతగా మఱియొగ్రంథమును భారత

దేశము నాకర్షింపఁజాలకపోయినది. గీతగోవిందము వినని గ్రామముగాని యాపదములతో బ్రతిధ్వనితములు గాని విష్ణ్వలయములుగాని భారతదేశమున లేనేలేవు.

ఈగ్రంథ మంతగాఁ బ్రచారితమగుటకు కారణము వృత్తచ్ఛాయలను జయదేవుఁ డనుసరించుటయే ముఖ్యకారణమని పండితులు చెప్పుచున్నారు.

ఈగీతగోవిందకావ్యమునకు నింతవఱకు కిరి వ్యాఖ్యలు సంస్కృతములో లభించుచున్నవి.

అ చి ప్రా య ములు

(శ్రీ) (శ్రీ) (శ్రీ) శతావధాని చల్లాపిచ్చయ్యశాస్త్రిగారిచే విరచితంబగు (శ్రీ) ఆంధ్ర“గీతగోవింద” మను కావ్యము స్థానిపులాకన్యాయముననుసరించి యచ్చటచ్చటఁ జదువఁగలిగితిని. శిరోభ్రమవ్యాధిగ్రస్తుండ నగుటచే నామూలాగ్రంథుగాఁ జూడఁజాలనైతిని.

(శ్రీ) శాస్త్రిగారు జగమెఱిగిన బ్రాహ్మణోత్తములు. శాంతిదాంతిప్రధానకీలాగ్రగణ్యులు. ఆంధ్రగీర్వాణంబుల నారితోరిన బండితకవులు. విశేషించి శతావధానచాతురీధురీణులు. ఇట్టివారిచే విరచితం బగు ‘గీతగోవింద’ కావ్యానువాదమండలి కవితాప్రాశస్త్యమునుగూర్చి నాబోటియల్పజ్ఞుండు విమర్శించి గుణాతిశయములనుగూర్చి విమర్శింపఁదగినదికానేరదు. (శ్రీ) వారిరచన ‘కవిబ్రహ్మతల్లజ’ (శ్రీ)జయదేవ రచితాష్టపదీగేయ కావ్యానువాదముగదా.

మూలమున భావమించు కేనియుఁజెడకుండ శాస్త్రిగారు గంధర్వచన యొనర్చిరనుటతో నతిశయోక్తిలేదు. శాస్త్రిగారి పదగుంభనాదులు మూలగంధప్రాశస్త్యస్ఫోరకములయి విరాజిల్లుచున్నవి. గీతవిషయమున శ్రీ జయదేవాష్టపదులెంత హృద్యములు, శ్రోత పేయములునునై రసికజనాకర్షకము లగుచున్నవో శ్రీ శాస్త్రిగారి యనువాదాష్టపదులుగూడ నట్లే శోభిల్లుచున్న వనఁదగును. మూలమున నున్నప్రాశస్త్యప్రావీణ్యాదులే తదనువాదమున వలసినంత సంక్రమించిన వనవచ్చును. మాగురుమిత్రులు శ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రి మహాదేవులు లాంధ్రభాషాకవితయే గీర్వాణభాషాకవితకన్న మనోహరమని యీమధ్య 'భారతి'పత్రికలో వ్యాసమూలమునఁ దమయభిప్రాయము వెల్లడించిరి. కాని ఇతరత్ర శ్రీవారి యభిప్రాయము సరియగు నేమోకాని శ్రీజయదేవాష్టపదులను గూర్చి మాత్రమయ్యది సమంజసము కానేరదేమో యని నా సందేహము. కవిప్రకాండు లెవ రాంధ్రీకరించినను జయదేవుని సంస్కృతివాణి కుండెడి గీత్యానుకూలసామంజస్యము, సాహితీపేళలత్వము, కవితాచమత్కృతి లోనగు గుణవిశేషములు మూర్తీభవింపఁజేయఁజాలరేమో. అట్లైనను శ్రీశాస్త్రి చరణుల యేతదనువాద మన్నివిషయముల మూలమునకుఁ దీసిపోవునది కాదని చెప్పఁదగియున్నది.

శ్రీజయదేవునియష్టపదులకు 'ధాతుమాతు'ప్రయుక్తమగు గీతిపద్ధతి శ్రీ "త్యాగరాజాదులకీర్తనలకుఁబోలె గురు శిష్య సంప్రదాయసమ"నుగతముగా సంపాదితముగాలేదు.

దేశ కాల పాత్ర భేదములచే నయ్యవి యానోటనానోట నానా విధంబులుగా గీత మొనర్పబడుచున్నవి. దానంజేసి వాని మాతృక లెట్టివో యూహింప వీలులేకున్నవి. అవి తెలిసి నప్పుడుగాని మూలానువాదముల తారతమ్య మిట్టిదని నిరూపించుటకు వలనుపడదు. ఏది యేటులున్నను శ్రీజయదేవుని గీతగోవిందాష్టపదులవలె శ్రీశాస్త్రీగారి యాంధ్రాష్టపదులు కూడ సర్వదా గానమొనర్పఁదగిన వని నాయభిప్రాయము.

మచిలీపట్టము

27-2-46

}

ఇట్లు

(సం.) హరి నాగభూషణము

ఓం

శ్రీరామో జయతి

“గాయకసార్వభౌమ”

పా రు వ ల్లి రా మ కృష్ణ య్య వంతులు

బి. టి. యు. (భారతీతీర్థోపాధ్యాయులు)

ఎక్స్ప్రెస్ కమిటీమెంబరు

మ్యూజిక్ ఎకాడిమీ, మద్రాసు

గవర్నరింగ్ బాడీమెంబరు

శ్రీ త్యాగబ్రహ్మ మహోత్సవసభ, తిరువయ్యూరు

శతావధానులు, విద్వత్కవివర్యులు నగు బ్రహ్మశ్రీ చల్లా

పిచ్చయ్యశాస్త్రిలవారికి—

అయ్యా !

తమచే నాంధ్రీకరింపబడిన శ్రీజయదేవకృత 'గీత గోవింద' కావ్యము నామూలగ్రంథముగఁ జదివితిని. మూలగ్రంథ మందలి సవరసభావాలంకారకల్పనలను రాగ కాళగమననియ మాదులఁ దప్పనీక వన్నె వెట్టురీతిని పద్యములను గేయములను అనువదించితిరి. అనితరసాధ్యమయిన యిట్టిమీనంగీతసాహిత్య కవిత్వ మెంతయుఁ గొనియాడఁదగియున్నది.

ఏతద్గ్రంథము కవులకు, పండితులకు మాత్రమే కాక గాయక, భక్తలోకమునకుఁ గూడనత్యంత ముదావహము కాఁగల దని తెలుపుట కెంతయు సంతసమగుచున్నది.

ఇట్లు, విద్వజ్జనవిధేయుఁడు

పారుపల్లి రామకృష్ణయ్యశంతులు

బ్రహ్మశ్రీ ప్రతిభారవీత్యాదివిరుదాంచిత భువనగిరి
: ఓ.యంమయ్యశాస్త్రి, బి.ఏ., గుంటూరు.

న వ ర త్న ము లు

క॥ శ్రీమచ్ఛల్లా పిచ్చయ
ధీమణి జయదేవకృతని దెలిఁగించి రస
శ్రీమాధురి ప్రాకృతజన
సామాన్యవశం బొనర్చె సామర్థ్యమునక॥

క॥ చల్లట! పిచ్చయ్యట!-కో
కొల్లగఁ గమ్మని కవిత్వగోక్షీరధురి-

సల్లాపమధురమథ వేద

జలైన్ బదవదమున స్పృసందులు చిందక॥

క॥ జలిబిలి పలుకులు వెలగల

గొలుసులవలె మెలపుమెలికె కులుకఁ దలఁపుమే

ల్యైలుఁగుల చలువలు గెలలుగ

విలసిల నొలికించె నెంతవిజిత కలఁదో॥

క॥ ఉనికి స్మృతికి స్మృతకున్

దనుకు స్తన కేమి రావినగుఁడుగ మాటా

నినచో నినుచు స్మృతగున

రణితమణిత కావ్యగానరసమధురిమముల్॥

ఉ॥ అందపుమాట పొందున రసాకృతియూ జయదేవు గీతగో

విందము విందొనర్చుపదనిం దొడరం దెలుఁగుం బొనర్చుతీ

విం దొలివారి నెల్ల మఱపించు టసాధ్యమకాదె! పూనిగె

ల్పొందె సుధీమనోజ్ఞసరసోక్తులఁబిచ్చయశాస్త్రి దక్షతన్॥

క॥ జయదేవుని పదరమ్యత

జయదేవునిదే యిహోట సాధ్యముకా, ద

ట్లయినను జాతీయాంధ్ర

స్మయనయమగుఁ బిచ్చయార్య సత్కృతి నయమై॥

ఆ॥ అసలె శతవధాని యట! శతధాకావ్య

కల్పన స్పృసిద్ధి గాంచెనట!

అట్టివారి కెట్టియల్లకయైన న

ల్లెఱుపైని బండి తీతెకాదె॥

గీ॥ చల్లవాడట కవి లీల- చల్లవార
 లేరి కోరినదట, నేత-యెల్లవారి
 నల్లుకొని యేలు నల్లని చల్లవాడ
 పెట్టిసింగారములకు నింకేమి కొదువ!

ఉ॥ ధీరగభీర వాక్పటిమ దేవరసస్వతిఁ గొల్చి మేలసా
 లూరగ సోకుమార్య పదయుక్తిఁ దెలుంగుల మల్పినాడనం
 చూజుట నూజుకుండక మహోజ్వల నిర్మితశక్తిఁ రక్తిస్యే
 చ్ఛారతిఁ బిచ్చ యూర్యమణి!, నల్పు కృతుల్పిరజీవివైకళన్॥

(శ్రీ)యదవధాని శిరోమణి మధ్వ(శ్రీ) కాశీకృష్ణాచార్యులుగారు.
 విజయ వాడ. 20-6-1950

ఉ॥ (శ్రీ) జయదేవ వాగమృతసేవల మేలసపుష్టి నొంది కొం
 జాజుల సొంపు నింపు వెదజల్లుచు నెంతయు నీదుపద్దెముల్
 రాజులు చుండు సర్వకవిరాజుల డెందము లందు సమ్మద
 (శ్రీ)జనియింపజేసి, కవికేఖర పిచ్చయశాస్త్రి నిచ్చులున్॥

(శ్రీ)మద్వేలూరి శివరామశాస్త్రిగారు, శతావధాని, చిటివాడ
 కృష్ణాజిల్లా 28-6-1950

అయ్యా! ఇప్పుడు తాము నాకుబంపిన (శ్రీ) సాంధ్ర
 గీతగోవిందమును చదివితని. లోగడ కానిమొర్రా తైబ్రరీలో
 రెండు ప్రాచీన గీతగోవిందములను చదివెయింటిని. మీ

యూ స్వేచ్ఛానువాదములో ధారాళత మొదలగు కొన్ని
గుణములున్నవి. మీయనువాదము గూడ కొనలుసాగి
ఆంధ్రదేశమంతయు నల్లుపెట్టుగాక.

మధ్య శ్రీ కవిశేఖర వల్లెవూర్ల ప్రజ్ఞాచార్యులుగారు
సంస్కృతాధ్యాపకులు, హిందూకళాశాల,
గుంటూరు 1-7-1950

శా! శ్రీ చల్లాస్వయచ్చయార్యకవి(వాసెన్ గీతగోవిందముక
శ్రీచెన్నందెడుకైలిఁ జింతవలిరాజ్ఞీదివ్యనామాంకమున్
వాచామాధురి శబ్దశుద్ధి రససంపద్యావనా వైదుషీ
ప్రాచుర్యంబులు మించు చొక్కటాకటిన్ భావంబు
రంజింపఁగన్ |

Sree T. S. Balasubrahmanya Ayyar M. A., L. T.
Inspector of Oriental Schools, Madras.

Sree Satavadhani Challa Pitchayya Sastry
gave me readings from his poetical Composi-
tions. He is very good at Music. I heard
him read Telugu rendering of Geeta Govindam
and some other works. He commands a very

fluent and easy style and added to his mellifluous voice, the recitation he gave was very excellent and entertaining. I have great pleasure in testifying to the high attainments of Sree Sastry at writing interesting poems.

శ్రీ సాంధ్రగీతగోవిందకావ్యపీఠిక

శ్రీ ర సు

(శ్రీ) సంపూర్ణ ఝరీ-దరిమ్మదునద శ్రోత్తుంగభద్రాచారి
ప్రాగేకాదశభి ర్నగై రనభిదై స్సంసేత్యమాసం పురః
కుబ్జం భక్త మనువ్రజన్త మనుగై రారూఢగోష్ఠీవనం
శ్రీభూనాయక మన్వహం హృది భజే శ్రీభావనారాయణమ్॥

గీ॥ భవ్య శ్రీరామ భానుభూపాల పరిణ
యోత్సవ సదస్యమునఁ గృతియొనఁగ బడియె
సరసవిద్వత్కవీంద్రులు సంతసింప
భవ్య నరసాంబ మన్నెనుల్తా నలరంగ.

—♦ కృతి ప్రశంస ♦—

సీ॥ మానసోద్భవ సుకుమార సువర్ణశ
రీర, యుద్ధ్యానసంచార, ధీర
అభిమానధన, సువృత్తామూల్యభూషణ
భావసాధాంతర ప్రకటచరణ
సాహితీధారణా సరసగీతివయస్య
సత్త్వగుణాంబర జ్ఞానముకుర
నవరసకల్పనా నవ్యప్రణాళిక
మత్తేభయానక్రమప్రచార
గీ॥ ధన్యురా లైసమత్కవితాకుమారి
రాజలక్షణ నొసంగితి రాజ్ఞీవనుచు

మనసున గ్రహించి పెంచుము చనవుమెఱయ
సరసగుణంబ వేంకటనరసమాంబ !

గీ॥ అష్టపదములగేయమ్ము లాంధ్రభాష
• బృందజయదేవగోవిందుఁ బేర్కొనుటను
గీతగోవిందయనుపేరు భ్యాతమయ్యె
నరసి యేల్కొనుచుమ్మ ! శ్రీ సరసమాంబ !

గీ॥ ఇంటికొడలితోఁగూడ నేగుదెంచె
భారతీదేవి పచ్చని పందిటికిఁ
ఇరువురను నొక్కరీతిగా నరయుచుమ్మ !
యత్తవారిల్లు పుట్టిల్లు నయ్యెనిద్ది.

❖ - కృతి భక్తి వంశావళి - ❖

శ్రీ చింతపల్లి సంస్థానము

సీ॥ శ్రీగజబృంహణ ప్రాగల్భ్య విలసిత
గజలక్ష్మికి నివాసకంజ మగుచు
పంచకల్యాణసం పల్లక్షణాంచిత
కుచ్చైర్హయశ్రీకి నునికి యగుచు
పండితకవిగాత్ర పరివారవందిమా
గధముఖ్యులకు కనకాద్రి యగుచు
నప్రమేయాన్న పూర్ణామృత నిరతదా
• నమునకు కల్పకనగమ యగుచు

గీ॥ డాలు దీపించుకృష్ణాత టంబునందు
వఱలు సంస్థాన మిలఁ జింతపల్లి యనఁగ

వన్న వాసియుఁ గాంచిన “వాసిరెడ్డి”
వంశజులు పాలకులుకాఁగ వారివరుస

క॥ దేవీభాగవతమ్మున
భావుకముగఁ జెప్పె “ముల్లు పాపయ” కవిరా
జా వేంకటాద్రివిభుహృ
ద్భావిజగన్నాథ నృపతి తల్లజవఱకుఁ

క॥ శ్రీ వేంకటలక్ష్మీప
త్మవల్లభుఁ డాదిగాఁగ గ్రమముగ నిందుఁ
• శ్రీ వాసిరెడ్డివంశ్యుల
భూవిభుల తరాలఁ బ్రకటముగ వివరింతుఁ

సీ॥ ధర్మప్రతాపమూర్తాండుడై యెన్నియో
బిరుదముల్ సత్కృతుల్ పెరసినాఁడు
ఏకలగ్నంబున నెఱఁగి శతాధిక
దేవప్రతిష్ఠఁ గీర్తి గవినాఁడు
గురుతరసౌవర్ణ గోగర్భముం జొచ్చి
ద్విజకోటులకు కొల్ల పెట్టినాఁడు
ముమ్మాఱు కనకమ్ము మొనయించి రత్నాళి
నోఁ దులాభారమ్ము తూఁగినాఁడు

గీ॥ కీర్తి కత్తరుబుడ్డి లక్ష్మీకిని వడ్డి
పండితుల వేల్పుగిడ్డి యా “వాసిరెడ్డి”
వేంకటాద్రిప్రభూత్వ విక్రమాభి
తాను “శ్రీ” రాజమన్ను సుల్తాన్ బహదరు॥

సీ॥ గాంభీర్యమున నెల్లకడ లాక్రమించిన
 కడలిరాయఁడు సాటి గాఁడటంచు
 ధైర్యంబునను బ్రమథాధినాథుని చేతి
 బంగారుకొండ యేపాటి యనుచు
 శౌర్యంబునను గ్రీష్మచండప్రదండవి
 కర్తనుండును నెన గాఁడటంచు
 నౌదార్యమునఁ బాండవాగ్రజశిబిశాత
 వాహనాదులు నెంత వారలనుచుఁ

గీ॥ జాటుచున్నాఁడు పవనుఁడు శబ్దముఖత
 వేంకటాద్రి ప్రభుప్రతిష్ఠాంక వివిధ
 దేవభవనధ్వజస్తంభ దీవ్యదగ్ర
 భాగవిలసితఘంటికా, ధ్వనిముఖమున॥

గీ॥ “మన్నెహంవీర బిరుదసం పన్న వేంక
 టాద్రి కల్ప”ద్రుమము కొమ్మ లైచేఁగిరి
 వెఱ్ఱెమయుఁ బార్వతమ్మయు విరులు గుణము
 లయ్యు సంతాన మనుషల మందవేమి॥

గీ॥ వేంకటాద్రిప్రభుండు నుద్విగ్నమాన
 నుండయి పితృవృత్తలనుతుల “శూరచంద్ర
 పాపయాఘ్నులకొమరుల వరుస దత్త
 పుత్తులుగఁ” జేకొనె న్వంశము ఫలమంద

గీ॥ “శ్రీ జగన్నాథగుణిమణి శ్రేష్ఠుఁడయ్యె
 రామనా”థాభిధుం డవ రజతకయ్యె

శ్రీ రాజా వాసిరెడ్డి వేంకట లక్ష్మీనరసింహనాయుడు,
మన్నె సుల్తాన్ బహద్దర్ గారు

వీరి నిరువుర మూవును విరివిపేర్కొ
గాంచుచుండిరి కన్నులకలుపు దీటు॥

గీ॥ న్యాయముగ వేంకటాద్రిభూ నాయకుండు
ధూర్వహత కల్లుదాఁకఁ దా నిర్వహించె
(శ్రీ) జగన్నాథబాబు తాజ్యేష్ఠుఁ డగుట
వంశకరుల పరంపర వలలెఁ బిదప॥

సీ॥ వీరాతివీరుఁ డౌ వేంకటాద్రిక్షమా
నాధునకుఁ జగన్నాథనృపతి
దత్తకుమారుఁడై తగెను సర్కారు సం
స్థానాధిపతిఁ జేసి సత్కరించె
అభినవకాళిదాసాది చిహ్నము లొప్పు
పాపయారాధ్యాది ప్రధితసుకపు
లప్ట దిగ్గజములై యాస్థాని వెలయంగ
నగ్రహారములిచ్చి యమరనిలిపె
దేవసంస్థానములను భక్తిప్రపత్తి
ధర్మకర్తృత యెసఁగ నిత్యముగఁ బూర్వ
మాశ్యకీర్తిప్రతిష్ఠ లవ్వారిఁ జేసె
మన్నె హంపీరబిరుద సంపన్నుఁడగుచు

గీ॥ ఆ జగన్నాథనృపతి గుణాలయునకు
లలితలక్ష్మీపతి ప్రభాలయుఁడు దత్త
పుత్రుఁడై యొప్పె, ప్రజలను మోద మొదవ
ప్రజలమూదిగ నేలెను బ్రభువులలర॥

క॥ భూపాలకు తెల్లదు ల
 స్త్రీపతి నరనాథుఁ డల్ల(శ్రీ)పతియే మే
 థాపుష్టిపటిష్ఠఁడు గౌ
 రీపతి సేవాఘ్నఁ డనఁగఁ జెలఁగె యశశ్రీ॥

క॥ ప్రతిసోమవారమును నియ
 మితచిత్తుఁడు కవుల బుధుల మేళనమొనరిం
 చి తగినరీతిని ఘనస
 త్కృతులం బొనరించె విమలకీర్తి యెసంగ॥

క॥ “శ్రీలక్ష్మీపతి”నృపు పరి
 పాలనమున కవలఁ బ్రజలఁ బరిపాలించె
 భాలంకృతవేంకట ల
 క్ష్మీ లలితగుణావలంబ కేవలయోగ్గ॥

గీ॥ కంచిలో దివ్యభవనముల్ గడలుకొలిపెఁ
 బ్రకటములు క్రొత్తకలల శిల్పములతోడ
 దానఁ గల్యాణరత్ననిధాన ప్రజలఁ
 గంచిదొరసాని యనెనుప్రఖ్యాతి గాంచె॥

ఉ॥ తెంకలపాలికల్పకము, లేమలపాలిఁటిపూలదండ, న
 ల్వంకల తప్పుదిద్దెడు కలాతతికిఁ రతనాలమేడ, రా
 జాంకనివాసభూమి, గుణసారహసన్ముఖసారసన్సుర
 ద్వేంకటలక్ష్మణుంబ, కడువిశ్రుతిఁ గాంచెఘరాతలమున॥

ఉ॥ పల్లెలఁ బట్టణాబులను బాలురు వృద్ధులు నెల్లవారలు
 జల్లనఁ జేసి “కంచిదొరసాని” మముం గరుణార్ద్రస్మృష్టితోఁ

శ్రీ రాజా వాసిరెడ్డి వేంకట లక్ష్మీ నరసమాంబ
మన్నెసుల్తా బహద్దర్ గారు

దల్లికిఁ దల్లియై మనిచె దానము లెన్నియొ జేసెఁ గొల్లగాఁ
జల్లనితల్లియంచుఁ బ్రజ సంస్తుతిఁజేయును రేపుమాపులున్॥

గీ॥ అవలఁ దద్దతపుత్తుఁడై యడ్డులేని
స్వీయబుద్ధిబలంబునఁ జెన్నుమిగిలి
చేలఁగె “వేంకటలక్ష్మీ నృసింహనృపతి
బాల్యమునయంద పీఠత పరగ”. సంత॥

♦ శ్రీరాజా వేంకట లక్ష్మీనరసమాంబా పితృవంశము ♦—

గీ॥ ఇంబుదళుకోత్తఁ “గృష్ణాతటంబునందు
రత్నగర్భకు, గ్రామహారము”లయందు
ప్రథితిఁగాంచిన నాయక రత్నమగును
రమకు బంగరుటూయెల రావిరాల॥

క॥ తఱచయి యాచకపికములు
పఱతెంచి యశంబు తేటపడఁ గీర్తింపన్
పఱలెడు సందున్ వాసిన్
“జఱుమామిళ్ళా” న్వయంబు సిరులకు తావై॥

సీ॥ ఆవిమలాన్వయ మందున జనియించెఁ
జత్తపద్మార్చిత శ్రీధరుండు
సత్త్వప్రధానుండు సహజస్థుణరాశి
శ్రీరామనామ సుధీరధుండు
తత్పత్నులైరి సుధామమినాక్ష్మ్యంబు
విశదభావాలంబు వెంకమాంబు

ప్రథమకుఁ బుత్తులు వఱిలిరి “భానుప్ర
సాద”ధీరుఁడు, భానుసదృశమూర్తి

గీ॥ “సూరయ గుణాబ్ధి వెంకయ,” ధీరహూళి
మహితకోదాడరామ సమాహ్వయుండు
గణ్య ‘వేంకటపతి,’యనఁ గల్పపంచ
కంబువలెఁ గంబుభృత్కృపా కారులగుచు॥

గీ॥ పుత్రియు జనించెఁ గల్యాణ భూరిబుద్ధి
లక్ష్మీనరసాంబనా గుణాలంబి ప్రథిత
తాజలక్షణలక్ష్మిత, రమ్యమూర్తి
ప్రజలు వేనోళ్ళఁ బొగడ సంపదలబొగడ॥

గీ॥ పెండ్లి పేరంటములు చేసి యిండ్లు నిలిపి
బీదసాదలఁ బాలించు విధము దెలుపు
నెలమి బాల్యంపుబొమ్మ పెండ్లిండ్లవలన
సరసదుణినికురుంబ నరసమాంబ॥

గీ॥ తద్గుణంబులు సుప్రసిద్ధంబులయిన
లక్షణంబుల నరసి ప్రతిక్షణంబు
నాటి యువరాజులందు నేమేటి పెండ్లి
కొడు కగునొ యంచుఁ దండ్రి నల్లడల నెఱుకె॥

క॥ బలియుఁడు లలితుఁడు ధీరుఁడు
సులక్షణాంబితుఁడు, ప్రథితశూరుం డగుచున్
దెలిసి యొసంగుటఁ దెలిపెన్
లలి వేంకటలక్ష్మీనరస నరపాలునకున్॥

గ్రంథకర్త:

(శ్రీ) చల్లా పిచ్చయ్యశాస్త్రిగారు - శతావధాని,
పొన్నూరు.

(శ్రీ) చిరుమామిళ్ళ భానుప్రసాద్
నాయుడుగారు

సీ॥ స్వీయపితృభక్తిఁ బ్రకటింప వేంకటాద్రి
విభుఁడు కూర్చిన జగ్గయ్య పేటయందు
చెలఁగె వేంకటలక్ష్మీనృసింహలక్ష్మీ
నరసమాంబావివాహఘనమ్ము మహిమ॥

క॥ పరిణయమై శ్రీలక్ష్మీ
నరసాంబిక పట్టమాని నరపతు లెన్నేన్
పరిపాలన మొనరించెన్
ధర వేంకటలక్ష్మీనృహరిధరణీవిభుఁడున్

సీ॥ కాపట్యవారాశిఁ గదలుమార్తురవేరి
గండుమీలకు గుండెగాల మగుచుఁ
జనుదెంచు యాచకజనచాతకములకు
ప్రాప్తపేణ్యంబు నీరదమ యగుచు
సాంపరాయాంగణ స్థానమ్ములందున
గంటు గాననివ్రజకవచ మగుచు
లావణ్య రూపవిలాసరేఖకలందు
మా రేనిమాటటమారుఁ డగుచు

సీ॥ బాటవస్సుటవతుఁక వాటుఁ డగుచుఁ
జెట్టపాలఁగ రాశనృసింహుఁ డగుచు
జెలఁగె వేంకటలక్ష్మీనృసింహనృపతి
మన్నెనుల్తా బహద్దరు హొన్నుకుదురు॥

చూడ నే రెటఁబశ్యత్తోహరులు, మ్రుచ్చుల్కానరారెందుమా
తాడన్ జంకనివారు లేరెచట, హాహాకారము లేనెలే

వేళక వేంకటశ్రీనివాసానందపాత్రేంద్రుండు పాలించుచోఁ
బైఁడిక వెండిని రత్నముల్ వితరణాభక వన్నె రెట్టించుచుక॥

పరిపూర్ణం బగురాజ్యలక్ష్మీ కగుసంపత్తిక విలోకింపఁగా
గురుదోర్దండయుగప్రచండ రసనాక్రూరాసి నృత్యక్రియా
సాణిక వేంకటశ్రీనివాసతిరా జన్మన్నెనుల్తాబహ
ద్దుమించెక సరివారుమెచ్చుకొననుత్తామ్యత్పతాపార్చుండె॥

గీ॥ పూవుదావియుటుల్ వారు పోలిచి రెలిమి
నొండొరులు ప్రేమరస మెద నిండుకొనఁగ
ఇంద్రభోగము లొలయ ధీచంద్రుఁ డలరఁ
జూపఱయును బ్రశంసింపఁ జొక్కు నెఱయ॥

త్రోవల్ చూచుచుఁజూడ్చితుమ్మెదలుచేతో జాతుడుప్పెంగహృ
ద్భావాపూర్వసుమప్రతానములపై బాఱె ప్రమోదామృత
స్వావిర్భూతరసానుభూతులను నిత్యంబుం బ్రవర్తింప సం
భావింపం దగెఁ దత్పవిత్ర మగుదాంపత్యం బపత్వార్థియై॥

గీ॥ కొంతకాలము చనునంత వింతగాను
కలిగె నెడబాటు దాన లోఁ గలఁక వొడమి
నడపె నొకకొంత తనప్రాణ నాధుకొఱకు
తగినయటు లక్ష్మీనరసాంబ, ధర్మబింబ॥

కనుగో శ్రీనరసాంబ భూమి నిలుపం గంఠంబు లొయ్యాలగల్
కొనియాడంగఁ బరీక్షలో నిలిచి వాక్కుక దృక్కు నేకంబుగా
ధన మెట్లయ్యెడు సాధనం బరయ నాత్మస్వామియే సర్వసా
ధనమా మేలనె మండలాధిపులచెంతక భానుఁడే తోఁడుగక॥

నానాట న్ననలూని తాలగఁత యానందంబుగా హృత్కుటిక
జానై యల్లఁగ నల్లిబిల్లిగను రాజ్ఞాంపత్య మొప్పొందె ద
త్సానాస్తుండునుజుండును బవనుడున్దోరంబుపూయింపఁగఁ
మేనుల్ రెండుగభావమొక్కఁడుగఁగన్వింపఁ ఫలాకాంక్షమై॥

క॥ ఆదట దాంపత్యము ను
శ్రీ దళుకొత్తించుతఱిన చెలగించెను వే
తై దైవవిధి ననంతర
మాదేవియు రాజ్ఞయయ్యె నఖిలప్రజకు॥

సీ॥ వలపులో మెలపులు గొలుపఁగాఁ జాలువ
న్నీరు మున్నీరు కన్నీరు జేసి,
పరిమళించుచు గంటఁ బడువచ్చకప్రంపుఁ
కాటుక కటికచీకఁటిని జేసి,
యనురాగ మిటులుండునని చూపు కుంకుమ
కంట ముంజేరాపు గవియఁ జేసి,
చాలపొంగుల కలుపా యైసప్రాయమ్ము
వడి కానవెన్నెల పాలు జేసి,

సీ॥ పాలు సగమైన నామేను నేలఁ బెట్టి
నామనముమాత్రఁ గొనిపోవ నాయ మగునె
నాథ ! తనుకాంతిజితరతినాథ ! యనుచు
నిరతమడలును వేంకటనరసమాంబ॥

సీ॥ రాజ్ఞయయ్యను నిట్టులు రాగబద్ధ
హృదయుఁ డగునాధుఁ డెడయుట నెడ నడలుచు

శాదరాదరవచనభా నూదయమున

ధైర్యమునఁ బాలన మొనర్చె దల్లియట్లు॥

శ్రీ రాజావేంకటలక్ష్మీనరసాంబామన్నెసుల్తాబహద్దరుశ్రీ-

పదియాడేడులయూడునాడెయొదవక, బ్రాజ్యంబురాజ్యంబు నే
ర్పొదవక దొల్లిఁటియప్పు దీర్చి సిరిపెంపొందించుచు బుట్టుమె
ట్టుదివాణంబులురెండు మెప్పు గొనునట్టుల్ మన్నెసుల్తాను శ్రీ
ప్రదలక్ష్మీనరసాంబ యొప్పెసఁగె దీవ్యదృవ్యనిర్వాహయై॥

గీ॥ అత్తమేనత్తయునయి యలరువెంక

టాభిధానమహాలక్ష్మి యాత్మ మెచ్చ

ప్రజలఁ బాలించె దైవతభక్తి వెలయ

నయము నయము నెఱింగి శ్రీనరసమాంబ॥

జతనంబుం బొనరించి మార్తు రెటులేసాధింప నెన్నెన్నెచె
డ్డతలంపుల్ చెయువు ల్పొనర్పఁ గడఁకి డాల్కత్తి ధీశక్తియే
కతఁ గైకొందగి యన్నిటక గెలిచె వీర 'నైంకటాద్రిప్రభు'
ప్రతిభాశ్రీనరసాంబనాఁగఁ దనరె రాట్టిని నుద్యత్ప్రభు॥

మేదశ్శక్తి స్వతంత్రమంత్ర మొసఁగఁ మేల్ ధైర్యగాంభీర్యశౌ
ర్యాదార్యంబులు తోడఁబుట్టులయి సాయంబుం బొనర్పంగ ను
శ్రీదైవారఁగ 'వేంకటాద్రిప్రభు' కీర్తిస్ఫూర్తి రెట్టించు రా
జ్ఞాదామమ్మను లక్ష్మి యేలుతను 'లక్ష్మీనరసమాంబ' బాసతి॥

సత్యం బేకయివాలు నమ్మకమె నిస్తంద్రంబు సైన్యంబు ని
ష్ప్రత్యూహంబులు, కార్యసిద్ధులె పరీవారం బటుల్పలనా

ప్రత్యాసక్తియే తేరునై పరగ తేవన్ మన్నెసుల్తాన్ పద
స్తుత్యశ్రీనరసాంబ యేతెఁ బ్రజలన్ శూరు బృభీ ల్బాడఁగన్ ॥

గీ॥ వేయిరేకులతమ్మియకానే! యటంచు
లక్ష్మి పరివారసహితయై లలి రహింప
'చింతపల్లి'ని నెలకొల్పెఁ జెన్నుకోట
'లక్ష్మినరసాంబమన్నెసుల్తాన్ బహదరు'

గీ॥ ప్రాభవమున శరన్నవరాత్రులందు
నిలిపి మణిపీఠి దేవిని తెలివిదీవి
• దంపతులఁ గొల్చును పురాణదంపతులుగ
'లక్ష్మినరసాంబ' నవసుమాలంకృతాంబ॥

సీ॥ సాధాలతోపాటు స్థాపించెఁ గడల దే
వాలయంబులను ధర్మాలయములః
తోటలతోపాటు నాటించె నలుగడ
దిటవుగా నైజకీర్తిధ్వజములు
రత్నాలతోపాటు రహినిల్పె నమ్మన
రమ్యంబు లౌగుణరత్నములను
బెండ్లిండ్లతోపాటు వెలయించె లలి బీద
వారియిండ్లను పచ్చ తోరణములు

గీ॥ వన్నె వాసియుఁ గాంచిన “వాసిరెడ్డి”
వంశ్యః రాణ్మన్నెసుల్తానుబహదరా'ది
బిరుద 'శ్రీలక్ష్మినరసాంబ' ప్రీణితాంబ
రాజలక్ష్మణనికురంబు రహితదంభ॥

సీ॥ ఎంతయో యొసఁగియు నిది యెంతయుని యర్థి
 కాదట సిడు వదాన్యత్వగరిమ.
 తన సాటివారలు తర్జని ముకు సేర్పఁ
 బరిఘవిల్లెడు ప్రాభవముచసూయలు
 త్రికరణంబులను బొందించి హృత్పీఠిని
 దేవిని నిల్పు భక్తిప్రపత్తి
 వేదశాస్త్రాదిప్రవృద్ధికై పాఠశా
 లల నెలకొల్పు కల్యాణబుద్ధి

గీ॥ 'వాసిరెడ్డి'కొలం బనుపాలవెల్లిఁ
 బంకువెన్నెలయై సుఖపాలనమునఁ
 బరగు 'వేంకటనరసమాంబాబహదరు
 రాజ్ఞి యందయెసంగును ప్రజలు'మెచ్చ॥

సీ॥ తనకీర్తివంటి తెల్లతావిపూదండ
 లాదిగాఁగను 'వసంతా'గమమున
 దనప్రాభవమ్ముచాయను చాయ లొసఁగెడు
 నాతపత్రాది 'గ్రీష్మా'గమమునఁ
 దనహాయియులు మృదుత్వస్పర్శ కగుసాస్త
 రణతల్పముఖము 'వర్షా'గమమునఁ
 దనసంపదున్నతదశ నెఱిగించెడు
 నఖిలవస్తులు "శరదా"గమమున

గీ॥ దాన మొసరించు 'మన్నెసుల్తాను లక్ష్మి
 నరసమాంబిక కవిబుధాదరణశీల

నలుగడ' యశఃపతాకలు నాటినట్టి
నాటిమన్నీలు మెచ్చుకో ల్పనిచి పొగడ॥

చిత్పరిపూర్ణ మాహృదయసీమను నిశ్చలభక్తి రంజిలక
ముత్పలకల్ జనింప నగుమోమునఁ జంద్రసహోదరత్వయా
వత్పరిపాటి పాటిలఁగఁ బ్రత్యహమున్ 'వరలక్ష్మి' గొల్చు సు
పత్పద' రాజ్ఞి శ్రీనరసమాంబిక' ముత్తఱులందు నిల్కడన్॥

అక్షయ మైననిష్ఠ వృద్ధయాంతరసీమకు పుష్టి గూర్ప నే
కక్షణమేనియున్ విడక కై జపమావిక నాల్క-దివ్య'పం
చాక్షరి' నూర్పునట్లు లనిశంబును నీశున కప్పగించు న
త్యాక్షరి' రాజ్ఞి శ్రీనరసమాంబిక' తద్దోజ్ఞులు యోగులొననన్॥

సీ॥ తనుఁ గొల్చుభక్తుల తలవాకిటను వీడ
క చరించునట్టిశంకరుఁ డటంచుఁ
గలలోకములఁ గ్రాంచి కబళించు విషమును
కబళించి నట్టి శ్రీకంఠుఁ డనుచు
బంగారుకొండ చేబట్టి శ్రీ హిమవంతు
పట్టి కే ల్వట్టిన దిట్ట యనుచు
దురమున బలుమార్లు దుష్టుల కంఠంబు
లొత్తిన మృత్యుంజయుం డటంచు

గీ॥ దివ్యగోక్షిరముల మహాదేవు నిత్య
మును బ్రపత్తి మహాన్యాసపూర్వకముగ
వేదవేత్తలనభిషేకవిధులఁ దనువు
లక్ష్మీనరసాంబ లలితకలాకదంబ॥

కవచంబై కనుతప్పయై హృదయసంకల్పంబు నిట్టూర్పునై
చెవి కట్లాత్మకు హాయిఁ గూర్చుచు సదాచేదోడు వాదోడునై
పవియై చెట్టలపాలఁ బాలనమునన్ 'భానుప్రసాద'ప్రభా
రవి తోడయ్యెను నర్సమాంబికకు సాభ్రాత్రంబు పాత్రంబుగన్॥

సీ॥ వేదశాస్త్రాదిప్రవృద్ధికై తగునట్లు
వసతు తేర్పఱచిన యసమక్షేర్తి
అన్నపూర్ణావిశాలాక్షీసమారాధ
న మొనర్చు నట్టిఘనాశయుండు
కేవలరాజ్యాంగ భావంబులన కాక
యాత్మ శోధించిన యట్టియోగి
దేవతాభూ దేవతావిసరమ్మున
భక్తిప్రపత్తుల పట్టుగొమ్మ

గీ॥ అప్రతర్క్యప్ర తాపభానుప్రసాద
మహితగుణరత్న వారాశిమందిరంబు
రీతి హాయిఘటింప నిరీతి నేలఁ
బ్రజల శ్రీమతినరసాంబ పార్థితాంబ॥

సీ॥ "క్రాంతాద్రికలితామ రావతీనగరాంత
రేశిత్వ 'రా'మలింగేశు" మోల
"గుంటూరుపురి"జయఘంటికాడంకృతి
ప్రథం గన్న వేణుగోపాలు నెదుర
కలుషమ దేభాళికంఠలుంఠనచణ
"వైకుంఠపురి" శ్రీనివాసు పజ్జ

హరిహరాభేదత్య మెఱిగించు “హిన్నూరి
భావనారాయణస్వామి చెంత

గీ॥ నిలిచి నిత్యోత్సవాదుల నెఱపి తత్త్వ
మెఱిగి బీదలసాదల నెలయుదయను
మనిచె భానుప్రసాదసమ్యక్గుణుండు
లక్ష్మీనరసాంబమ న్నెనుల్తానుతోడు॥

భానుప్రసాద మన్నఁ గనువారలకే లభియించు ధాత్రిలోఁ
గాన నివాని కింతయును గల్గక యుండుట నిక్కువంబ యీ
భానుప్రసాదమన్నఁ గనువారును గన్నులులేనివారలున్
నూనమీ కాంచఁజాలిరన నూత్నమిగా మఱి చెప్ప నేటికిన్ ॥

క॥ భోగమునాఁడే యోగముఁ
ద్యాగము వెలయుంగ దేవతాపటుభక్తి
శ్రీఁ గని భానుప్రసాదముఁ
దాఁ గని భానుప్రసాదధన్యుం డొప్పెన్॥

గీ॥ చెప్పకొందురు సతము గోష్ఠీవనమునఁ
బ్రజలు భానుప్రసాదదీప్యద్గుణాఘ్యఁ
బోలు పురుషోత్తమునిఁ గనఁబోము నిజము
ధర్మమూర్తి దయాశాలి, దక్షుఁ డనుచు॥

శ్రీరాజా వెంకటలక్ష్మీనరసాంబా మన్నెనుల్తాన్ బహద్దరు
—♦— మ నో వి చా ర ణ —♦—

సీ॥ తూలించితినిగదా తూలసంహతుల వా
తూలమ్మరీతి శత్రూత్కరముల

గాలించితినిగదా కాఁజించునప్పుల
 రాజ్యలక్ష్మీమనోరంజనముగ
 తొలించితినిగదా తొరమ్ముగాధన
 రాశులు సర్దిపెవేళములకు
 పాలించితినిగదా ప్రజలబాధింపక
 కడుపులో నీ రింతకదలకుండ

౧॥ ఎన్ని చేసిన వ్రేల్వెట్టి యిదిగో యనుచు
 నేమి చేయుచునుండిన నెచటనున్న
 పుత్రసంకానలోపంబు పొడవునూపె
 నని విచారించె నరసాంబ యర్చితాంబ॥

- ♦ పుత్రసంతతిప్రశంస ♦ -

చిలుమామిళ్ళవసంతవేళ యనఁగాఁ జెన్నొంది శ్రీవాసిరె
 డ్డిరమాజ్యోత్సకు శారదప్రభయనక తీర్తిక యశస్సుర్తిమై
 పరగంజాలియు వంశహక్తికము దృక్పర్వంబు మేల్పట్టి సం
 బర మెన్నుండు లభించునంచు నరసాంబారాజ్ఞియెంచెన్మ దిక॥

౨॥ గురుభోగభరపురం దరపురారభిదా
 త్వరమాణకుంచికాధార కుట్ట
 అభయచ్చుభ్రాభ విభ్రమాదభక్తి
 ర్తిలతానికుంజప్రవృద్ధి పాప
 గాఢమోహధ్వంతక శృలాయితహృదం
 భోజనూర్యప్రభాస్సూర్తి పట్టి

చక్షుశ్చకోరత్పష్టావాఞ్ఘ్రతరణరా
కాసుథాకరబింబఘనత చిటుత

గీ॥ యనుచుఁ బ్రాణమ్ము ప్రాణమ్ము లయినవారి
తోడఁ బలుమఱుఁ బలుకుచుఁ దొట్టు వొదవ
లక్ష్మీనరసాంబమ న్నెనుల్తాబహదరు
వందురుచు నుండె నందనప్రాప్తిసౌంఢె॥

భవనాంతశ్చరత్నదీపము కలావైశద్య మానంద మూ
ర్తివిభుత్వప్రకటావలంబనముఁ దృప్తినుస్ఫుర్తి యీదర్శబిం
బవిశేషంబు ముఖస్థకల్పకము దృక్పర్వంబుకర్పూర మీ
భువి సత్పుత్తుఁ డటంచు శ్రీకరసమాపూర్వజ్ఞ భావించె॥

మఱియుఁ వచ్చియు రానివల్కు తలపై మన్వంతుఁ “బింపిళ్లు తా
మరపూరేకుల తీరు గేరుకనులు మాతాట పాతాట” మా
పఱు దన్వంగలముద్దుబాలకులశేషల్ థాత్రి బుణ్యాశ్మలే
యరయంజాలుదు రంచు నెంచె ‘నరసాంబా’ రాజ్ఞితా నెమ్మది॥

సీ॥ నిండుపున్న మనాఁటి నెలఁ బోలుమోముల
పసిపాప లెదురఁ గన్పడినయపుడు
గునగున నేనుంగుగున్నలవలె బిడ్డ
లెత్తి తలల్పరువెత్తునపుడు
చిగురుమామిడిక్రింది చిన్నకోయిలలట్లు
పరగి బాలకు లాచిపాడునపుడు
పింపిళ్లు తుమ్మెదగుంపట్లు రాణింప
జిటుతలు గుంపుగాఁ జేరునపుడు

సీ॥ ఉస్సురనుచు వేడినిట్టూరువున్న
గొలువుకూటంబుఁ బొగనుంగొనుచునుండ
తనకు పుత్రోదయము లేమిఁ దలఁచి తలఁచి
'లక్ష్మీనరసాంబ' గుణిగణాలంకృతాంబ॥

సీ॥ ప్రాసాదకుడ్య చిత్రముల యశోదాంక
పాళి శ్రీకృష్ణుని లీలఁ గాంచి
విద్యత్కవులు గోష్ఠి వినుచు గ్రంథంబుల
బాలబాల్యోత్కర్ష మాలకించి
యంభారవమ్ముల నఱులు నాకుచుఁ
బొదుగు పాల్గోలు క్రేపులను జూచి
పూదోట మాచులఁ బోతుఁ బెంటియు నెఱ
పిల్లల కందించు విధము నరసి

సీ॥ విశ్వమున కంతటికిని దృష్టికొఁ ఘటింపఁ
జాలునది యొక్కకానుపే చాలదన్య
మనుచు నిశ్చయ మొనరించు నాత్మయందు
'లక్ష్మీనరసాంబ' లక్షణలక్ష్మితాంబ॥

అయినతరాల నాలుగిట నాఁగెను తత్తనయోదయంబు వి
స్మయముగ నేమికారణమొమాయురెయంచునుభావదేవునికొ
దయ దయివారువానిని నెదం దలపోయుచు దత్తపుత్రుక్కై
రయమునఁ దేరఁగాఁ బనిచె "రాజ్ఞ"నగోత్రకుమారకోటులక॥

వచ్చినజాతకావళులఁ బండితకోటికిఁ జూపుచుకొ గుణా
భ్యుచ్చయమేదియో యనుచునొక్కటియొక్కటివేలువేలుగా

నొచ్చములేని ప్రేముడిని నోజ నెఱుగెను రాజ్ఞి యాత్మకున్
నచ్చిన దిందొకండును గనంబడకుండె నటంచు వందురెన్॥

గుట్టలు గుట్టలై యలముగోరము లోర్చి రమేగునత్కుపకా
నెట్టన రాజ్యభార మది నెక్కొని బాహువుఁ జేరుటాదిగాఁ
బట్టినదెల్ల బంగరుగ వన్నె యువాసియుఁ గాంచినందు కి
ప్పట్టన నర్హుఁడొకొమరుఁ బట్టిలభింపఁ డటంచు వందురెన్॥

ఇటు కాలం బొకకొంత వో హరిహరాహీనానుకంపా ప్తిమై
స్ఫుటసల్లక్షణలక్ష్మి తాంశములతోఁ జూపటైః గన్పండువొ
క్కటింపైఁబూనిక వాసిరెడ్డిశశిముక్తాచంద్రహాళీశుఁ డు
త్తటహాసాయ మొనర్పరాజ్ఞి నలిపెఁ దత్తోత్సవోత్సాహమున్

గీ॥ అరిదారిద్ర్యమును శరణార్థిభయము
ముక్తముగఁ జేయుప్రభువులఁ బ్రోచుచుండు
శివుండు ముక్తిశ్వరుం డుంటఁ జెలఁగె భువిని
ప్రథిత'ముక్త్యాల' యనుపేరు ప్రజలు మెచ్చ॥

సీ॥ ముత్యాలవలె వర్ణములు గూర్చువ్రాయన
కాండ్రకు నెల వగుకారణమున
బీదసాదలఁ జేరఁబిల్చి పెండ్లికి తలఁ
బ్రాలు ముత్యాలిడు ప్రోధికతన
శరదుత్సవముల నీశ్వరిని ముత్యాలవ
ల్లకి నిల్చి గొల్చు సల్లలితభక్తి
శతసహస్రములుగా సౌధనిర్మితులకు
ముత్యముల్ పవడముల్ నిత్య మిడుట

గీ॥ పేరురంబున ముత్యాలపేరు లగుట
తనరె సంస్థానమునకు ముత్యాల యనియు
నెసఁగు నాధుండు చంద్రమాళీశ్వరుండు
సలిపె దత్తోత్సవము విఘ్నములఁ దొలఁచి॥

గీ॥ “చంద్రమాళీశ్వరుండు” ప్రోచుఁ “జంద్రమాళి”
ధరణిధవునుతు వంశముక్తాఫలంబు
నేలు “శ్రీరామ” గోపాల్ మహేశ్వరప్ర
సాదుబహదరు ముక్తియోపావిభుండు

ఆదత్తోత్సవవేదిపీఠికలఁ దామై “పద్మనాభా”ఖ్యరా
మోదారాశయుఁడన్న పూర్ణయెన కానొప్పైన పూర్ణాంబయున్
శ్రీ దళిత్త నలంకరించిరి మహాశ్రీ “వేంకటాద్రిప్రభు
ప్రాదుర్భూతయశోలతావితతి పుష్పశ్రీ) గుబాళింపఁగన్

సీ॥ నగరునం దెల్లెడ నిగనిగతోఁ గ్రొత్త
కన్నట్టై రహి నలంకారలక్ష్మి
సిండుసభాస్థాని నెమ్మొమునందున
జాల్కొనె వివిధయాశబ్దలక్ష్మి
పరివారబాంధవప్రజల నాశ్రితులను
సంపూర్ణయయ్యె నుత్సాహలక్ష్మి
ఘంటాపథంబుల గవనివాకిళ్లను
కడునొప్పెఁ గరితురగాదిలక్ష్మి

గీ॥ తనరి యట్టులు ధనలక్ష్మి ధాన్యలక్ష్మి
యెల్లలత్సులు నొకయెడ నెనకమెసఁగె

“లక్ష్మీనరసాంబమన్నై సుల్తాన్ బహదరు”
దత్తపుత్తోత్సవమహాభ్యుదయమునందు”

గీ॥ అంత దత్తత చెల్లదటంచుఁ బ్రబల
యత్నములు చేయఁబడియె నత్యద్భుతముగ
నైన సర్వేశుకృప “మండలాధిపతులు”
చెల్లఁజేసిరి యధికారచిహ్న మొసఁగి ॥

పేరిమి నింతకున్నును పె పెంచుచునుండెను మేనకోడలిన్
నేరుపుదీవి నిర్మలత నిల్పు జగానిగరత్నదీప్తి మే
లూర్మిమిపూపుదీవె యనుకోమల గోముగఁ ‘భార్యతీ’సమా
ఖ్యారమణీయ కోడ లగుఁగావుత మంచని ‘రాజ్ఞి’ యెంచుచున్

క॥ అంతటఁ గొంతచనం దటి
సంతసమున హరిహరప్రసాదకుమారా
నంతాపతివరిణయ మ
త్యంతమనోహరపసంత మన నొప్పెసఁగెన్ ॥

“హరిహరసుప్రసాద” సుకలాకరశ్రీరమతీయపార్వతీ
పరిణయ మొప్పెఁ జూపఱకుఁబండువుగా మదివేడ్కనిండుగా
‘సరసమరాజ్ఞి’మానసము నర్మిలి తావిని మేటి తేటగా
సరసవసంతవాసరము చాయను చాయల పెండ్లివగదిటన్ ॥

సీ॥ విరివియై మురువునై వరగు నొండొరులయె
డంద పాదులపొందు నందగించి
కెంపువన్నియరేక కెరలి క్రొంజిగి మించి
చెలఁగు కెమ్మొవుల చిగురుదొడిగి

సెలవులఁ ద్రోవలు వెలయించుకొని డాయు
 చిటునవ్వు పేర రంజిల్లిపూచి
 చేరెడుకందోయిఁ దోరంబుగా సాగు
 చూడ్కి తుమ్మెదలకు చొక్కుగూర్చి

గీ॥ భోగములపాలవెల్లి యా రాగపల్లి
 యిట్లు మధుమాసవల్లరి యిట్లు మెఱయ
 “హరిహరప్రసాదపార్వతీ”తరుణయుగళ
 లలితశృంగారకలనావిలాస మెసఁగె॥

సీ॥ ధీలతాకుంజంబు తెలిపూలతావుల
 కవితాకుమారి శృంగార మొసఁగె
 రాగమ్ము పల్లవి రమణీయతం జూప
 గాయకకోకిలగాన మొప్పె
 తంబురావీణమొద ల్మనోహరవాద్య
 రవములు తుమ్మెదఱవళి యయ్యె
 సన్మృతమ్ముకంటె నాప్యాయనత్వముఁ గూర్చు
 చలరెఁ బానీయరసాయనములు

గీ॥ ఇద్దియే యననేల పంచేంద్రియముల
 రాణ చెన్నొందె “శ్రీకుమార”విభుపెండ్లి
 పండువున “సర్పమాంబ కన్పండువ”య్యె
 గనులు కలవారలెల్లరు గాంచి రెలమి॥

సీ॥ అనురాగరూపంబు లగు ప్రవాళంబులు
 ప్రాభవంబును దెల్పువజ్రవితతి

మెలఁగుశ్రీఁ గొలుపు 'గోమేధిక' వ్రాతమ్ము
 తోరణ లూక్కుర్చు "వైదూర్య" వితతి
 శౌరవాకృతులు 'ముక్తాఫలో' త్కరములు
 రక్తిఁ దెల్పెడు "పుష్యరాగ" సమితి
 మారుతేజ జీరు 'మరకత' విసరంబు
 నీరంధరుచు 'లింగద్రవీలమణులు'

గీ॥ శ్రీకుమారేందుఁ పట్టాభిషేకవేళఁ
 గనులు శృంగార 'నవరత్న' కళలఁ గాంచె
 'వేంకటాద్రి' నృపాస్థానవేది 'ముల్లు
 పాపయారాధ్య' ముఖకవిపం క్తియట్లు॥

సీ॥ శ్రీ రహియింప నీతారామచంద్రుని
 నెఱి గన్నయేకపత్నివ్రతుండు
 గతయుగత్రయనృపాగ్రణులను దలపించు
 సమలిననిత్యసత్యవ్రతుండు
 ఆబాలగోపాల మాత్యేయులుగఁ జూచు
 ప్రథితిఁ గాంచినప్రజాపక్షవర్తి
 తేజోవిశేషంబ రాజలక్షణలక్ష్మి
 తంబయ్యెనను నిరాడంబరుండు

గీ॥ శాంతినిధి భక్తి నెలపు విశాలబుద్ధి
 సరససంగీతసాహిత్య సారవేది
 ప్రజలభాగ్యంబగు 'హరిహరప్రసాద'
 మన్నెనుల్లాన్ బహద్దరు మూర్తికుదురు॥

గీ॥ సద్గుణంబులప్రోవు విశాలహృదయ
దయకుపుట్టిలు స్ఫురితవిస్తారశోభ
భవ్యపతి దేవతామణి 'వార్వత్'స
మాఖ్య తత్వత్ని రాజచిహ్నప్రశస్త॥

సీ॥ మెప్పునకై నోరునిప్పిచెప్పుటకాద
యాడినమాట శిలాక్షరంబు
రాజుగారనుచుఁ బేరాసఁ బల్కుటకాద
మాలిమిఁ జూపుచుట్టాలసురభి
గట్టిపట్టునుబట్టి కథించుటలుకాద
శ్రీతజనావళులకు జీవగట్ట
పరిచితుండని నొక్కివాక్రుచ్చుటలుకాద
చెవి యొగువారికి సిరికొటారు

గీ॥ అమరు రాడ్డాసిరెడ్డికులాబ్ధివిధుడు
హరిహరప్రసాదపాత్రుఁ డాదరణమూర్తి
“హరిహరప్రసాదనామాంకితావనీప
లలితరత్నంబు మన్నెనుల్తో బహదరు”

క॥ ఆరాజదంపతులకు శు
మారులు జనియించి రమలమధురాకారుల్
ధీరు లుదారులు విహితా
చారులు నిజవంశజలధిశారదచంద్రుల్॥

వారల యద్దుముద్దులను వారక చూచుచు నాతరంబె యీ
యారసపుత్రసంతతి ముదంబుధివీచుల నూగుచుండె నా

శ్రీ రాజా వాసిరెడ్డి వేంకట హరిహరప్రసాద్ బహద్దర్,
మన్నె సుల్తాన్, జమిందారుగారు
చింతపల్లి

శ్రీరమ నెన్నఁగాఁ దరమె చెందితిధన్వత ధాత్రిలోన నా
కేరి సమాన లంచు మది నెంచును శ్రీ'నరసాంబ'నిత్యముక॥

సీ॥ కంకణమూని మోక్ష మొసంగు 'కాశిక'
కల్యాణమయరత్నఖని "యయోధ్య"
మలయుపాపంబుల మాయింపఁజూ'ల్మాయ
మహనీయమహిమసం పన్నమధుర'
ప్రకటితోద్ధాటిత స్వర్ధ్వర 'ద్వారక'
బంధమోచన సేతుబంధనంబు
భక్తసంత్రాణదీప్యంతి 'యవంతిక'
యంచితకామాక్షి కాంచి కాంచి

గీ॥ మున్నగాఁ గలతీర్థముల్ మొససి చూచె
దాను సకుటుంబయై ధన్వతం దలఁచి
కొమరుఁ గొమరుండుఁ గోడలు నమరికొలువఁ
గవులు విద్వాంసులును గోష్ఠి గడలుగొలువ॥

—♦ ది న చ ర్య ♦—

సీ॥ ధర్మాధికారసంసానమ్ములందుండి
యేతెంచుశుభవార్త లెలమిఁ గొలుప
జిన్నారిపొన్నారి జిలిబిలిపలుకులఁ
బొత్తు లానందసంవత్తిఁ గూర్చ
గుణిధుల కొమరుండు కోడలు కనులకు
కర్పూరమటు హాయిఁ గడలుకొలుప

బద్ధాంజలులఁ దనపజ్జఁ గన్నన్నన
పరివార మొప్పుగఁ బను లొనర్ప

గీ॥ సిరులు తామరతంపరవరుసఁ జెరయ
వేదశాస్త్రప్రవర్ధనవృత్తి వెలయ
ధన్యురాల నటంచు సదాతలంచు
‘లక్ష్మీనరసాంబమన్నెసుల్తా బహదరు’॥

సీ॥ వటువాత మేల్కొని హరిని మనఃపీఠి
నిలిపి ధ్యానింతురు నిష్ఠ వెలయ
నాదటఁ గాల్యకృత్స్నంబులు పొనరించి
పూజింతు రిల్వేలుపులను భక్తి
నట స్వీయదేవాలయస్థానవార్తలఁ
జెవిజేర్చుచుందురు చెలఁగు వేడ్క
మీదటఁ దీర్థప్రసాదముల్ చేకొని
యారగి త్రతిథిసత్కార మెసఁగ

గీ॥ సతము ధర్మవిచారణ నలుపుచుండ్రు
హవలుగఁ బురాణగోష్ఠి సంధ్యయగుదాఁక
విద్వదవతంసముఖమున వినుచునుండ్రు
తల్లి కొమరుండు మన్నెసుల్తానుబహదరు॥

భక్తిమఱిగి వక్త్రముఖపద్మవినిర్గతభావబోధనా
శక్తి నెఱింగి ధర్మనయసారవిశేషకథాంశసంభవ
ద్రక్తిగరంగి నిత్యమును రాణఁబురాణము లాలకింతు సు
త్యక్తదృగంతరాయులు “బహద్దరులిద్దరు” మాతృపుత్రకుల్ ॥

సీ॥ పుత్తుఁడు పచ్చకర్పూరమ్ము తల్లికి
 తల్లి సీరాజన తనయునకును
 నూనుండు దీవన యాను సవిత్రికి
 రాజాజ్ఞ యంబ తనూజునకును
 జననికి పుష్పవర్షంబగుఁ గొమరుండు
 మాత సూర్యాభ కుమారునకును
 ఆమకు నందనుండు నిత్యామోదమాల్యంబు
 పాత్యగ్రంథం బాత్మభవున కంబ

గీ॥ హరిహరప్రసాద్ బహద్దరు నరసమాంబ
 • మృన్నెసుల్తా బహద్దరు మాతృభక్తి
 పుత్రివాత్సల్యముల సదా మ్రోలనుండి
 యరయువారలకే తెలియంగనగును

—♦ సంస్కృత కలాశాల ♦—

సీ॥ వ్యాకరణాది సమస్తశాస్త్రంబులు
 సంస్కృతవాఙ్మయ సాహితీయును
 ఆంధ్రవాఙ్మయరహస్యప్రబోధమ్మును
 సంగీత ముఖ్యభాషాకవితయు
 గణితము హింది యాంగ్లమ్మును మొదలైన
 • ధేశభాషలు కలల్ తేటపఱుపఁ
 జాలివేదాంగాది సర్వరహస్యముల్
 ప్రకటింపఁజాలిన గ్రంథశాల

గీ॥ వృద్ధిగాఁగాదు మృతభాషయెంచిచూడ
నమృతభాషయ సుస్కృతమనుచుఁదెలుపు
సుస్కృతకలాలయమ్ము శాశ్వతమునిలిపె
హరిహరప్రసాదవిభుఁడువి ద్యావిమండు

గీ॥ ఉర్విబ్రథగన్నయట్టి పొన్నూరునందు
తత్కలాల శాల కంగముల్ తగి ఘటించె
దూరవిద్యార్థులకు వసతులు సతంబు
హరిహరప్రసాద విభుఁడు విద్యావిమండు

సీ॥ తనపుట్టినింటను దినదినమ్మును బుట్టు
రకరకమ్ముల మేలిరతనములను
తనకూర్చునన్నయెంటను సదా జాల్వాఱు
నజరదశాధార యమృతధార
తనమేన జంటఁ బాయన్నిపాణనాథుని
యఖిలపాలనవిధ వానుభవము
తనమేలికడగంట ననయమ్ము వెడలెడు
సకలసత్పదలను సుపదలను

గీ॥ పరిమళముపంట తనయింటఁ బరగుకళల
నన్వహము గూర్చుఁగాఁతఁ బేరందుదంట
హరిహరప్రసాదభూపాలవరునియింట
రాజలక్ష్మి విశాలాక్షి రత్నకుక్షి॥

సీ॥ పద్మాక్షు “శ్రీరామ భానుభూపాలకు
మూరు బద్మాక్షుండు మనుచుఁగాఁత

‘రామలింగేశ్వర’ ప్రాభవ ‘వేంకట
 లక్ష్మీసృసింహ’ కలానిధాను
 తిగుపతివేంకటేశ్వరుడు రక్షించుత
 విజయభూపకుమారు విజయుఁ డేలు
 బాలశంకరుడు కృపాలుఁ డేలుత ‘బాల
 శంకరు స్వప్రసాదాంతుఁ గొమరు

గీ॥ “వాసిరెడ్డిస్వయంబు నవ్వారిగాఁగ
 పుత్త్రపాత్రాదినద్రత్న పుంజగుచ్చ
 భాసురం బొనరించుత బాయ కెపుడు
 రాజ్యలక్ష్మియు భావనారాయణుండు ॥

క॥ శ్రీలలితకీర్తి బూయఁగ
 బాలించిన వేంకటాద్రివభు ప్రాభవము
 బాలించు మన్నెసుల్తాన్
 శ్రీలక్ష్మీనరసమాంబ శ్రీవతి యేలున్

క॥ అమరావతీపురిం గల
 యమరేశ్వరు లయినహరిహరాధీశ్వరులు
 తమ వాసిరెడ్డివంశ్యుల
 సమితకృపామృతముగురియ నగుదురుగాతన్॥

ప్రప్రథమదర్శనమున శ్రీరాజా వాసిరెడ్డి హరిహర
ప్రసాదబహద్దరు మన్నెనుల్లా జమీందారుగారినిగూర్చి కవి
వాసిన యుత్పలమాలిక.

శ్రీకృష్ణవాసిరెడ్డి కులసింధుసుధాకర ! సంపదుల్లన
త్రాకటవైభవా ! హరిహరస్ఫుటదివ్యమహాప్రసాద ! ల
క్ష్మీకరనామధేయ ! వినుమీ ! మును పద్మభవుండు సృష్టిలోఁ
గోకిల చైత్రీహాసములకుఁ ఘనచాతకపంక్తికిఁ సరో
జాకరరాజహంసముల కంబుజమిత్రుల కెల్లనర్చెనో
యాకరణి నృహకవుల కాధరణీశులకుం బరస్పరా •
స్తోకసమగ్రమైత్రి మెలిజుట్టెను వీడకయుండఁ గావునఁ
మీకును మాకు సంతతము మేళొనఁ బోషకపోష్యభావ మా
ద్యాకృతినంస్కృతమ్ము రసమంతటనించెను విక్రమార్కసు
శ్లోకుండు భోజరుద్రకవిసూరులు నట్టులె యాంధ్రసూక్తికిఁ
బ్రా కిడి రోపి చోడపతి రాయలు శ్రీరఘునాథముఖ్యులో
పై కడలందుఁ గీర్తి దయివాఱగఁ జేసినధర్మమూర్తి మే
ధాకలితుండు భక్తే దలిదండ్రులపేరను పేటలం గలా
శ్రీకములం బొనర్చినప్రసిద్ధుండు పాపయముఖ్యసత్కవి
ద్యోకటగాంగనిర్ణరస్తోక్తినమగ్నుండు యుష్మదీయవం
శాకర“వేంకటాద్రి” సుకలాధ్యుండు పెక్కుప్రబంధరాజముల్
లోకములోన నిల్పె గుణిలోకము మెచ్చంగ మీరునల్ల భా
పాకలకంఠికంతమునఁ జారునువర్ణవిభూషణావళుల్
తేకువఁగూర్చుడయ్య ! ప్రయతించి శమాభరణ ! లనద్గణా
లోకము లేలుభావసురలోకవిభుండు శుభంబు లీవుతఁ ॥

శ్రీ రాజావాసిరెడ్డి శ్రీ రామభానుభూపాల
కల్యాణమహోత్సవార్పిత

న వ ర త్నా ని

చల్లా సత్యనారాయణశాస్త్రిణా

క్రీడారణ్యో నిజభుజబలా ద్యుద్ధరం గోపియేషాం
యేవై భూపా చ్చక్రితహృదయా ద్వాసిరెడ్డితిగీతాః
సోఽయం వంశ స్సకరుణద్భుతా వీక్షతే జంపతీ వామ్
కర్తవ్యాధేఽభినుతగురు శ్శృంగరశ్శృంగరోఽస్తు

విశ్వఖ్యాతో విమలవిభవో వాసిరెడ్డ్యన్వవాయః
యత్రైవాసన్ ప్రధితయశసో వేంకటాద్రిప్రధానాః
తద్వంశీయం వినయమధురం ప్రాణనాథం భజన్త్యాః
భారత్యాస్తే పారిహరవిభు శ్రేయసే భూయసేఽస్తు

యావైబాల్యా దవగతసుఖా సాహసా ద్ధిక్కుతారిః
సంసాసం యా గళితవిభవం సుస్థిరం కల్పయన్తి
ఆకాంక్షన్తి ప్రతికలమహో న్వారసం చాప్తకామా
లక్ష్మీర్ధన్యా సరసగృహిణీ దంపతి శ్రేయసేఽస్తు

ముదా సేవకానీక పీడావినాశే,

కృతాశా సదా పార్వతీశ ప్రసాద

ప్రశాంతాధికామా దిదోషా, హ్యుపేవ,

స్థిరా భానుభూపాల భోగై రమస్వ

కిమన్యై రసంభ్యైస్తు తేభైః క్రియంతాం,
 భవత్కాత సుస్థాపితా దేవదేవాః
 శతాష్టై విరాజంతి లోకే కేద్యతాత !
 నిరీక్షస్వ తాం భాను భూపాల ! రామ !
 సతేన సత్యసంధాః కృతజ్ఞా, ఋణజ్ఞా,
 ముదావంశవృద్ధిం కరా, శృంగరాస్తే
 సదా, పుత్రపౌత్రాభివృద్ధ్యా రమేతాం
 వియోగో న భూయా చ్చిరం చాయీ రస్తు
 పరజనేషు ధనేషు గతస్పృహః,
 ఆతిథి యాచక దీన కృతాదరాః
 సమత మంగళకావ్య బుధాదికం,
 భజతసౌఖ్య మమంద మహర్నిశమ్.
 ప్రతిదినం హ్యుదయశ్రీతభానుమాన్,
 శశధరోఽపి సవోనవ ఏజతే
 ఉషసమగ్రగతౌ భువి విశ్రుతౌ
 వితరతాం చిర మాయు రిహశ్వినౌ.
 భానురేవ భరత శ్రుతీరిత
 స్తస్యదీప్తి రిహ భారతీద్యతే
 భారతీ భరత సంగమా, చ్చిరా
 ద్విశ్వస్య డ్విగత కల్మషోఽవతాత్.
 సమాన్యం ప్రదేయం ప్రభూతం యదాస్తే
 శతాతీత గ్రామప్రదాతా హి తాతః
 ఇయం భానుభూపాల కల్యాణ వేళా
 నవైవాద్య రత్నానిదత్తానిప్రీత్యా.

శ్రీ రాజావాసిరెడ్డి శ్రీ రామభానుభూపాల

కల్యాణమహోత్సవార్పిత

నవరత్నములు

చల్లా పిచ్చయ్యశాస్త్రి

శ్లో॥ శ్రీ కలాపూర్ణసదనా ధీకలా పూరితాననా
ప్రసాదబహుదా భూయాద్రామభానుస్వభారతీ

సారప్రస్ఫుట భావసూచి దరహాసంబుల్ కలాపూర్ణముల్
తోరంబై మెఱియన్ దనుద్యుతులు చేతో మోదముం గూర్పఁగా
శ్రీ రేఖలైలయించు క్రొమ్మెఱుఁగుతో సీతామహాదేవితో
శ్రీ రామ ప్రభుఁ డీవధూవరులకున్ శ్రేయంబులన్ గూర్చుతన్

జగదానందకరుండు, వేదమయి భాస్వన్నూర్తి, బాహ్యంతరం
బగు పెంజీకటిఁ చొల్చువెల్లు, కిరణ వ్యాసంగ సర్వాశయ
స్థగితాయుఃపరిపుష్టి, కంటికెదురన్ దైవారు భానుండు, తా
సుగుణోపేతుల నీవధూవగుల కిచ్చున్ గాత దీర్ఘాయువున్

లలిఁ దనయత్తమామలు కలాసముదంచిత కోడలంచు ని
ర్మల మణిహారముఖ్యముల మన్ననఁజేయ నిజాననోదిత
మ్ము లలితశబ్దరత్నమయమున్ నవహార మొసంగుభారతీ
లలన విరించియున్ శుభవిలాసము, రాద్యుగళమ్ము, నోముతెన్

భాగవతాదులం, గృతుల; పాపయముఖ్య మహాకవీంద్ర వా
చా గవిపాలు గ్రోలెను, యశమ్మునుగాంచెను, పొందెభోగముల్
త్యాగము వేంకటాద్రినరనాథుడు, ద్రుడియుసంస్తృతాంధ్రభా
షా గరిమంబు నిల్పె నటు చక్కగ నోము యశస్సురన్ వరా

క॥ నిరతము వంశము వృద్ధిన్
సిరిపెంపును గూర్చి కీర్తిరేఖలగెడు లక్ష్మీ
నరసాంబిక మదిమెచ్చన్
వఱలుడు శ్రీరామభాను భారతులారా !

సీ॥ సౌధాంగణమునందు శ్రవణాంగణమునందు
మంగళ ధ్వనులు చెలంగు గాత
ఆకృతులందు భాషాకృతులందును
బోషణదరములు, పొసంగుగాత
ఉభయ వంశంబులు నుభయ దైవతభక్తి
యుత్తరోత్తరవృద్ధి నొందుగాత
సంగీత సాహిత్య సౌహిత్యమును నిత్య
మానందరసథి నోలార్పుగాత .

గీ॥ కంఠభాగంబులను నలుగడల సార,
భాంచిత యసస్సుమాళి రంజించు గాత
రామభానుప్రసాదభారతుల యువక,
రాజదంపతులను శుభారంభయుతుల

గీ॥ శంకరుప్రసాదమగుట బ్రసాదపదము,
తలఁపులనొసంగుటను బహదర్ పదంబు

తగియెను దదర్శమునునదా తలపుమయ్య !
రామభానుప్రసాద వరా ! గుణాశ్య !

గీ॥ పార్వతీ పరమేశులు శ్వశురు లరయ,
వరుడు శ్రీ రామభానుభవ్యగుణరాశి
ఉభయ వంశంబులును నట్టు లుభయభాష,
తాననమెలంగుమమ ! భారతీ ! నవోధ !

ఆ శీ స్సు

క॥ చిటుమామిళ్ళ వసంతము

• నరసన్నూర్తి నెఱపె ననిచెనటుల్ శ్రీ
కరమగు శ్రీష్ఠుర్నవనా
సురుచిర శ్రీసూర్యదేవ సురుచియెఱంగె

క॥ “హరిహరప్రసాదబహదర్”

పరిణయమునయందు నెట్లు ప్రజకానంద
స్ఫురణమొ యట్టిదతత్సతు
పరిణయమున నమరెనెల్ల వారికి బభిరే

గీ॥ సూర్యశివరామసత్యాది సుగుణనిధులు
రామదేవరసంజీవ రాయకృష్ణ
వరులు శ్రీరామభానుభూపాల భార
తీవివాహమహోత్సవ శ్రీవిసిరి

ఇ తి శి వ మ్

శ్రీ జయ దేవ చరిత్రము

శ్రీజగదీశ్వరున్ సతముఁ జేతమునందున నిల్చి సర్వమున్
 వ్యాజము లేనిభావమున బ్రహ్మమయంబుగఁ జూచుచుం బద
 శ్రీజతనం బెఱింగి కృతిఁ జెప్పి జగత్పతిపేరు గన్నశ్రీ
 “శ్రీజయ దేవ”సత్కవిచరిత్రముఁ జెప్పెదఁ బద్యపద్ధతిన్॥

క॥ కలదు ‘జగన్నాథమ్ము’న
 కలనం దనరాదు విబుధగీతులతోఁ జె
 ల్వలయించు నిందుబిల్వా
 ఖ్యలసచ్చీ యొక్కగ్రామ మానందదమై॥

గీ॥ అందునను వ్యాసనారాయణాంశమందు
 నుదయమై బ్రహ్మవంశంబు నుర్వి గీర్తి
 రాజహంసీముఖమ్మున రహికిఁ గూర్చి
 యొప్పు జయ దేవుఁడనుకవి యుచితవేది॥

క॥ తనవాఙ్మయపుణిమై చ
 క్కనిశైలిని మాతృభాషఁ గవిరాజులుమె
 చ్చను గూర్చి ‘యష్టపదముల’
 గొనబుగ రచియించె గీతగోవిందమ్మున్॥

ఎడతెగ కెల్ల వేళల మహింగలశ్రోతలు వక్త లోలి నె
 క్కుడుతమకంబుతో నతని కోమలగానకవిర్యపద్ధతిం

బడి చనుదెంతు రాదృతి నుపాయనముల్లాని యమ్మహాత్ముడే
రెడుసిరి యెంతవారికిని హృద్యముగాఁ దలపోయుచు న్నడికే॥
హరిచారిత్రముదక్కఁ బల్కఁ డొకమిథ్యాలోకవృత్తాంతము
హరిపాదార్చకు దక్కఁ జూడఁడు వృథాహంకారహుతకారునికే
హరిగానశ్రవణంబుదక్కఁ గొనఁ డన్యపార్థగానస్తుతుల్
హరియే తా జయదేవుడయ్యె నన నేలా యింకసం దేహముల్॥

క॥ ఆకవికృతి యాదేశం

బేకచ్చత్రాధిపత్య మెసఁగఁగఁ బ్రజల్

సాకెడు సాత్త్వికరాజుట

నేకాంతమునందుఁ దలఁచె నిట్లాకరీతికే॥

ఎల్లరు బిందుబిల్వసుకపీంధ్రుఁడు కూర్చినగానకావ్యము
కొల్లగఁ బాడుచుండి రిలఁ గూనలుబెద్దలుఁ బూవుబోండ్లు నా
యల్లినకావ్య మొక్కఁడును నారయఁడయ్యెను గాన శాసనం
బెల్లడఁ జాటఁబంచెద నికెవ్వరుచూడరొ మంత్రబంధము॥

క॥ అని చాటఁబంచె “జయదే

వు”నికావ్యము వలదు కొనుఁడు భూపతికావ్యం

బనఘం బనినం గొనరె

రసయం బెటు సాగు నొడయఁడ గుమాత్రమునకే॥

అంత రాజు విమర్శమేది మది సంఖ్యావంతులంబిల్చియే
కాంతమ్మందునఁ దత్ప్రబంధమును సీయస్మత్ప్రబంధమ్మున
ర్వాంతర్యామి జగన్నియామకుని ప్రత్యక్షమ్మున నిల్చి శ్రీ
కాంతుండెద్దిగ్రహించు నద్దియయగు గ్రాహ్యంబులోకాళికే॥

గీ॥ అని జగన్నాథుకోపలయందు రాజు
గీతగోవిందమును దనకృతిని నిలిపి
తలుపు తాళమ్మును బిగించి తరలిపోయె
నెల్లవారలతోఁ గూడ నెదలుపొదల॥

క॥ మఱునాఁడు తలుపు తెఱవక
సురవనమందారముఖ్యశుభమాల్వమిశ
త్పరిమళమై కన్నడఁ శ్రీ
గురియుచు హరిమ్రొల గీతగోవింద మటక॥

గీ॥ ఎల్ల రబ్రమంది రేలికయును గడుఁ
జిన్నవోయి సుకవిఁ జేరి వ్రాలి
తప్పసేసినాడఁ దలఁచక సైరింపు
మయ్య ! గుణనికాయ్య ! యనఁగజనక॥

ఆ॥ దేవళంబుఁ జేరి దేవేశ ! యోజగ
న్నాథ ! నీకుఁ దగున నరులుపోలఁ
బక్షపాతబుద్ధిఁ బ్రకటించి నిల్వఁ
దనువు నింక నీకె ధారఁగూర్తు॥

సీ॥ అనుచును సాహసిక్యముఁ జేయ శ్రీహరి
భక్తవత్సలుఁ డౌటఁ బ్రభువునేదురఁ
బుండరీకమ్ములఁ పొల్లులువో దిద్దు
వెడఁదకన్నులఁ గృపావృష్టి కురియ
దోఁచి యెంతకుఁ జొచ్చితే చిరంజీవి రా
జా వరశతసహస్రంబు మనుము

ప్రజల బిడ్డలబోలెఁ బరిపాలన మొనర్పు
మాజయ దేవుకావ్యంబునందు

సీ॥ నలరు నిర్వదినాల్గుపద్యములు నీవి
జగమునం దెందుఁ గవిరాజచక్రవర్తి
కీర్తి నీకీర్తియును జెల్లిగీములగుచు
నక్కసెలియండ్రనడవడి కగునుచూ వె॥

క॥ అని నృపునలరించి ఘనా
ఘనసచ్చాయప్రభుండు క్రమ్మఱఁ జేరెన్
దననెలవు రాజు మోదం
మీన శ్రీజయ దేవుమైత్రి బాలుపుగ నుండెన్॥

అను వాక్షేత్రమునందు నొక్కయెడ నొప్పురుఁధనాధ్యక్షతన్
ధనదుఁమార్కొనియొక్క బ్రాహ్మణుఁడునిత్యజ్ఞానసంపన్నుడై
చను బీదగ గనుసన్నఁ బిల్చి యెడ వాంఛందీర్చు నావేత్తకున్
జను నొక్కరుకకన్య చంద్రకల నాఁ జర్చించి తడైవ్వఖరిన్॥

సీ॥ పేరువెట్టెను పెద్దలఁ జేరఁబిల్చి
శ్రీవిరాజిల్లఁ గూర్చిఁ బద్మావతి యన
వర్ధిలుచునుండ సంస్కారవంతు బుద్ధి
వృత్తియటు లుత్తరోత్తర వృద్ధి యెసఁగ॥

కన్నులు మోముఁ బాదములుఁ గన్నొని శ్రీనలవంచుఁ జేరెడున్
నెన్నడు రక్కగారనుచు నెక్కిని పిల్చును చంద్రభేరికన్
నెన్నడు మెట్ట లక్ష్మమున నిల్చును తాల్చును తారహారము
భృన్నతవక్ష మయ్యువిద కొప్పు విలాసము చెప్పశక్యమే॥

సీ॥ అంతట నొక్కనాఁ డాకస్యజనకున
కేకాంతమున జగదీశ్వరుండు
ప్రత్యక్షమునఁ బల్కెఁ బ్రాభవోపేత ! నా
యంశబునం బుట్టె నవనియందు
బిందుబిల్వమున బుధేందుండు కవిరాజు
కడల కెక్కినవాఁడు గానమందు
కళలయందును బదకమనీయతను మహా
మహిమాఘ్నఁ డఖిలసమత్వవేది

గీ॥ తగినవాఁ డయ్య ! నీదునందనకు పెండ్లి
కొడుకుఁ గావించుకొనుము వంగడమువారు
మెత్తు రెల్లరు మెత్తురు మేలువాడముఁ
దడమసేయకు మనుచు సంతరిఁగొనియె॥

సీ॥ అట జగన్నాథునాజ్ఞ బ్రాహ్మణుండు వేగఁ
బిలువనంపించి జయదేవు వెలయు విభవ
మొప్పఁ బద్మావతినొసంగె నుబ్బువెల్లి
మునిగి వంశస్థు లున్నతభూమికెక్క॥

గీ॥ అంతఁ బద్మావతీయుక్తుఁ డగుచు నిందు
బిల్వమందున జయదేవవిబుధమాళి
సుకవితారాజ్యమున జగత్తుత్తులు వెలయు
శిష్యులుఁ బ్రశిష్యులును గొల్వఁ జెలఁగుచుండె॥

అంతటఁ గొన్నినాళ్ళ కొకయార్యశిఖామణి యూరుకొండు శ్రీ
మంత్రుని నిందుబిల్వకవి మన్ననయొప్పుప్రపత్తి జేరి మీ

రెంతయుఁగూర్చి మమ్ముఁదరియింపఁగఁజేయఁగమత్పురంబు శ్రీ
కాంతుపురంబు జేయఁగనుకాంక్షయనంగవి రాజుమెచ్చుచుకొ॥

గీ॥ వైశ్యరత్నంబుతోడఁ దత్పట్టణంబుఁ
జొచ్చి హరిభక్తిమార్గంబు చొప్పు జ్ఞాన
భూతివైరాగ్యసౌఖ్యంబు బూసఁగుచ్చి
నట్లు బోధించుచుండె నవ్యాహతీక్తి॥

కొన్నా శ్రీగతినుండి యన్నగరముకొ గూఢజ్ఞముం జేసి ప్రాం
చన్నీరంధ్రయశస్సుభాసుకవిరాట్పుండ్రుండు స్వగ్రామవీ
క్షు న్నెక్కిన్న నెటింగి వైశ్యమణి బంగారంబు రత్నావళుల్
మున్నెవానిని శిష్యకోటి కిడి యామోదమ్ముతో భక్తితో॥

పనిచెను మీఁద వచ్చు నెడ బాటను వైశ్యభటుల్ ధనాహృతి
చ్చును గనుగాని కాసుకవిచంద్రునిచేతులుఁ గాళ్లుఁ గోసి బో
రన విషసత్త్వయుక్త మగునట్టి యొకానొకపాడునూతిలో
నను బడవైచి యేగిరి ధనంబిల నెంతయుసేయ దారయక॥

కవిమణి యంత దైనవిధి కంజభవాదులకేని దాటఁగా,
నవునొకొ యంచు నెంచి తనయాత్మ వినిశ్చలవృత్తి రాధికా
ధవు పదపద్మయుగ్గమునఁ దార్కొనఁ జేసి సమాధినిష్ఠమై
రవియయియందుఁజీకటిఁదిరస్త్పృతిఁజేయుచునుండఁగ్రోత్తరక॥

గీ॥ వేణువూదిసట్లు వెలయించు నాకవి
కంఠగానమునకుఁ కదలిలేచి
పడగవిప్పి యాడు ఘణులు శిరోమణి
ప్రభ లయత్నముగ నివాళులిడఁగ॥

గీ॥ అట్లు జయదేవశవి బావియందుఁ దాను
తెగివడిన నింటనుండినపగిదిఁ గృష్ణ
గానలీనాత్ముడై యుండఁ గాలవశత
సెనసె నచటికి వింధ్యదేశేశ్వరుండు॥

ఆ॥ చేరి పాడుబావి శ్రీమణికాంతిరిం
ఛోళి వెలయ నరుణు చొప్పుఁ జూపు
కవికులేంద్రుఁ గాంచి కంప మాశ్చర్యంబుఁ
బ్రమద మెదను బొదలఁ బలికె నిట్లు॥

ఆ॥ ఓమహాత్మ ! యెవ్వఁ డేమి కారణమున
ని నిటుల పొనర్చె నెమ్మి గదురఁ
దెల్పు మన్నఁ దెల్పి తేటల దీవి నా
భవమ యిట్టి దనుచు బదులు సెప్పె॥

విని యారా జెడఁ బొంగి యిట్లు వలదా వేత్తత్వమన్నధరఁ
దను హింసించినవానిఁ జెప్పఁ డిక నీధన్యాత్ము సాంగత్యల
చ్చిని నేఁగాంచెద బంధమోక్ష మనుచుఁ వేజేర్చె ధామమ్ము శ్ర
ద్ధ నొగిం దావించుండఁ లక్ష్మ్యమిడి తదర్థంబు లశ్రాంతము॥

ఆకవి చెప్పినట్లు తనయండకుఁ జేరినవారి నందకృ
ష్ణాకృతి నెంచి సేయుఁ బ్రమదాంబుధిఁ దోఁగి నువర్ణపూజయా
లోకము వారిపాదములతోఁ దిరుగాడఁగఁజేయు నిత్య మి
ట్టై కడలెక్కఁగాఁ బ్రథితి యానృపుచెంతకు సాధువృత్తితో॥

ఆ॥ మున్ను తన్నుఁ గోసి చన్న వై శ్యునిభలు
లతిభికోటిఁ జేరి యరుగుదేర

సుకవి కాంచి చెప్పె ఖోణీశుతో నింత
వార లింతవఱకు రారు రారు॥

క॥ వీరికి విశేషపూజలు
శ్రీరమణుని నిలిపి నీదుచి త్తము నందుకొ
వేరచియింపు తరింతువు
భూరమణా? యనిన నట్లపూజించి యటకొ॥

క॥ ధనకనకవస్తుమణి వా
హనములుఁ బరిజనము నిచ్చి యంపించి యటకొ
• చనునెడ నృపభటు లాదొం
గనిరాబారులను భక్తి కడలుగొనంగకొ॥

అందఱకన్న నెక్కుడుగ నారసె మాకవి మిమ్ము మీరు వీ
రెందయినకొనుహృత్వమువహింతురె తెల్పుఁ డటన్న నేర్పుగాఁ
దొందరతొట్రులేక తమతోయము తెల్పిరి వక్రపద్ధతికొ
ముందును వెన్న జూతురొకొ మూర్ఖులు గాఢతమఃపరీవృత్తికొ॥

క॥ ఆమె లెదనుంచియ మా
కీ మేలొనరించె నన్న నిరువ్రయ్యలుగా
భూమి పెఠాలున వీరైకొ
తో మూర్ఖులు కూలిరందుఁ దునియలుగాఁగకొ॥

ఆ॥ అట్టులగుట నెఱిగి యాకవిరాజు చిం
తించి కృష్ణ! మున్ను తృణ్యరూపు
గొన్నయసుర కిడవె పెన్నిధియగుముక్తి
వీరి నట్లతేర్పవే దయావి!॥

సీ॥ అని యార్తుడయి సర్వ మాత్మగాఁ దలపోయు
 మహితాత్ముఁ డతఁడు నెమ్మదిని బాగడ
 హరి తనవాసమ్మునందుఁ జేర్చెను వారి
 నాకవి కెప్పటియట్ల యంఘ్రి
 కరము లొప్పఁగఁజేసె గగనమండలమున
 సురదుందుభులు మ్రోఁగె సురకవీంద్రు
 వాఙ్మయపుష్పప్రవర్షంబు లొప్పెను
 గంధర్వగానంబు క్రమ్మె దెసలఁ

సీ॥ బద్ధగంధమ్ములను వీఁచెఁ బవనశిశువు
 భక్తులెల్లరు రోమాంచఁ భరితు లైరి
 వింధ్యదేశాధిపతియుఁ గర్వించె నిట్టి
 కవి సహత్వంబు నాకభ్యేగా యటంచు"

అంతఁ భూపతి మున్నె తా సుకవిజాయాదివ్యమాహాత్మ్యమ
 శ్రాంతమ్ము వినుచుంటఁ బత్ని వి కృతార్థం జేయఁగానంచి యే
 కాంతమ్ము దొగి నిందుబిల్వకవికిఁ గైమోడ్చి ప్రార్థింపఁ ద
 త్స్వంతాభీష్టము గురైఱింగి యిడె నాఙ్గ వేత్త భూభర్తకు॥

అదట బిందుబిల్వమున కానృపరత్నము తాన యేగి శి
 ష్యాదరవృత్తిఁ దత్కవికులాగ్రణిపత్నికి భర్తృవృత్త మా
 హాదముతోడ విన్నె విని యాసతియుఁ రథమెక్కెఁ బద్మప
 ద్మాదరహాసచంద్రిక రథస్థమణీఘ్రిణి మేల మాడఁగె

సీ॥ వింధ్యదేశాధిపతి యంత వేడ్కతోడఁ
 జేర్చె జయదేవకవిరాజుఁ చెంత కింతి

మిన్న పద్మావతీదేవి మెఱుంగునోలె
దట్కుమని యామెయును నాత్మధవుని కెఱిగె॥

గీ॥ అంతః దద్భావబంధసిద్ధాంతమేమొ
కవియుఁ గవయిత్రయును గొన్నిగడలు చూచు
కొనిరి యొండొరు వర్షించెఁ గ్రొత్తయమృత
ధార ధన్యతఁగాంచె వింధ్యవ్రభుండు॥

నిజశుద్ధాంతముఁ జేర్పనెంచి కలికీ ! నీ విందురాఁగోరె నీ
ఋజుమార్గానుచరుండు కాపున సతీవృత్తమ్ము రాధామనోం
బుజమత్తాళికఘాళిగానమును సమ్మోదస్థితిఁ ధర్మపు
ష్పజసౌగంధ్యముఁ దత్సతీవితతికిం జక్కం బ్రబోధింపుమా॥

క॥ అనె నటఁ బద్మావతియును
జనవరుశుద్ధాంతమునకు సతులిరుగడలఁ
వినయవిధేయత వీవన
లను వినరుచురాఁగ నేఁగెఁ లక్ష్మీయపోలె॥

ఒకదిన మొక్కధర్మము సముజ్జ్వలవాగ్మణితుల్ చెలంగఁగా
సుకముగఁ దేటతెల్లముగ శోభనగీతుల నెల్లధర్మముల్
ప్రకటమొనర్చె రాట్పుతులు భారతి మమ్ముఁదరింపఁజేయ భూ
మికి నిటువచ్చెనంచుమది మెచ్చుచుఁగొల్పుచునుండిరాదృతి॥

గీ॥ ఒక్కనాఁ డట రాట్పుతు లోలిఁ గొలువ
నొప్పెఁ బద్మావతీదేవి మెప్పుగాంచి
ఇట్టులుండఁగ నొకభటుం డేగుదెంచి
తెలిపె నొకవార్త రాట్పుత్ని యులికిపడియె॥

గీ॥ చెలులు పరితాపమందిరి చీలఁ గొల్పు
నుండఁ బద్మావతీదేవి నిండుకుండ
యట్టు లల్లాట కరయక యప్పురంధ్ర
పలికె బద్మావతింబిల్చి పట్టువట్టి॥

తమ్ముడు మ్రగ్గెనమ్మ యటఁ దత్సతి తోడుగమించె నన్నవా
క్యమ్మును విన్నమాత్రమున సందఱు నావలె నీరుగాఁగ నీ
పుమ్మలికంబు సుంతయిన నూనవు లో నిటులాప్సనొక్కొ మా
యమ్మో! యన్న నవ్వి యను నాకవిరాజపురంధ్ర యీగతి॥

సీ॥ కాలవశంబులై గతములౌ మేనుల
కేడ్చిన లాభమేమీ పురంధ్ర !
వగపుజేర్చినగుండె వ్రయ్యలౌ గావున
నద్దానిఁ జేరనీ యదు బుధాళి
వతియూర్పుఁ దనయూర్పు జతసేయవలెఁ గాక
చిచ్చునంబడుట ప్రసిద్ధవిధియొ
కలవారు లేనివారెలనొక్కరూపకా
మృత్యుదంష్ట్రకు పటాత్కృతికఠినకు

గీ॥ తత్త్వ మిదియన్న విని మదిఁ దగిలి రగిలి
కాల్చుచింతాగ్నిశమియింప గాఢభక్తి
మొక్కి పద్మావతికి రాజ్ఞి మోదమూనె
తొంటియటు లట్టులయ్యు లోదొలుచు విభుతి॥

చెప్పటకేమి ధర్మములు చేయవలెంగద యొక్కఁడేని నం
చప్పుడ కొల్వుకూటమున కంపి యొకానొకచారు మంత్రవా

గప్పడిబిల్చి చెప్పె గథనంతయు నాతడు నేగి రాలినాఁ
డప్ప కపింద్రుడంచు గబురంపెను మేడకు దీనవాక్కులన్

గీ॥ రాజపత్ను లమంగళారావమెనగఁ

జుట్టుకొనుటకుమున్నె యాబిట్టుపలుకు

నాలకించిన తోన బద్దాయతాక్షి

కూల బద్దావతీదేవి తూలిరాజ్ఞి॥

ఏమి యిగతియయ్యె నక్రమముగా నేనాపరీక్షించు తీ

భామారత్నము బుద్ధిలోపమున సంపద్యర్థరేఖం గటా

స్వామిద్రోహ మొనర్చితి నిలువగా శక్యంబె పొమ్మన్నబో

దే మొండింబడి ప్రాణముం దెరువులేదే యంచు భూమింబడెన్

ఆ॥ ఎఱుకయయ్యె తేని కెల్లవృత్తాంతంబు

మదిదలంచి తానె మ్రగ్గదలంచి

సుకముగా నెసంగుసుకవి శ్రీజయదేవు

చరణయుగళి కెఱిగి సన్నుతించి॥

కవిరాజోత్తమ ! యాత్మనైక్యపడ నాజ్ఞాపింపుమీ సన్ను నే
భువినున్న స్విపరీతము ల్పొడముఁబోవు ధర్మముల మర్మముల్
రవులు గాన ననుగ్రహింపు మసిధారాజిహ్వాకంజాచె నం
చు విధిం జూపిన జూచి గుర్రెఱిగి వాక్కుద్ధిం గపింద్రుండనున్

తప్పేమున్నది రాజ ! నీయెడను శుద్ధాంతమ్మున గుర్తుకై
యప్పుబోణి యొనర్చె నట్లు నది యొప్పే దీనికై యిగతిన్

ఊప్పుంజెల్లునెశాంతిఁ జేకొను మెదక రూఢాశయా! రాధికా
సుప్పుజ్య నిరతమ్ము నిల్పు మది సంశుద్ధప్రపత్తిన్సురక॥

క॥ అనుచుం దగునోరిమికూ

ర్మి నితాంతభినిర్మలతయు మెయికొన నొప్పెక్
జనతారంజనచణమో

హనపావనగానసుకవితాకృతి యంతక॥

సీ॥ స్థాయిహాయికి మెక్కి తమకులంబున పులుం

గని గండుకోయిల లలముకొనఁగ

రాగానురాగస్వరమ్ముచందమునకుఁ

జే నున్నవీణెయు సిగ్గుజెంద

ననుపదపదశుద్ధి కలరి 'బలేబలే'

యని మహాకవులు జోహారు లొనఁగ

ప్రతిభాలవాలాంకురత్కల్పనాకల్ప

లత సరసాశిర్ముంకృతుల సాగియ

గీ॥ రాధికామాధవులఁగూర్చి రసములొప్పు

'గీతగోవిందమును' బాడె గేయములుగఁ

బద్ధములు మేళవించి తత్పరతమిటి

యంతఁ బద్మావతియు లేచి యధిపుఁ గొలిచె॥

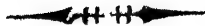
గీ॥ విరులవాన లొప్పె వినువీధి నయ్యెడ

నిలిచి సాధనముల నిష్ఠ వినిరి

అబ్రముగను కిన్న రాదులు తమపూవుఁ
బొండ్లతోడఁ గవిని పొగడికొనుచు॥

శ్రీనారాయణులే జగత్తరణముం జేయంగ నేతెంచె నీ
మేనుట్టాల్చి యటంచు భూపతి మణుల్ మేలైన భూషావళుల్
తావర్చించి యొసంగి పంచెఁ గవితృంబున్ సతీయుక్తమున్
దీనిం బాడిన విన్న మాధవుఁ డిడున్ దీర్ఘాయురారోగ్యముల్ ।

(ఇది జయ దేవచరిత్రము)

శ్రీ సాంధ్ర గీతగోవిందకావ్యము

- యమునా పరిసర ప్రకృతి -

క॥ శ్రీవీలాగమనాంచ

ద్బాలపవన కేళి కాభవనదగవింద

వ్యాలోలవీచి యమునా

కూలప్రోద్వృత్తమాలకుంజము పొంతక॥

నీ॥ అల్లనఁదలపించియము చలించుచుఁ దావి

మలయానిలుని తీవి మఱుగు దెలుస

వెలుఁగుల వెలయించు వీనులకొన రవల్

తెలివితేటల బాట దిటపు వఱుపఁ

గెంపుల ముత్యాలఁ గెరలించు చిఱునవ్వు

ప్రాభవమ్మున హోయల్ బయలుపఱుప

కనకమ్ము గురియు శృంగారంపు మైచేల

భంగమ్ము లేనిమెఱుంగు నెఱుప

నీ॥ కవితరత్నాంగుళీయకకరమునందు

కరము రాణించు మురళితాల్లరఁచు అవళి

బూని యొయ్యారము వినోదమును నెనంగఁ

గృష్ణనాయకుఁ డొకవితర్దిం జెలంగి॥

గుంపుగ నిమ్ముఖాంబుజముఁగ్రోలఁగఁగూడియు మేమునాసికా

చంపక మెంచి వెన్న కటు సాగితి మెట్టులు వచ్చివ్రాలె నీ

తేంపుల తేటియంచు నొకతీరయి కుంతల బంధరమ్ముల

ట్లింపుగఁ జుక్కకస్తురి రహింపఁగఁ జేయఁగఁ దాపులెల్లడక॥

గీ॥ మేలినీలాలసరముల లీల లోలిఁ
జాలుకొనఁ జేయు తరగలచాలు నల్ల
కల్పపూచాందినీ లొప్పకప్పవాఁక
పాలుపు చెలికానికిం జూపి పలికెనిట్లు॥

గీ॥ కంటె నెయ్యుడ ! యీనిమ్మ గామతల్లి
దివ్యరూపంబు వింటె యేతెంచు మధుర
తరనినాదము సోకెనే తనువు పులక
రింపఁగాఁ జేయుచల్లదనంపు బెంపు॥

నీ॥ తోయజపు త్రాసాఘోలవంబులపేరఁ
జాలుగా ముత్యాలు సంతరించి
నవనవలాడు చెందొపలచాల్పేర ని
గ్గులు మొలతేరు కెంపులు లగించి
వానీరవ త్రాసంతానమ్ముపేరను
మరకతరేఖకల్ పెరయఁ గొలిపి
ఇందందు మూఁగు నిందిందిరమ్ములపేర
నిండ్రనీలమ్ముల నెలయఁ దాపి

గీ॥ సహజశిల్పకలావిశేషములు తనరఁ
బఱచినది నాఁచుపేరి తివాచి యదిగో
రాజరాజులముఠా మాజారములనేనిఁ
గానఁబడ దిట్టి బెందు జగమ్ములందు॥

సరసిజనీధులందునఁ బచారొనరించుచు నల్లనల్లనగా
శిరముల నోరగానిలిపి చెంగులువెట్టుచుఁ దూఁటికాడ నొం

దొరు దిలకించుచు బులుగునో చెలికాడ! కనంగనయ్యెడు
గజులను గట్టుకొన్న త్రిజగంబుల మోసము రూపు తాననక॥

సీ॥ ఈ దుచున్నవి చూడు మెత్తితోకలు మోర

లల్లవే యాల్బూద లవలనుండి

పరుగెత్తుచున్నవి తెరచావ తెత్తుటఁ

బల్లెకారులు మెచ్చుపడవ లవిగో

నడచుచుండిరి వారె నడరేపు తెరవల్లు

చేగట్టకొడ లోతాగి తెలిసి

కురియుచున్నవి దరితరులు పూదేనియల్

భ్రమరేశ్వరాభిషేకము రహింప

సీ॥ చుండి యుండి యవే పొద్దు చుండె మీలు

చెంపకుం జేరెడౌ కంటిసిరి కొటార్లు

అల్లవే జల్లులాడెడు నళులు రేగఁ

గుగజరమ్ములు ఖుకారఘ్నూర్ణితములు॥

సీ॥ ఇప్పు డిట మేనినొలయుపయ్యెర యదే మొ

మంచిగంధముఁ బన్నీరు నించి చిల్క

రించులాగయి హాయి గల్పించె మిపుల

సౌరభంబు గుబాళింప సంగడిఁడ॥

సీ॥ తొలిదామరలతావి దొంగిలించినవాఁడు

దొంగిలింపండె చేతోధనమ్ము

వలిపపయ్యెదలను పాయఁదట్టినవాఁడు

పాయఁదట్టండె లజ్జాయవనిక

ననిచియేనుఁగవలె నడవ నేర్చినవాఁడు

నడువ నేరండె యానందనమున

వేడ్కఁ గేళీనరోవీచు లూపినవాఁడు

నూపఁడే త్రిజగమ్ము లుబ్బుహోయి

సీ॥ కనదఖిలలోకసంస్కార కారణుండు

మలయభూధరశృంగస మాగతుండు

సకలవల్లీనటీనట చక్రవర్తి

దక్షిణానిలుఁ డొప్పి యిత్తటినివజ్జ॥

♦ సప్తస్వర ప్రకృతి ♦

(స) పద్జము

ఓంకృతినంటికంతమటు లోరగఁజేయుచు నిక్కువెట్టుచున్

క్రేంకృతు లాచరించుచును క్రేవల వెన్నెలమొల్కచూడులన్

బింకముఁ జూపుచున్ సఖుండ ! విశ్వచుఁ బించియ మిన్నదీతటా

లంకృతయైనమా పొకొన లాస్యమొనర్చుచు నెమ్మిఁ జూచితే॥

(రి) ఋషభము

రహి నొక్కుల్పడుబీటిమేతకడుపారన్ మేసి శృంగారమున్

ముహురుచ్చాలవ మంద జంకెలిడుచున్ ముద్దెనఁజెన్నూపుతో

వహిరోమంధము వేయుచున్ వృషమదే పన్నంజనియ్యేటిపాం

త హిమస్వచ్ఛతనుద్యుతుల్ తతశరద్వైశధ్యముం జూపఁగన్

(గ) గాంధారము

మస్యణవిభిన్నకజ్జలము మాద్ర తనుచ్చవి కన్మజల్పినన్

ఘనలక మాటికి న్వగరమా విచివుల్లను మేసి బాలకుల్

కగరకొలఁదిఁ గోయనచుఁ గర్ణరసయన మైనగానమున్

పోగఁగఁగఁకన్పచున్న దెమఁద్దుగఁ జూడుముగండుకొయిలన్॥

(ద) దైవతము

సీ॥ సెలవుల వెడలించుచిటునుర్వృతుంపురల్
 నీలపాత్రికమీఁది పాలుద్రోయ
 పలుచని నెమ్మేనఁ బ్రభవించుసుచ్చాయ
 లలితంపుఁబండు వెన్నెలలు గాయ
 నిడుదబాల్మెడమోము నెఱిగాంచి కిన్నరుల్
 కిన్నెరల్ సారించి సన్నుతింప
 ధావన వేగ విద్యాపాండితీశక్తి
 దండిగుండియ బారునిండు నొడువ

గీ॥ గాలితాకున కేనియుఁ గర్ణయుగళి
 నిక్కు వెట్టుచు సకిలించు చక్క జముగ
 కుచ్చువాలమ్ము మడమల గునిసియాడ
 వచ్చుచున్నది కంటె వార్వంబు సఖుండ॥

(ని) నిషాదము

నిభతుండ్రగము సాము గజ్జవలెఁ బూన్కి-న్నల్గడల్ ద్రిప్పుచు
 గుజ ముల్లీలఁ బెకల్చుచు నిజతనూగోళమ్ము ఘీంకారగ
 ర్జఁ జెలంగింపఁగ రాజతీవి నడఁజేరన్వచ్చె శ్రీరాజవే
 శ్వజయస్థానము చూచితే గుణనిధి! మత్తేభచూడామణి॥

గీ॥ ఎల్లరకములయాకుల నెగసిమేయు
 చటుతఁ జిలుగంట మోయంగఁ గుటుచతోడి
 కడలఁ గర్ణాంతరము, ఖురాగ్రమునఁ గోకి
 కొనుచు నున్నదియదె కనుంగొంటె యజము॥

మ ధ్య మ ము

క॥ చిఱుగఱుల విద్రుచుచుఁ గ్రీ
క్రిఱియంచుచుఁ గుతుకసాచి క్రేవలఁ గనివా
తెఱుచుచు నఱుచుచు నెఱులం
గఱుచుచువిహరించుచుండెఁ గ్రౌంచము కనితే॥

వే గు పు

ప్రీలినబోలుగొట్టముల వెల్వడునాదము వింతవాద్యముల
మేలుకొనంగఁజేయ బలిమిం బస రుట్టివడంగఁ జేయుచు
బాలకులట్లు చుట్టుకొని పలకపున్నిడుమోసలొప్పుగాఁ
గోల లొసంగు నీవెదురు గుమ్ములు చూచి తెయోసువాన్మనః
గో వ ర్థ న గి రి

సలయేళ్ళిం దరుకుంజపుంజముల విస్తీర్ణప్రదేశముల
లలితస్నిగ్ధసమగ్రశాద్యలముల రంజిల్లి టమేలుక
ట్టులు నల్వంకల నేర్పరించి వలెవాటుంగూర్చ సూర్యవధతో
తలపైకెత్తుచుఁ బిల్చుచున్నయది యేతద్దోత మీక్షించితే.

క॥ అని యిటు యమునాపరిసర

మునఁ దనరెడుప్రకృతి మురుపుమోహనముగఁ జ

క్కునికైలిని వర్ణించుచుఁ

జన హరి చెలికానితోడ నదనమ్మునకు॥

క॥ ఆదట నొకనాఁడాహరి

మోదాంబుధి రాధతాను మునిమాపునను

(శ్రీ) దఁగళిందను జేరుట

సాదరుడై తెలిసి నందుఁ డనె రాధికతో॥

(శ్రీ) (శ్రీ) (శ్రీ)

శ్రీరస్తు

శ్రీ సాంద్రగీతగోవిందకావ్యము

ప్రథమ సర్గము

జయదేవ మహాకవి ప్రశంస

శ్లో! వాచః పల్లవయ త్సుమావతిధర స్సందర్భశుద్ధిం గిరామ్
జానీతే జయదేవవ శరణః శ్లాఘ్యో దురూహద్రుశేః,
శృంగారోత్తరసత్ప్రబంధరచనై రాచార్యగోవర్ధన
స్పర్ధీ కోఽపి న విశ్రుత శ్శుతిధరో ధోయీ కవిత్వాపతిః

మంగళాచరణము

శ్లో! 'మేఘైర్మేదురమంబరం, వనభువశ్శ్యామాస్తమాలద్రుమైః
సక్తం భీదురయం త్వమేవ త దియం, రాధే! గృహం ప్రాపయ!'
ఇత్థం నందనిదేశత శ్చలితయోః ప్రత్యధ్వకుంజద్రుమమ్
రాధామాధవయో ర్జయన్తి యమునాకూలే రహఃకేశయః।

సీ॥ అల్లిబిల్లిగ శబ్దవల్లవంబులఁ గూర్పఁ
 బ్రభ్రాత్తిఁ గనె “నుమావతిధరుండు
 శృంగారకావ్యనిర్మితి రసపుష్టిఁ బే
 ర్వడసె “నాచార్యగోవర్ధనుండు”
 సద్భావచంద్రిక శారదసంపత్తిఁ
 దనియించె ‘శరణసత్కవిభుండు’
 కవిలోకమునను శాత్రవశబ్ద మెందును
 శ్రుతిఁ జేర్చ కలఁకను ‘శ్రుతిధరుండు’.

“ఘోయి” కవిరా జనంగ మంత్రఁ గనెఁ గడల
 నిందఱవిశేషములెకాక యంద మెఱిగి
 శబ్దసందర్భశుద్ధిఁ బ్రశస్తిఁ గాంచెఁ
 బుడమి ‘జయదేవకవిరాజు’ బుధులమోజు॥

క్రొమ్మొమబ్బులుమింటమెండుగవనుల్తానుంగులన్దార్కొనున్
 జమ్మంజీకటిరే భయస్థుఁ డితఁ డిల్వేర్పన్దగున్ నీవ వే
 గమ్మో,రాధ! యటంచునందుఁడనుపఁగొలిందిఁగుంజంబులన్
 నెమ్మింగేళిఁజరించు రాధహరియున్ నిండించుతఁ బ్రేచుమున్ । 2

శ్లో॥ వాగ్దేవతాచరితచిత్రితచిత్తసద్దా
 పద్మావతీచరణచారణచక్రవర్తీ
 శ్రీవాసుదేవరతికేళికథాసమేత
 మేతం కరోతి జయదేవకవిః ప్రబంధమ్॥

శ్లో॥ యది హరిస్మరణే సరసం మనో
 యది విలాసకలాసు కుతూహలమ్
 మధురకోమలకాంతప్రదావళీం
 శ్రుణు తదా జయదేవసరస్వతీమ్॥

గీ॥ 1 వలుకు వెలదికిఁ జిత్రశిల్పములసౌధ -
 సీమగా మది పద్మావతీమహిళయు
 వెరవున నటింప “గీతగోవిందకావ్య”
 మొకటి రచించు జయదేవసుకవిరాజు॥

3

గీ॥ శ్రీహరిధ్యానమున మది చెంగలింపఁ
 గలలను విలాసముల గుతూహలము గలుగ
 మృదుమధుర కాంతవదముల మిళిత మైన
 సుకవిజయదేవకవితను సుజన ! వినుము !॥

4

సామోదదామోదరమ్ - దశావతారకీర్తిభవళమ్

మాలవరాగః - రూపకతాళః

ప్రళయపయోధిజలే ధృతవా నసి వేదం
విహితవహిత్రచరిత్ర మఖేదమ్
కేశవ! ధృతమీనశరీర! జయజగదీశ! హరే! (ధ్రువమ్) 1

క్షితి రతివిపులతరే తవ తిష్ఠతి పృష్ఠే
ధరణిచరణిణచక్రగరిష్ఠే
కేశవ! ధృతకచ్ఛసరూప! జయజగదీశ! హరే! 2

వసతి దశనశిఖరే ధరణీ తవ లగ్నా
శశిని కళజ్జ్వలలేవ నిమగ్నా
కేశవ! ధృతసూకరరూప! జయజగదీశ! హరే! 3

తవ కరకమలే నఖ మద్భుతశృంగం
దళితహిరణ్యకళిపవరభృజమ్
కేశవ! ధృతనరహరిరూప! జయజగదీశ! హరే! 4

ఫలయసి విక్రమణే బలి మద్భుతవామన!
పదనఖినీరజనితజనపావన!
కేశవ! ధృతవామనరూప! జయజగదీశ! హరే! 5

క్షత్రియరుధిరమయే జగ మపగతపాపం
స్పృహయసి శమితభవతాపమ్
కేశవ! ధృతభృగుపతిరూప! జయజగదీశ! హరే! 6

సామోదదామోదరము - దశావతారకీర్తిధవళము

మాలవరాగము - రూపకతాళము

కడకడలిఁ దిరిగి కని తెచ్చితి శ్రుతులఁ
బడలకయే పల్లవాఁ డన లీలఁ
కేశవా! ధృతమీనశరీర! జయజగదీశ! హరీ॥ 1

నిలిపితిగద పుడమిఁ బలుమూఁపునఁ గొనపై
బలుపు మోచి గొగ్గొలు గననైపై
కేశవా! ధృతకచ్ఛపరూప! జయజగదీశ! హరీ॥ 2

పాలిచెను కొమ్ముచివరఁ భూమండలమెల్లఁ
నెలనడిమిని గళవలెఁ దగి చెల్లఁ
కేశవా! ధృతసూకరరూప! జయజగదీశ! హరీ॥ 3

ఎనఁగ నీవేల్గోరు ఎత్తయి పటుధాటిఁ
కసిఁ జీలిచి రక్కసుఁ డనుతేటిఁ
కేశవా! ధృతనశహరిరూప! జయజగదీశ! హరీ॥ 4

బలిని వంచించితివిగ అలముచు మూడడుగుల్
తోలిచి విమలవదజలముల సిలుగుల్
కేశవా! ధృతవామనరూప! జయజగదీశ! హరీ॥ 5

కడిగితి త్రిజగములఁ గవితాపము తలఁగఁ
పుడమితేడ్ల రుధిరాపగ సాగఁ
కేశవా! ధృతభృగుఁడతిరూప! జయజగదీశ! హరీ॥ 6

వితరసి దిక్షు రణే దిక్పతికమనీయం
 దశముఖహాళిబలిం రమణీయమ్
 కేశవ! ధృతరామశరీర! జయజగదీశ! హరే॥ 7

వహసి వపుషి విశదే వసనం జలదాభం
 హలహతిభీతిమిళితయమునాభమ్
 కేశవ! ధృతహలధరరూప! జయజగదీశ! హరే॥ 8

నిన్దసి యజ్ఞవిధే రహహ! శ్రుతిజాతం
 సదయహృదయదర్శితపశుఘాతమ్
 కేశవ! ధృతబుద్ధశరీర! జయజగదీశ! హరే॥ 9

మైచ్ఛనివహనిధనే కలయసి కరవాలం
 ధూమకేతుమివ కిమపి కరాలమ్
 కేశవ! ధృతకలికిశరీర! జయజగదీశ! హరే॥ 10

శ్రీజయదేవకవే రిద ముదిత ముదారం
 శ్రుణు శుభదం సుఖదం భవసారమ్
 కేశవ! ధృతదశవిధరూప! జయజగదీశ! హరే॥ 11

చల్లితి బలి దెసలన్ దశశంతునితలలన్
 ఎల్లరు దిక్పతు లింపన లీలన్
 కేశవా! ధృతరామశరీర! జయజగదీశ! హరీ॥ 7

తాల్చితి నీలాంబరమున్ ధవళం బగుమేనన్
 మెల్పుటఁ జేరిన మిహిర జయయనన్
 కేశవా! ధృతహలధరూప! జయజగదీశ! హరీ॥ 8

తిట్టితి క్రతువిధులన్ నిగమాగమతతులన్
 పట్టిచూపి దయ పశువధగతులన్
 కేశవా! ధృతబుద్ధశరీర! జయజగదీశ! హరీ॥ 9

తునిమితి మ్రేచ్చులను గత్తిని ఝళిపించి
 కనలి తోకచుక్కయన న్నించి
 కేశవా! ధృతకల్కిశరీర! జయజగదీశ! హరీ॥ 10

విను! జయదేవకృతిన్ శుభమును సుఖదమ్మన్
 దెనుఁగున ఘనకీర్తి ధవళితమ్మన్
 కేశవా! ధృతదశవిధరూప! జయజగదీశ! హరీ॥ 11

శ్లో॥ వేదా నుద్ధరతే జగ నివహతే
 భూగోళ ముద్భిభ్రతే
 దైత్యం దారయతే బలిం ఛలయతే
 క్షత్రక్షయం కుర్వతే
 పాలస్త్యం జయతే హలం కలయతే
 కారుణ్య మాతన్వతే
 మేచ్ఛాన్ మూర్ఖయతే దశాకృతికృతే
 కృష్ణాయ తుభ్యం నమః॥

ఉ॥ వేదము లుద్ధరించి, భువి

ప్రవేశు వహించి, ధర్మ ధరించి, దు

ర్వాదుని నుత్తరించి; బలి

వంచి, దురీశుల నొంచి, రక్కసు

మోది తెరల్చి, కాంచి హల

ముఖ, గుప్త బెంచి వధించి స్నేచ్ఛుల

బ్రోది దశావతారములు

పూనినకృష్ణ ! నమస్కరించెదన్ ।

హరివిజయమంగళాచార్య

ఘూర్జరీరాగః - నిస్సారతాళః

శ్రితకమలాకుచమణ్డల! ధృతకుణ్డల! ఏ
కలితలలితవనమాల! జయజయ! దేవ! హరే! (ధ్రువమ్) 1

దినమణిమణ్డన! భవఖణ్డన! ఏ
మునిజనమానసహంస! జయజయ! దేవ! హరే! 2

కాళియవిషధరగజ్జన! జనరజ్జన! ఏ
యదుకులనలినదినేశ! జయజయ! దేవ! హరే! 3

మధుమురనరకవినాశన! గరుడానన! ఏ
సురకులకేళినిదాన! జయజయ! దేవ! హరే! 4

అమలకమలదళలోచన! భవమోచన! ఏ
త్రిభువనభవననిదాన! జయజయ! దేవ! హరే! 5

జనకసుతాకుచభూషణ! జితదూషణ! ఏ
సమరశమితదశకంఠ! జయజయ! దేవ! హరే! 6

ఆభినవజలధరసుందర! ధృతమందర! ఏ
స్త్రీముఖచంద్రిచకోర! జయజయ! దేవ! హరే! 7

తవచరణేప్రణతా వయ మితి భావయ! ఏ
కురు కుశలం ప్రణతేషు జయజయ! దేవ హరే! 8

శ్రీజయదేవకవే రిదం కురుతే ముదం ఏ
మజ్గళ ముజ్జ్వలగీతి జయజయ! దేవ హరే! 9

హరివిజయమంగళాచారము

భైరవిరాగము - త్రిపుటతాళము

శ్రితకమలాకుచమండల! ధృతకుండల!
వితతలలితవనమాల! జయజయ! దేవ! హరీ! 1

దినమణిమండలమండన! భవఖండన!
మునిజనమానసహంస! జయజయ! దేవ! హరీ! 2

మదయుతవిషధరగంజన! జనరంజన!
యదుకులనశినదినేశ! జయజయ! దేవ! హరీ! 3

సుభగకమలదళలోచన! భవమోచన!
త్రిభువనభవననిదాన! జయజయ! దేవ! హరీ! 4

మురమధునరకవినాశన! గురుడానన!
సురకులకేళినిదాన! జయజయ! దేవ! హరీ! 5

నిమికులజాకుచభూషణ! జితదూషణ!
సమరశమితదశకంఠ జయజయ! దేవ! హరీ! 6

శ్యామలజలధరసుందర! ధృతమందర!
శ్రీముఖచంద్రచకోర! జయజయ! దేవ! హరీ! 7

మేము నీ పదదాసులము అని తలఁపుము!
క్షేమము గూర్పు సంతతము! జయజయ! దేవ హరీ! 8

శ్రీజయదేవకవికృతము హరిగీతము
శ్రీజయముల నిధు హితము జయజయ! దేవ! హరీ! 9

శ్లో॥ పద్మాపయోధరతటీపరిరంభలగ్న
 కాశ్మీరముద్రిత మురో మధునూదనస్య
 వ్యక్తానురాగ మివ భేదనజ్జభేద
 స్వేదామ్బుపూర మనుపూరయతు ప్రియం వః॥

శ్లో॥ వసంతే వాసంతీకుసుమసుకుమారై రవయన్తై
 ర్భ్రమంతీం కాంతారే బహువిహితకృష్ణానుసరన్
 తమస్తం కస్తర్పజ్వరజనితచింతాకులతయా
 వలద్బాధాం రాధాం సరస మిద మూచే సహచర

శీ॥ కమలకౌఁగిట నొత్తిడిం గ్రమ్మచనుల
కుంకుమపుఁబూఁత ప్రకటరాగాంకమట్లు
కలయికం దోఁచుచేమ రుబ్బు కమలనయను
కఱకుబంగారుటర మిడుంగాఁత సిరులు॥

6

శీ॥ తిరిగియు వసంతమునఁ గృష్ణతెరపు గనమి
బండిగురి వెందపూవులవంటి యవయ
వాళి వలతేని సెగఁ గంద నడలు టరసి
ప్రాణసఖి, రాధికను జూచి, పలికె నిట్లు॥

7

మాధవోత్సవకమలాకరః

వసంతరాగః - యతితాళః

లలితలవంగలతాపరిశీలనకోమలమలయసమీరే
 మధుకరనికరకరమ్బితకోకిలకూజితకుజ్జుకుటీరే
 విహరతి హరి రిహ సరసవసంతే నృత్యతి యువతిజనేనసమమ్
 సఖ! విరహజనస్య దురంతే॥ (ధ్రువమ్) 1

ఉన్నదమదనమనోరథపథికవధూజనజనితవిలాపే
 ఆలికులసంకులకుసుమసమూహనిరాకులవకులకలాపే॥ 2

మృగమదసారభరభసవశంవదనవదళమాలతమాతే
 యువజనహృదయవిదారణమనసిజనఖరుచికింశుకజాతే॥ 3

మదనమహిపతికనకదణ్డరుచి కేసరకుసుమవికాసే
 మిళితశిలీముఖపాటలపటలకృతస్మరతూణవిలాసే॥ 4

విగళితలజ్జితజగదవలోకనతరుణకరుణకృతహాసే
 విరహానికృంతనకుంతము ఖాకృతికేతకదంతరితాశే॥ 5

మాధవికాపరిమళలలితే నవమాలతిజాతిసుగంధో
 మునిమనసామపి మోహనకాఠిణితరణాఽకారణబంధో॥ 6

స్ఫురదతిముక్తలతాపరిరంభణముకుళితపులకితచూతే
 బృందావనవివినే పరిసరపరిగతయమునాజలపూతే॥ 7

శ్రీజయదేవభణిత మిద ముదయతి హరిచరణస్మృతినారమ్
 సరసవసంతసమయవనవర్ణన మనుగతమదనవికారమ్॥ 8

మాధవోత్సవకమలాకరము

వసంతరాగము - యతితాళము

పల్లవి॥ హరి విహరించె వసంతమునన్

అనుపల్లవి॥ తరుణులతో నృత్యము జేయుచు మొగి విరహిజన
దురంతమునన్॥

రంగు హారంగులవంగలతలను జెలంగుచుఁ బయ్యెరవీచెన్
భృంగఝంకతులఁగోకిలవంచమసంగతిఁబాదరిండ్లునుబాలిచెన్
పొంగెడుకోర్టులఁబాంధజనమ్ములపొలఁతులదుఃఖము హెచ్చెన్
శృంగారంబుగ నెలదేండ్లెగయఁగ నెల్లెడఁ బొగడలువిచ్చెన్
కమ్మనికస్తురి గుమగుమ లొసఁగుచుఁ గానుగల్గెఁజిగిర్చెన్
హుమ్మని యువహృదయమ్ముల మరునినఖమ్ములు

మోదుగలు తనర్చెన్॥ 3

మరుఁడనుదొరకిడుబంగరుగొడుగులకరణిఁగేసరంబులుచెలఁగెన్
పారిఁ దుమ్మెడకదుపుల మరునమ్ములపొదు లటు

పొదిరిపువ్వులు చెలఁగెన్॥ 4

సిగ్గులేనిజగములు గని నవ్వి నచెలుపునఁ గరుణతరువు లొప్పెన్
నిగ్గుదేటి విరహుల కీటియలై నెగడి మొగలి తాపులగుప్పెన్
జాతులుగురివెండలు మాలతు లాశలఁ బరిమళములు గొలిపెన్
చేతో భవదాసులైరి మునులునులేతలమాట యిఁకెమగుఁ

దెలుపన్॥ 6

అల్లిబిల్లిగురివెండలు మాలతు లలై సతీపతియట్టుల్
చల్లనియమునాతటబృందావనసమతలముల సిరిపట్టుల్॥ 7
పదపదమున హరివదనంస్మరణము పొదల వసంతసమయమున్
బడము లేనిమిదిగవిజయదేవుఁడువర్ణించెనునవరసమయమున్॥

శ్లో॥ దరవిదళితమల్లివల్లిచంచత్పరాగ
 ప్రకటితపటవాసై ర్వాసయ న్కాననాని,
 ఇహ హి దహతి చేతః కేతకీగంధబంధుః
 ప్రసరదసమబాణప్రాణవ ద్గంధవాహః॥

శ్లో॥ ఉన్నీల నృధుగంధలుబ్ధమధుప
 వ్యాధూతచూతాంకుర
 క్షీడతోక్తిలకాకలీకలరవై
 రుద్గీర్ణకర్ణజ్వరాః
 నీయంతే పథికైః కథం కథమపి
 ధ్యానానుధానక్షణ
 ప్రాప్తప్రాణసమాసమాగమరసో
 ల్లాసై రమీ వాసరాః

శ్లో॥ అనేకసారీపరిరంభసంభ్రమ
 స్ఫురన్మనోహారివిలాసలాలసమ్
 మురారి మూరా దుపదర్శయ స్త్యసో
 సుఖిసమక్షం పున రాహ రాధికా॥

క॥ అరవిరిమల్లియతీవెల

పరాగ మన్వాసెనలను వనములఁ దావుల్

పఱపి మొగలితావుల ద

గ్గఱచుట్టము మరునియూర్పు కరువలి వేఁచెన్॥

8

చ॥ కవఁ గొనుతీపితావీఁ గొనఁ

• గా నళు లూపెడు క్రొంజివుల్లెచా

ల్మివులరహించు మావులను

మేకొను కోకిలకాకలీధ్వనుల్

చెవులకు వేఁడిగాఁ దలఁపుఁ

జేరిన ప్రేయసి పొందువిందుగా

దివసము లెట్టులో వెడలఁ

దీయఁగజాలిరి పాంథు లామనిన్॥

9

గీ॥ పెక్కువేతల కాఁగిల్లఁ జిక్కుగొనఁగఁ

జాలుశృంగార చేష్టల సక్తుఁ డయిన

మురళిగోపాలకృష్ణుని మురువు జూపి

క్రమ్మిఱ్ఱ బ్రాణసఖి రాధఁ గూచి పలికె॥

1

అష్టపది 4-సామోదదామోదర భ్రమరపదము

రామక్రియారాగః - యతితాళః

ప॥ హరి రిహ ముగ్ధవధూనికరే; అ॥విలాసిని!విలసతి కేళిపరే॥

చవ్వనచర్చితనీలక శేబరపీతవసనవనమాలీ

కేళిచలన్మణికుణ్డలమణ్డిత గణ్డయుగస్మితశాలీ 1

పీనపయోధరభాలభరేణ హరిం పరిరభ్య సరాగమ్

గోపవధూరనుగాయతి కాచితదశ్చిత పంచమరాగమ్ 2

కా॥పి విలాసవిలోలవిలోచన ఫేలనజనితమనోజమ్

ధ్యాయతిముగ్ధవధూరధికంమధుసూదనవదనసరోజమ్ 3

కా॥పి కపోలతలే మిళితా లపితం కమపి శృతిమూలే

కా॥పిచుచుచ్చునితంబవతీదయితం పులకై రనుకూలే 4

కేళికలాకుతుకేనచ కాచి దముం యమునాజనకూలే

మజ్జులవజ్జులకుజ్జగతం విచక్షర్ కరేణ దుకూలే 5

కరతలతాళతరళవలయావళి కలితకలస్వనవంశే

రాసరసేనమా నృత్యపరా హరిణా యువతిః ప్రశశంసే 6

శ్రివ్యతి కామపిచుంబతి కామపి రమయతి కామపిరామాం

పశ్యతిసస్మితచాదుతరామపరామనుగచ్ఛతివామామ్ 7

శ్రీజయ దేవభణిత మిద మద్భుతకేశవకేళిరహస్యం

బృందావనవిసినే లలితం వితనోతు శుభాని యశశ్శమ్ 8

రామక్రియా రాగము - యతితాళము

పల్లవి॥ హరి యిటఁ బొల్చె నొయ్యారులలో॥

అ॥ విరివిగఁ గుతుకము విలాసము తమలో॥

మేనంగలపముమెడవనమాలయు, మిసిమిచేలకటిమెఱయన్
వీనులకుండలకాంతులు, చెక్కిలిఁ బెరయుచుఁ జిలునగ
వొఱయన్॥ 1

గుబ్బెత యొక్క తెకూర్చికవుంగిటగోవిందునియనురాగమునన్
జొబ్బిల్లుపిల్లనగ్రోవికి నూటిగసాగియఁబాడెరాగమునన్
ఒక్క తెయోరచూపులఁబలుకోర్తులనూరించుముఖాంబుజమున్
నిక్కపుగుఱితో నిలిచిమదినిధ్యానించుచుండెత్తీధ్వజమున్॥ 3
మెలఁతయొక తెయేమియొచెలిఁజెప్పెడుపొలుపునఁజెక్కిలిఁ జేరి
పులకాంకురములు పొడమఁగ వీలుగముద్దిడఁదమకముమీటి 4
యమునాజలకేళిలోలాత్మికయయి ప్రబ్బలిపొదరింటన్
రమణి యొక తెలాగెను హరిచేలచెఱఁగు గనుచుఁగ్రీగంటన్ 5
రాసరసంబున నొక చెలియాడుచురహిఁగరతాళములేయన్
భానురమిది నాపాటకుఁదగెను సెబాసనె హరియుం దనియన్ 6
ఒక తె హత్తునొడ, లొకతుకముద్దిడు, నొక తియతోరమియిచున్
ఒకరితఁ జిలునగు మొగమున గనుఁగొను నొక్కతె
నటు ననుగమియించున్ 7

అబ్బురముగ బృందావనకృత శ్రీహరి కేళిరహస్యంబున్
గబ్బ మొనర్చెను జయదేవమహాకవిమేల్లలుగయశస్యంబున్॥ 8

శ్లో॥ ఏశ్వేషా మనరంజనేన జనయ న్నానంద మిందీవర
 శ్రేణీశ్యామలకోమలై రుపనయ న్నంగై రనంగోత్సవమ్
 స్వచ్ఛంసం ప్రజసుష్టరీభి రభితః ప్రత్యజ్ఞ మాలిజ్జితః
 శృంగారస్సఖి! మూర్తిమానివమధాముగ్ధో హరిః క్షీడతి॥

శ్లో॥ నిత్యోత్సంగవసద్భుజంగకబలక్లేశా ది. వేశాచల్లం
 ప్రాలేయస్థవనేచ్ఛ యానుసరతి శ్రీఖండశైలానిలః
 కిం చ స్నిగ్ధరసాలమాళిముకుళా న్వాలోక్యహర్షోదయా
 దుస్మిలన్తి 'కుహూకుహూ' రితికలోత్పలాఃపికానాంగిరః

శ్లో రాసోల్లాసధరేణ విభ్రమభృతా మాభీరవామభ్రవా
 మభ్యర్ణంపరిభ్య నిర్భరమురః, ప్రేమాన్ధయారాధయా
 'సాధుత్వద్వదనంసుధామయ' మితి వ్యాహృత్య గీతస్తుతి
 వ్యాజా దుత్కటచుంబితస్మితమనోహరీహరిః పాతుషః॥

♦ జగము బ్రంజనవృత్తి సమ్మదసుధాసారమ్మనం దేర్చుచున్
 దొగవూనిగ్గుల మేనఁ గూర్చుచును జేతోజాత ముద్దీపమున్
 మొగివ్రేత ల్తమయిచ్చమైఁగవుఁగిటన్నొక్క న్తుకుందుండుతాఁ
 దగె శృంగారమురూపముం గొనినచందాన న్వసంతమ్మనన్॥11

చెదరక క్రమ్మకొన్న పెనుచిల్వలు మింగుటఁ గల్గుతాపమున్
 వదలఁగఁజేయఁగా మలయవాయువు సాగెను మంచుఁగొండకై
 సుదతిరొ! మావిమొగ్గలనుజూచుచుఁ గొట్టకొటారుకొమ్మలన్
 గుదిరి 'కువోకువో' యనుచుఁకూయుచునున్న విగండుఁ

గోయిలల్॥ 12

విరియనలంకరించుకొని వ్రేతలు రాసమహోత్సవమునన్
 బరిసరమందు నిల్చినను బాళిని గొంగిటఁ జేర్చి 'రాధ! గీ
 తరసమయంబు నీదు ముఖతామరసం' బని ముద్దులాడఁగా
 దరహసనం బొనర్చెడునుదాత్తుండు ప్రోచుత శౌరియెల్లరన్॥13

♦ పా: 15॥ ఎల్లరహోయిగాఁ దొగల నేలెడి శ్యామలకోమలాంగము

స్వెల్లి ననంగునుత్పవము దెంచి వ్రజాంగస లలిబిల్లి మై
 నెల్లడ స్వేచ్ఛఁ గొంగిలి రహించుచు లోపలిప్రీతిహొంద రూ
 పల్లినప్రేమసార మన నామని ముగమురారి యాడెడిన్॥

ద్వి తీ య స ర్గ :

అక్షేప కేశవము

అష్ట పది - 5

శ్లో॥ విహరతి వనే రాధా

సాధారణప్రణయే హరౌ

విగళితనిజోత్కర్షా

దీప్త్యావశేన గతాన్యతః,

క్వచి దపి లతాకుంజే

గుంజన్మధువ్రతమణ్డలీ

ముఖరశిఖరే లీనా

దీనాప్యవాచ రహ స్సఖిమ్॥

ద్వితీయ స ర్గ ము

అక్షేపకేశవము

అష్ట ప ది - ౯

మ తను సాధారణ మైన ప్రేముడినిజ

త్రస్యామి వీక్షింపఁ గం

చినడెందంబునఁ గుంది రాధ తన యా

ధిక్యంబుఁ గోల్పోయి, చ

య్యన నచ్చోటును బాసి, తేం జ్ఞగసి జు

మ్మంచుక దల న్మూగ నొ

క్కనికుంజస్థలి దీనయై చెలికి నే

కాంతమ్ముగా నిట్లనుక॥

14

పా:-ఉ॥ అందఱ నొక్క-యాపుప్రణయన వని స్వరీ గ్రీడఁగొల్పుచో
డింద నిజాధికత్వము కుటిల్లినయ్యార్జ్యం దొలంగి రాధ, పై
పొందికఁ దేంటకూటువలు “బా”మ్మనబొల్పు నెదోనితరజము
స్థందునఁబొద్ది చాటఁ బలుకు స్థననెచ్చెలికి ప్రహస్యముల॥

అష్టపది - ౯ - మధురిపు రత్నకంఠిక

(తోడి-భన్యాసి-దేశాక్షరి-అది)

ఘూర్జరీరాగః - యతితాళః

ప॥ రాసే హరి మిహ విహితవిలాసం॥ అ॥ స్మరతి మనో మమ
కృతపరిహాసం॥

సంచరదధరసుధామధురధ్వనిముఖరితమోహనవంశమ్
చలితద్వగంచలచంచలమాళికపోలవిలోలవతంశమ్॥ 1

చంద్రకచారుమయూరశిఖండకమణ్డలవలయితకేశమ్
ప్రచురపురందరధనురనురంజితమేదురముదిరసువేషమ్॥ 2

గోపకదమ్బనితహృదయముఖచుమ్బనలమ్బితలోభమ్
ఽన్ధజీవమధురాధరవల్లవకలితదరస్మితశోభమ్॥ 3

విపులపులకభుజవల్లవవలయితవల్లవయువతినహస్రం
కరచరణోరసిమణిగణభూషణకిరణవిభిన్నతమిస్రమ్॥ 4

జలదవటలచలదిన్దువినిన్దకచన్దనబిన్దులలాటం
పీనపయోధరపరిసరమర్దననిర్దయహృదయకవాటమ్॥ 5

మణిమయమకరమనోహరకుణ్డలమణ్డితగణ్డముదారం
పీతవసనమనుగతమునిమనుజసురాసురవరపరివారమ్॥ 6

విశదకదమ్బతలే మిళితం కలికలుషభయం శమయంతం
మామపి కి మపి తరన్దనన్దదృశామనసారమయంతమ్ 7

క్రీడయదేశభణితమతిసున్దరమహనవిధురిపురూపం
హరిచరణస్మరణంప్రతినంప్రతిపుణ్యవతామనురూపమ్॥ 8

ఘూర్జరరాగము - యతితాళము

ప॥ పసఁ గయి సీతలఁ బరగి నగించుచు॥ అ॥ ఎసఁగు రాసహరి
నెడఁ బొరిఁ దలఁచు॥

తలయును వాల్చుపులుఁ జెక్కిలి చెవిఁగలయవతంసముకదలన్॥
బొలుపుగఁదియ్యనినా తెరముద్దుగ మెఱయుచు మురళియుఁ
బొదలన్॥ 1

కలికితురాయిగ నలకలపైని నెమలిపించియముచు దిరుగన్
ఎలయు*పలురకమ్ములరంగులతో నింద్రధనువువలెఁబరఁగన్॥
పొంకపుమంకెనపూవు జగానిగ బింక మడఁచుకెమ్మొవిన్
లంకగ గోపీజనతాధరసుధ లీలం గ్రోలుచు తీవిన్॥ 3

మైదాల్చినమణిభూషణకాంతులమఱుగుజీకటియుఁదొలఁగన్
బ్రోది వేలకొలఁదిగోపికలు తన్నొదుపఁగఁ బులకలు చేలగన్
కదలుమబ్బులనుబొదలు నెలఁదెగడునుదుటిచందనము మెఱయన్
ఉడుటిచాచులం దొత్తులయొఱపిడి నుక్కు తునకయెద విఱియన్
చెక్కులమణిమయకుండల కాంతులుచెన్నుగ నృత్యముసలువన్
నొక్కుల బంగరుచేల గదియఁగ మనుజదనుజసురలు తలఁపన్
కడిమిమానిఁ జేరియుండియడఁచుచుఁగలికలుపమ్ములభయమున్
ఎడఁదఁజూడ్చినను మెచ్చఁజేయుచురహింగలుగఁగవిస్మయమున్
హరిచరణస్మరణం బొనరుచుపుణ్యాత్ములలరఁగ శుభంబున్
విరచించెను జయదేవుఁడు సురుచిరవారి మోహనరూపంబున్

శ్లో॥ గణయతి గుణగ్రామం భామం

భ్రమా దపి నేహతే

వహతి చ పరితోషం దోషం

విముంచతి దూరతః

యువతిషు వలత్ప్రణే కృప్తే

విహరిణి మాం వినా

పున రపి మనోవామం కామం

కరోతి కరోమి కిం!

♦ చ॥ నను విడనాడి వల్లవజ

నమ్మున గొమ్మల నూగుచుండినం

గనల దొకప్పుడేనిఁ గుఱు

కంపడు దోసము లెన్న దెన్ను మే

ల్లొనముల మాయకాఁ డనినఁ

గొంచీయుమున్ విన దీమనంబు శౌ

రినె పలుమాటుఁ దాఁ గలవ

రించుఁ, జెలీ!, యిఁగ నేమిసేయుదున్

♦ పా:- మ॥ వ్యతిరేకించెడి నాకె నామది, వయస్యా!, నాతమి స్వీడి యు
 స్తుతత్పప్లస్సైటకాంతల న్నఱుగు కృష్ణస్వామిసే కోరు స
 మ్మతిఁ, గీ రించు గుణాల, నేమటియుఁ బెంపంబోదు కోపంబు ద
 త్కృతదోషగబుల దవ్వొసర్చుకొని యెంతోస్థంగు నెట్లొకదే!॥

అష్టపది 6 - అక్షేప కేశవముంజరీతిలకము

గుణక్రియారాగః - ఏకతాళః

వ॥ సఖి! హే కేశిమధనముదారం॥

అ॥ రమయమయాసహమదన మనోరథ భావితయా సవికారం॥

నిభృతనికుంజగృహం గతయా నిశి రహసి నిలీయ పసంతం
చకితవిలోకితసకలదిశా రతిరథసభ రేణ హసంతం॥

ప్రథమసమాగమలజ్జితయా పటుచాటుశతై రనుకూలం
మృదుమధురస్మృతభాసితయా శిథిలీకృతజఘనదుకూలమ్॥

కిసలయశయననివేశితయా చిర మురసి మమైవ శయానం
కృతపరిరంభణచుమ్బనయా పరిరభ్య కృతాధరపానమ్॥

అలసనిమీలితలోచనయా పులకావలిలలితకపోలం
శ్రమజలసకలక శేబరయా వరమదనమదా దతిలోలమ్॥

కోకిలకలరవకూజితయా జితమనసిజతంత్రవిచారం
శ్లథకుసుమాకులకుంతలయా నఖలిఖితఘనస్తనభారం॥

చరణరణితమణినూపురయా పరిపూరితసురతవితానం
ముఖరవిశృంఖలమేఖలయా సకచగ్రహచుంబనదానమ్॥

రతిసుఖసమయరసాలసయా దరముకుళితనయనసరోజం
నిస్తహనిపతితతనులతయా మధుసూదనముదితమనోజం॥

(శ్రీ)జయ దేవభణిత మిద మతిశయమధురిపునిఘవనశీలం
సుఖ ముత్కంఠితగోపవధూకతం వితనోతు సలీలమ్ ॥

గుణక్రియారాగము - ఏకతాళము

ప॥ చెలి!, కూర్పుము హరిశ్శృంగారలహరి

అ॥ వలపుంగవులగనిచాగ కాఁడునామదివలపించెను మితమీటి

ఏకతమునఁ బొదరింట నుండ నే నెచటనొ తా మఱుంగయ్యెన్
దూకొను బిత్తరిచూపులఁజూడఁగఁబై కొనుతమినవ్వునకయ్యెన్॥

సాగి సిగ్గు తల వంపఁగ నెలమిని జతురోక్తుల లోఁబఱచున్
సోగనవ్వుతో ముచ్చటాడఁగా సొబగుపిఱుదుచేలను దిగుచున్॥

ఇగురుల సెజ్జను జేరఁగఁ గూరిమి నెదపయ్యెదఁ బవళించున్
బిగికోగిఁటఁ జేరిచిముద్దిడుచోఁ బెదవి తేనెఁగ్రోలునుగ్రోల్చున్॥

చొక్కునఁ గను లరమూయఁగ నునుడా ల్చెక్కిలిఁ బులకలు
వొడమున్

మిక్కుటముగ నొడలెల్లఁజెమర్పఁగ మేకొనుమరునాగడమున్॥

కోకిలపారావతముల యెలుఁ గిడఁ గొక్కొకము పరిశీలించున్
కూకటివీడి విరులురాలఁగఁ గోర్చొనఁజూచులఁ గలికలనించున్॥

పదముల రతనపుటందెలు మొఱయఁగ భావజ కేళులఁబూరించున్
పొదలురవళిమణిమేఖల జాఱఁగఁబూనికబరిఁగయిజుంబించున్॥

ఆనందమ్మన నమరియుండఁగా నరమోడ్పుఁగనుంగవ నొప్పున్
తా నవశం బయి తనులత తూలఁగ సూనశరున కిడు మెప్పున్॥

రచియించెను జయదేవుఁడు రాధారమణీమణికథితమ్మున్
ప్రచురానందదలీలల శ్రీహరి రతిసుఖమునుబ్రధితమ్మున్॥

శ్లో॥ హస్తస్రస్తవిలాశవంశ మనృజభూవల్లి మద్వల్లవీ
 బృందోత్సారిదృగంతవీక్షిత మతిస్వేదార్ద్రగణ్ధస్థలమ్,
 మా ముద్వీక్ష్య విలజ్జితం స్మితసుధాముగ్ధాననం కాననే
 గోవిందం ప్రజసుందరీగణవృతంపశ్యామి హృష్యామిచ॥

శ్లో॥ దురాలోకస్తోకస్తబకనవకాశోకలతికా
 వికాసః కాసారోపవనవచ నోఽపి వ్యథయతి,
 అపి భ్రామ్యద్భ్రంగీరణితరమణీయా న ముకుళ
 ప్రసూతి శ్చూతానాం, సఖి!, శిఖిణీయం సుఖయతి॥

సీ॥ తత్సాంగులీయకరమణీయకరపద్మ

ముసనుండి మోహనమురళి జాతె,

నిగనిగ జగిడాలు నిలువనీడలు గూర్చు

చెక్కుటద్దమ్ములఁ జెమరు వొడమెఁ

గనుబొమ లొయ్యారమునఁ దిప్పి పొందు పొం

డని వ్రేతలకును సన్నలఁబొనరె,

దంతకుట్టలముల దాచిన డాగక

చిఱునవ్వు వెన్నెల లెచ్చంగలింపె,

నన్నుఁ గనునంత బృందావనమ్ముపొంత

లజ్జఁ జెందుచు గోపవిలాసవతుల

నిలుచుఁగందోయి యెదుటను గలుగుహాయి

యెనయఁ జేరఁడు చెలి! తల యెత్తుఁ జింత || 61

కను మాయించు నలంతిగుత్తుల నశోకంబుల్ వ్రపుల్లాస్యముల్
పొనరంజేయ వలంతియై శోలఁకులన్ బూదోటల న్తోచ్చి వీ
చిన యీవయ్యర వేచుచున్నది యెఱుఁ జేరంగజమ్మంచుమూ
గనభుల్ నిట్టల మైనమావిమొగడ ల్కొరించుచుండెన్ జెలి! 17

శ్లో॥ సాక్షాత్తస్మిత మాకులాకులగళ

ద్ధమ్మిల ముల్లాసిత

భూవల్లక మళికదర్శితభుజా

మూలోర్ధ్వహస్తసం

గోపీనాం నిభృతం నిరీక్ష్య గమితా

కాంక్ష శ్చిరం చింతయ

న్నంతర్ముగ్ధమనోహరం హరతు నః

కైశం నమః కేశవః॥

సీ॥ అంతరంగికభావ మల్లన వివరించు

చిటువెన్నెలలు గాయు చిర్నగవుల

జలజలఁ దావిపూవులు రాలఁగునెసి నొ

క్కులునడి వీడినఁజొమ్ముదులను,

కనుబొమ ల్పారించి గొనబుగా నొండ్లొంట

హత్తి పైకెత్తినహస్తములను,

కఱకువాలూపులఁ గమిచి పగ్గములట్టు

లటు నిటు సూపునొయ్యారములను

గోపికల హృద్గతంబుల గుర్రెఱింగి

యేమియొ తలంచుచున్నట్టు లెసఁగి చూచు

వారికిం గ్రొత్త సూపుచు వఱలువాడు

కేళిమొలడంచుగావుతఁ గళివ్రంశ!!

తృ తీ య స ర్గః

ము గ్ధ మ ధు నూ ద న ము

శ్లో॥ కంసారి రపి సంసార

వాసనాబంధశృంఖలామ్,

రాధామాధాయ హృదయే

తత్యాజ వ్రజసుందరీ॥

శ్లో॥ ఇత స్తత స్తా మనుస్మత్య రాధికా

మనంగ బాణవ్రణాఃన్నమానసః

కృతానుతాప స్స కళిందనందినీ

తటాంతకుంజే వివసాద మాధవః॥

ముగ్ధ మధుసూదనము

గీ॥ వాసనాశూన్యః డయ్యను వాసుదేవుః
డలముసంసారవాసనయందుః గట్టు
పడినరాధిక నెమ్మది పదిలపఱచి
పట్టుదల గోపకాంతలపట్టు వదలె॥

19

మ॥ తనియ॥ బాళిని జాటి వేడుప్రియః జిం
త స్తోయఃగా నాయమా ?
చనువా ? యంచను గుంది శౌరి మదిః బ
శ్చాతాపముం జెంది జా
డను గ న్నెట్టి కళిందనందినితటిక
దాల్చివెయింటక బొరిం
గని యిందందును నెందుః గానక మునం
గంబాతెః జంతాంబుధి॥

20

ఘూర్జరీ(భూపాల)రాగః - యతి(అది)తాళః

ప॥ హరి! హరి! హతాదరతయా॥ అ॥ సా గతా కుపితేన॥

మా మియం చలితా విలోక్య వృతం వధూనిచయేన,
సాపరాధతయా మయాఽపి న హరి తాఽతిభయేన॥ 1

కిం కరిష్యతి? కిం వదిష్యతి? సా చిరం విరహేణ,
కిం భనేన? జనేన కిం? మమ జీవితేన గృహేణ?॥ 2

చింతయామి తదాననం కుటిలభ్రుకోపభరేణ
శోణవద్గృమివోపరిభ్రమ తాఽఽకులం భ్రమరేణ॥ 3

తా మహం హృది సంగతా మనిశం భృశం రమయామి
కిం వ నేఽనుసరామి తా? మిహ కింవృథావిలపామి?॥ 4

తన్వి! ఖిన్న మనూయయా హృదయం త వాకలయామి
త న్న వేద్మి కుతో గ తాఽసి? నతేన తేఽనునయామి॥ 5

దృశ్యసే పురతో గతాగత మేవ మే విదధాసి
కిం పురేవ ససంభ్రమం పరిరంభణం స దదాసి?॥ 6

క్షమ్యతా మపరం కదాపి త వేద్యశం న కరోమి
దేహి నుందరి దర్శనం మమ మన్మధేన దునోమి॥ 7

వర్జితం జయదేవకేన హరే రిదం ప్రవణేన
బిందుబిల్బసముద్రసంభవరోహిణీరమణేన॥ 8

ముగమధుసూదన హంసక్రిడనము

భూపాలరాగము - ఆదితాళము

ప॥ హరి! హరి! హతాధర మగుటఁ దా నరిగె నెటో కిన్క॥

చుట్టి వ్రేతల నున్న నన్ని యట్టై చ నెఁ బ్రియ యెంటిగా
రట్టు సేయుట నేభయముప మఱిల్పఁజాలక యుంటిగా॥ 1

ఏమిచేయును చిరవిరహమున? నేమి పలికెడు నాబిడ?
ఏమియుపకృతిజనము నా కీయిల్లు ధనమును మనుగడ?॥ 2

అలుకచే బొమ్ముడివడిన నీయాననంబుఁ దలంచెద
అలి తల ద్విరుగాడ నగుశోణాబ్జముగ భావించెద॥ 3

నే నెపుడు నాయెదను జేరినదాని విడక సుఖించెద
కానఁ దిరుగఁగఁజాల రిత్తగఁ గ్రమ్మువగఁ జాలించెద॥ 4

తలఁతు, నోతస్వంగి! యీసునఁ నలఁగెనని సీతలఁపును
తలఁచి దాని నెఱిగితో నేఁ దెలియఁ, గొను కైముడుపును॥ 5

తోఁచుచుంటివి తిరుగుచుంటివి తోయ్యలీ! నా యెదుటను
ఏచె దేటికి? దొంటిగతి నెలయింపు బిగి కవుఁగింటను॥ 6

ఇంక నెన్నడు సేయనిటు శ్రమియింపు సుందరి! తప్పను
శంక వీడుము! చూపు ముఖమును చంద్రమండలనిభమును॥ 7

బిందుబిల్వాన్వయపయోనిధివిధుఁడు హరివదభక్తుఁడు
పొందుగా జయదేవకవిరవి పొగడె హరిని మహాత్ముఁడు॥ 8

శ్లో॥ హృది బిసలతాహారో నాయం భుజంగమనాయకః
 కువలయదళశ్రేణీ కంఠే స సా గరళద్యుతిః
 మలయజరజో నేదం భస్మ, ప్రియారహితే మయి
 ప్రహరసి హరభ్రాం త్యానంగ!, క్రథాకిము ధావసి॥

శ్లో॥ ప్రాణమాకురుమాతసాయకమముంచాచాపమూర్తిప్రయ
 త్రేడానిర్జితవిశ్వ!, మూర్ఖితజనాఘాతేన కిం పౌరుషం?
 తస్యా ఏవ మృగీదృశో మనసిజప్రేంఖితకటాక్షామృగ
 శ్రేణీజర్ఘరితం మనా గపి మనో నాద్యాపి సంధుక్షతే॥

శ్లో॥ భూవల్లవం ధను, రహజతరణితాని
 బాణా, గుణశ్రవణపాలి రితి స్మరేణ
 తస్య మనజ్జయజన్యమదేవతాయా
 మస్త్రాణి నిర్జితజగంతి శి మర్పితాని॥

సీ॥ హృదయమ్మున న్దోచునది సర్ప మనుకొందో?
 కాదు కా దిది తూటికాడగాని,
 కంకాంతరమ్మునఁ గన్పించునది గర
 లం బొక్కొ? కా దుత్పలదళపంక్తి,
 మై యలందీనది భస్మం బానో? కా దది
 కమ్మని మంచిగందమ్మురజము
 నన్ను ముక్కంటిగా నెన్నుచుంటివో? కాను,
 లీలావిలోలగోపాలకుండను
 భ్రాంతివడి రిత్త యేటికి పయికి దుమికె
 దోయనంగుండ!, యీ పేరు నుండ దింక,
 బాణసంభాసమును మాని భయము భక్తి
 గలిగి జాగ్రత్తతోఁ దఱిఁ గడపికొనుము!

శా॥ కేలం బూనకు మావిలేజపురుముల్కి న్వింట సంధింప కొ
 లీలానిర్జితవిశ్వ! యోమదన! మేలే పిండి దంపంగ? నా
 లోలాలోక లగించుచూడ్లు లొగి నాలోఁ జొచ్చుటన్వీలిక
 ల్లోలంబై నుది యించు కేనియును నిల్పుం గాంచ దీవేళకుఁ

చ॥ విరిసినతీర్పుకన్ను బొమవిల్లు, కటాక్షములమ్ము, లాశ్రవోం
 తరములునల్లెతాండనుచుదర్పకుఁ డాత్మను నిశ్చయించితా
 దిరుగు ననంగ దేవజయ దేవతయే ప్రియరాధయందునం
 గరలిజగ త్రయంబెగిచిగెల్చినయస్త్రములుంచెనేమొకో?

శ్లో॥ భూచాపే నిహితః కటాక్షవిశిఖో
 నిర్మాతృ మర్మవ్యథాం
 శ్యామాత్మా కుటిలః కరోతు కబరీ
 భారోపి మారోద్యమమ్,
 మోహ స్తావ దయం చ, తన్వి! తనుతాం
 బింబాధరో రాగవాన్
 సద్వృత్త స్సననుజ్ఞల స్తవ కథం
 ప్రాణై ర్మమ క్రిడతి॥

శ్లో॥ తాని స్మర్యసుఖాని, తెచసరళాఃస్నిగ్ధాదృశావభ్రమాః
 తద్వక్త్రాంబుజసౌరభం, సచసుధాస్యందీగిరాంవక్రిమా,
 సా బింబాధరిమాధు రీతి విషయాసంగేపి చేన్మాననం
 తస్యాలగ్నసమాధి, హంత! విరహవ్యాధిఃకథంవర్తతే॥

శ్లో॥ తిర్యక్కంఠవిలోలమాలి తరళో త్రంసస్య వంశోచ్ఛల
 ద్దీప్తిస్థానకృతావధానలలనాల్మక్షై ర్న సలక్షితాః
 సంముగ్ధేమధుసూదనస్యమధురేరాధాముఖేంద్రానుభా
 సారేకంఢలితాశ్చిరందదతుసఃక్షేమంకటాక్షోర్మయః॥

సీ॥ వెచ్చగాఁ గనుచొనువి ల్వడి క్రీచూపు
 శరమెయైచదిమినంజదుమనచ్చు
 నల్లనై వరికరై నడసాగు కబరికా
 భరమేర్చుదిరిగినం దిరుగవచ్చు
 రాగమ్ము కలుగుట రంజిల్లి బింబాధ
 రమ్ము మోహము తెమ్ము తెమ్మవచ్చు
 వెలిదామరలసిరి వెడఁగుగాఁ నోమెదం
 బొరిఁ దెల్లఁబుచ్చినన్ బుచ్చవచ్చు
 పొదిరి పూబంతికటెను మృదువు గలిగి
 నగముకంటెను గొప్పదనంబు గలిగి
 మంచివృత్తంబు గలిగి సమత్వ మొప్పు
 నీయరొజమ్ము ప్రాణము ద్దాయుటగు నె॥24

ఆమైతావలహాయీ, చంచలము నత్యంతానురక్తమ్ము నా
 యామీనాక్షీవిలాసలాస్యముఁదదాస్యామోదసమ్మోదమున్
 శ్రీమద్యక్రవచక్రప్రచార, మధరాచ్చిన్నామృతం, బొప్పచో
 నేమీఁఁగిరిహజ్వరం బుడుగదయ్యెం బెంపు దీపించెడిన్॥25

తారస్థాయి నెనంగు వేణురసవద్దానంబున స్వర్వశీ
 ప్రారంభంబులు నిల్పుటన్ వజసతీవారంబు లున్న న్నుధా
 సారశ్రీకరరాధికాముఖమునన్ జాబొల్పు శ్రీకృష్ణు సు
 స్మేరాసాంగతరంగనృత్యములు రక్షించున్ జగజ్జాలముల్॥ 26

భా

శ్రీ సాంద్ర గీతగోవింద కావ్యము

చ తు ర్థ స ర్గ ము

స్ని గ్ధ మ ధు నూ ద న ము

శ్లో॥ యమునా తీరవాసీర

నికుంజే మంద మాస్థితమ్,

ప్రహ ప్రేమభరోద్భ్రాంతం

మాధవం రాధికాసఖీ॥

అష్ట ప ది - రి

స్నిగ్ధ మధునూదనము

గీ॥ యమునచెంగటఁ బ్రబ్బలి యలరుదీప

యింట వెడఁ గట్టు లొకరీతి ననఁగుచున్న

కృష్ణఁ గని రాధచలికలై యిట్టు లనియె,

నున్న దున్నట్లు మధురమయోక్తి నెఱఁగి॥

హరివల్లభాశోక పల్లవము

కర్ణాట (సారావ్య), కానడ) రాగః - ఆది (౨౨) ౩
 వ॥ సా విరహే తవ దీనా॥ అ॥ మాధవ! మనసిజవిశిఖ
 దివ భావనయా తవ

నిందతి చందన మిందుకిరణ మను విందతి ఖేద మధీరమ్
 వ్యాళనిలయమిళనేన గరళ మివ కలయతి మలయసమ్మి
 అవిరళనిపతితమదనశరా దివ భవదవరాయ విశాలమ్
 స్వహృదయమర్మణి వర్మ కరోతి సజలనశినీకళజాలమ్ ॥
 కుసుమవిశిఖశరతల్ప మనల్పవిలాసకలాకమనీయం
 వ్రత మివ తవపరిరంభసుఖాయ కతోతి కుసుమశయనీయ
 వహతి చ వలితవిశోచనజలధరమాననకమల ముదారం
 విధు మివ వికటవిధుంతుదదంతకళనగలి తామృతధారమ్
 వివిఖతి రహసి కురంగమదేన భవంత మనమశరభూతం
 వ్రణమతి మకర మథో వినిధాయ కరే చ శరం నవచూః
 ధ్యానలయేన పురః పరికల్ప్య భవః తమతీవ దురాపం
 విలవతి హసతి విషీదితి చంచితి ముంచతి తాపమ్॥

వ్రతిపదవిద మపి నిగదతి, మాధవ! తవచరణేపతి తా
 త్వయివిముఖేమయిసఖది సుధానిధి రపి తనుతే తచుడా
 శ్రీజయదేవభణిత మిద మధికం యది మనసా నటనీయ
 హరివిరహాకులవల్లవయువతినఖివచనం పఠనీయమ్

హరిష్టభాగోక్త పల్లవము

కన్నడ రాగము - ఆదితాళము

ప॥ ఎడయుటఁ దాఁ గడునడలు॥

అ॥ ఒడయ! మరునిముల్కులకుల్కి నయటులెడదహత్తునీయెడలు
 దూటు మంచిగందంబును నగమై దూలి పండువెన్నెలలన్
 సారెడలఁచుఁ బాములకలయికనువినమ్ముగఁజిటుపయ్యెరలన్॥
 తటుచుగఁ బైఁబడు పలుమరునమ్ముల తాకువ నినుఁ గాపాడన్
 పఱచు నెదఁ గవచమ్ముగ లేదామరసాకుజలము దోగాడున్
 వెలయు వివిధశిల్పకలారీతుల వెడదవూల తలిమంబు
 మలిచె దీక్ష శరతల్పంబుగ విస్త్రయముగఁ గొని నియమంబు
 రాహువుకోటలగంటులఁబొడివడిరసముతోఁజుగుచంద్రునిపగిది
 మోహనముఖమునఁగన్నీరొలుకఁగఁబొడఁగాంచునునినుసారిది
 ఏకతమునఁ గస్తురిచే నిను రచియించును బూవిలుతునిగన్
 జోకనుగ్రందుగ మొసలిని గైనవచూతంబిడియెఁజునుపనిగన్॥
 సోగియుధ్యానయోగంబునదుర్లభఁజూచుచునినుఁడనమోలన్
 వగచునవ్వుఁబొగలును దుఃఖించును నగుమొగిఁదాపముప్రీలన్
 పెడమొగ మిడసి వొడయఁడ నెలయును నొడలిని జిచ్చులు
 గురియన్
 పడితిని నడుగుల దాసురాల నడుగడుగున నను గుటి విరియన్
 కవిజయదేవుని పలు కమృత మృని జ్ఞానులు మీరెడఁదలఁపన్
 చవిగొనుఁడీ హరివిరహాశులవజసతి చెలినుడి సిరి గొలుపన్

శ్లో॥ ఆవాసో విపినాయతే, ప్రియసఖీ
 మాలాపి జాలాయతే,
 తానో నిశ్చలతేన దావదహన
 జ్వాలాకరాలాయతే,
 సాపి త్వద్విరహేణ, హంత! హరిణీ
 రూపాయతే హ! కథం!
 కందర్పోపి యమాయతే విరచయన్
 శార్దూలవిక్రీడితమ్॥

♦ శా|| ఏడంతస్థులమేడ కానగుముల్తే

యిర్వకంలన్ దోచుఁ బూఁ

జోడుల్ పెన్వలలట్లు చిక్కుపటుపన్

ముక్కుార్పు కార్చిచ్చు తో

డ్రోడం జూడెను గాముఁ డన్యముఁడు శా

ర్పూలంబటుల్ గాండ్రేలెన్

లేడిం బోలినరాధ నీ వెడయ నే

లీలన్ మనున్ శ్రీహరి॥

* పా|| శా|| ఈడే లేనినగర్లు కాటడవులయ్యె, నెల్లొం బాటించుపూఁ
బోడు లేరుటిచేరులయిట్టిది, మూర్ఖులొడఁ గార్చిచ్చుగా
నాడె న్నాంత వియోగదుఃఖిహతిపాలై యెఱిహూపొంద నా
బాడ న్నొంచి మరుం డడేయదనుగా శాత్రులకూఁ నెల్లొంబొ॥

శ్రీ సాంధ్య కీర్తనాంబుకావ్యము

అష్ట ప ది - 9

స్థితిమనుషుడన రాసావలయును

దేశాక్షరీరాగః - ఏకతాళః

ప|| రాధికాకృష్ణ! రాధికా

|| రాధికా! తవమిహ కేశవి!

స్తనవినిహిత మపి హార ముదారం

సా మనుతే కృతతను రివ భారమ్

1

సరసమస్యణ మపి మలయజపంకం

శృతి విష మివ వపుషి సశంకమ్

2

శ్వసితపవన మనుపమపరిణాహం

మదనదహన మివ వహతి సదాహమ్||

3

దిశి దిశి కిరతి సజలకణజాలం

నయనసళిన మివ విగళితనాళమ్||

4

నయనవిషయ మపి కిసలయతల్పం

కిలయతి విహితహుతాశనకల్పమ్||

5

త్యజతి న పాణితలేన కపోలం

బాలశళిన మివ సాయ ములోలమ్||

6

హరి రితి హరి రితి జపతి సకామం

విరహవిహితమృగ జేన నికామమ్||

7

శ్రీజయదేవభణిత మితి గీతం

సుఖయతు కేశవపద ముపసీతమ్||

8

స్వీగమధుసూదన రాసావలయము

దేశాక్షరిరాగము - ఆదితాళము

ప॥ రాధికహరి, కృష్ణరాధిక॥

అ॥ రాధిక నీదు విరహముచు గేశవు॥

అయిత నిడిన వెల కందనిహారము

బరువుగఁ దలఁచుఁ దా నరియ శరీరము॥

1

చిక్కని చల్లని సిరి మై గలవము

ఉక్కటి విసమని యొకఁగును దలఁపము

2

ఉన్న రనుచు నిట్టూర్పులు పుచ్చును

దుస్సహ మను మరుతూవుల చిచ్చును

3

కన్నను గమలము కాడఁ జూపినటు

కన్నీ రొలుకఁగఁ గను దా నిలువటు

4

దగ్గఁజేరి గనఁబడు తలిరులపాన్పును

భగ్గురు మనియెడు పావకుఁ డచుకొను॥

5

సంజను గదలని శశి యగుచెక్కిలి

మూజే వదలదు మొనసిన తెక్కిలి॥

6

హరి హరి హరి హరి యనుచు జపించును

మరణము లోఁచిన కరణిఁ గన్పించును॥

7

జయదేవుడు హరి చరణముల నిడు

నయముతావృపది నవరసములు విడు॥

8

శ్లో॥ సా రోమాంచతి సీతగోతి విలప
త్యుత్కంఠతే తామ్యతి

~~భావ~~ త్యుద్భమతి ప్రమీలతి, వత
త్యుద్యాతి మూర్ఛ త్యపి

ఏతావ త్యతనుజ్వరే మతను
ర్జీవే న్న కిం తే రసాత్

స్వర్ణైర్జ్వలతిమ ! ప్రసీదసియది
త్య క్తోన్యథా హస్తకః॥

శ్లో॥ స్మరాతురాం దైవతవైవ్యహృద్య!
త్వదంగసంగమృతమాత్రసాధ్యామ్

విముక్తభాధాం కురుషే న రాధాం
ఉపేంద్ర! ప్రజాధికదారుణోఽసి॥

సీ॥ పెలుచ గగ్గరుపాలు గలుగుట నీ తృచుల్
 తఱచు తెఱపిలేక పఱపుచుండు,
 నెడ నెడనుడి వ్రలాపించుచుండు సతమ్ము,
 గడగడ నెడయక వడకుచుండు,
 తేలిపోవుటఁ గడు సోలుచుండు, నెడందఁ
 బ్రార్థన మొనరించు బైకిలేచు,
 కన్నులు మూయఁదెక్కులి కనవడుచుండు,
 మూర్ఛాసముచ్చాయము భజించు
 గాఢమతను జ్వరంబునఁ గ్రాగి రాధ
 పదియవనలుఁ గ్రమముగాఁ బ్రకటములుగ?
 నాశ్వి నేయుడ వగుచుఁ బ్రత్యక్ష మందు
 నీవు రాకున్న యప్పుడవు కావె! కృష్ణ॥ 29

ఉపేంద్రవజ్ర॥ శ్రీప స్రునోబార్దితరాధ పెరక
 వపుసుధ న్దాసముఁ దీర్పకున్న
 కృపాణధారాకృతి, ద్రసహృద్య!
 ఉపేంద్ర! వజ్రాయుత మాదుచుమ్మ!॥

శ్లో॥ కంఠర్షజ్వరసంజ్వరాకులతనో రాశ్చర్య మన్యో శ్చిరం
చేతశ్చందనచంద్రమఃకమలినీచింతాసు సంతామ్యతి
కింతు క్లాంతివశేవ శీతలతరం త్వా మేకమేవ ఊణం
ధ్యాయంతీ రహసి స్థితా కథమపి క్షణా ఊణం ప్రాణితి॥

శ్లో॥ ఊణ మపి విరహః పురః స సేహే
నయననిమిలనఖిన్నయా యయా తే
శ్వసితి కథ మసౌ రసాలశాఖం
చిరవిర హేణ విలోక్య పుష్పితాగ్రామ్॥

శ్లో॥ నృప్తివ్యాకులగోకులావనరసా దుద్ధృత్య గోవర్ధనం
భిభ్రద్వల్లవవల్లభాభిరథికానందా చ్చిరం చుంబితః,
దర్శే జైవ తదర్పితాధరతటిసిందూరముద్రాంకితో
నాహుర్గోపతనో స్తనోతుభవతాం శ్రీయాంసికంసద్విమళి

గండముఁ జంద్రు నట్లు బిగుకాండము నెంచినమారుతావమున్
జెందినరాధ మార్మొగముచే వెడలించును సీత్యతంబు లో
సుందర! చిక్కి సోలియును జోక్కున మిక్కిలిచల్ల నైనవా
నిందలపోయు నీన్నె కడుగొత్తును మై నెలయింప నొంటిమై॥ ౩1

పుష్పితాగ్ర॥ త్రుటి యెడయఁగఁ గుందుహా!

గుటకలఁ గన్నుల కోర్కులన్ మెలంగున్

ఎటు తడ వగుచో నెసంగుఁ దా ని

చొప్పునన్ రసాలను జూచి పుష్పితాగ్ర॥ ౩2

గొడుగై తాజడి గోకులంబు మనుపన్ గోవర్ధనం బెత్తి యె
క్కుడుమోదమ్మన మూగి గోపికలు కోర్కుల్మ్రోటముద్దాడియె
లైడ సిందూరపుఁగాంతి రాగరస మిట్లే యంచు బోధింపనా
వెడకంనుంబొరిగొన్న కొరిభుజముర్విక్రేయముల్కూర్పుతన్

పం చ మ స ర్గ ము

సాకాంక్షపుంసచీ కాక్షము

అష్ట పది - 10

శ్లో॥ అహ మిహ నివసామి,

యాహి రాధాం

అనునయ మద్వచనేన

చానయేథాః

ఇతి మధురిపుణా

సఖీ నియుక్తా

స్వయ మిద మేత్య పున

రజ్జగాద రాధామ్॥

గీ॥ చనుము వేవేగ నేసుగాఁ

జనపు మెఱసి

యనునయింపుము! నే వచ్చు

దనుక నింట

నిలుత నని పల్క హరి, మది

నలరి తిరిగి

యేగి జలిక తై రాధతో

నిట్టు లనియె

అష్ట ప ది - 10

హరిసముదయ గరుడపదము

పంతుపరాళి (దేశాక్షరీ) రాగః - రూపకతాళః

ప తపవిరహే షణమూలే॥ అ॥ సఖ! నీదతి రాఘో!

వహతి మలయసమీరే మదన ముపనిధాయ
స్ఫుటతి కుసుమసికరే విరహిహృదయదళనాయ॥

1

దహతి శిశిరమయూఢే మరణ మనుకరోతి
వతతి మదనవిశిఖే విలపతి వికలత రోఽతి॥

2

ధ్వనతి మధుపసమూహే శ్రవణ మపి దధాతి
మనసి కలితవిరహే నిశి నిశి రుజ ముపయాతి॥

3

వసతి విపినవితానే త్యజతి లలితధామ
లుతతి ధరణిశయనే హువిలసతి తపనామ॥

4

రణతి పికనమవాయే ప్రతిదిశ మనుయాతి
హసతి మనుజనిచయే విరహ మపలపతి నేతి॥

5

స్ఫురతి కలరవరావే స్ఫురతి మణిత మేవ
తపరతిసుఖవిభవే గణయతి సుగుణ మతేవ॥

6

త్వదభిదళుభదమానం పదతినతి శృణోతి
తమసి జపతి సరసం యువతిషు న రతి ముపైతి॥

7

భణతి కవిజయదేవే విరహవిలసిలేన
మనసి రభసవిభవే హరి రుదయతు సుకృతేన॥

8

హరిసముదయ గరుడపదము

పంతువరాళిరాగము - రూపక భాషము

ప॥ పందురు రాధా! చెలి!॥ అ॥ పొం దెడయుట పనమాలి॥

మలయమారుతమ్ము వీవ మదనుఁ డలరి డాడు
నలిఁ బధికులగుండె లవియ ననలు తరులు పూయు॥ 1

శిశిరకిరణుఁ డయ్యు విధుఁడు చిచ్చు గురియ మడియఁగా
దశదిశలను వెడల మరుని విశిఖములను సుడియఁగా॥ 2

ఱవళింపఁగఁ దేంట్లు మూఁగి తవిలి చెవులు మూయు
రవలుకొన విరహము మదిని రాత్రులందుఁ దెపులెనయు॥ 3

లలితమందిరములఁ బాసి పలుమఱు నినుఁ బిలుచుచు
నిలక తిరుగుఁ గారడవుల నేలఁ దూలి పొరలుచు॥ 4

కువో! కువో! యని కోయిలలుం గూయు దెసలకు నుఱుకు
ఎవరేని నిదేమని నగ నిల్లె యనుచుఁ బలుకొఱుకు॥ 5

పాపురాలు మ్రోయు మణితభావ మాత్మ నిచు
సావధానమతి నవిరతి సంగతి సుఖ మొచు॥ 6

నీదుపేరి నెలను బాడ నిలిచి చెలి నిగుడ్చు
ఱొడి డానినే జపించు నువిదల నిరసించు॥ 7

జయ దేవకవీశ్వరకృత సరసవిరహగీతి
నయవినయాభివయమయుఁ గన్గొండేయు సుఖణితి॥ 8

శ్లో॥ పూర్వం యత్ర సమం త్వయా రతితరే

రాసాదితా సిద్ధయః

తస్మి శ్నేహ నికుంజమన్మథమహా

తీర్థే పున రాధవః

ధ్యాయం స్త్వా మనిశం జప స్మపి తనై

వాలావమంత్రావలీం

భూయ స్త్వత్కుచకుంభనిర్భరవరీ

రంభామృతం వాంఛతి॥

♦ శా॥ ము స్మృచ్చో నినుఁ గూడి మన్మథుతపం

బు న్బండఁగాఁ జేసెనో

వెన్నుం డాతని పుణ్యతీర్థ మయి తృ

ప్తిం గూర్చు నాజొంపమం

• దు స్మీరూ, పెద నీదుపల్కుజపమం

దుం జేర్చి నిష్ఠా నదా

యున్నాఁ డోసఖ! నీహృదైక్య మమృతం

బుప్పొంగి కాంక్షించుచున్॥

కెన

♦ పా॥ మ॥ ముచు నీతో సరికేలి నెందుఁగనియె న్బువిల్లునరార్థసి
ది నదేమేల్చుదరింటి మన్మథమహాతీర్థంబున న్నిమ్మట
న్నెను ధ్యానించునతంబు మంత్రమునుగా నీపల్కులే తా జపిం
చును నీగుత్తుగాఁగిలింతనుధ గృష్ణఁ డెంతోకొరు న్నఖి!

అష్ట ప ది - 11

సాకాంక్షపుండరీకాక్షోత్కంఠామధురము

ఘూర్జరీ(పాడి)రాగః - ఏకతాళః

ప॥ ధీరసమీరే యమువాతీరే వసతి వనే వనమాలీ॥

అ॥ గోపీసీనపయోధరమర్దనచంచలకరయుగళాలీ॥

రతిసుఖసారే గత మభిసారే మదనమనోహరవేశం
నకురు నితంబిని గమనవిశంబన మనుచర తం హృదయేశమ్॥ 1

నామసమేతం కృతసంకేతం వాదయతే మృదువేణుం •
బహుమనుతే తనుతే తనుసంగతపవనచలిత మపి రేణుమ్॥ 2

పతతి పతత్రే విచలతి పత్రే శంశితభవదుపయానం
రచయతి శయనం సచకితనయనం పశ్యతి తవపంథానమ్॥ 3

ముఖిర మధీరం త్యజ మంజీరం రిపు మివ కేళిషు లోలం
చల సఖ కుంజం సతిమిరపుంజం శీలయ నీలనిచోళమ్॥ 4

ఉరసి మురారే రుపహితహారే ఘన ఇవ తరళబలారే
తటి దివ పీతే రతివివరీ తే రాజసి సుకృతనిసాకే॥ 5

విగళితవసనం పరిహృతరసనం ఘటయ జఘన మపిధానం
కిరళయశయనే పంకజనయనే నిధి మివ హర్షనిదానమ్॥ 6

హరి రభిమానీ రజని రిదానీ మియ మపి యాతి విరామం
కురు మమవచనం సత్సర్వరచనం పూరయ మధురిపుకామమ్॥ 7

శ్రీజయదేవే కృతహరిసేవే భణతి పరమరమణీయం
ప్రముదితహృదయంహరిమతిసదయంనమతసుకృతకమనీయమ్॥ 8

సాకాంతపుండ్రీకాక్షోత్పలతామధురము

ఘూర్జరిరాగము - ఏకతాళము

ప॥ పయ్యెర పీచెడు యమునాతటవని వసియించునువనమాలి
అ॥ బియ్యరుల యురునక్షోజమ్ములనొఱయుచుఁగ్రేల్లవఁగ్రాలి॥
హాయి గూర్చు సంకేతపదమ్మున కరుగు నితంబిని వేగ
చేయకు మాలస్యము రమణుడు రమణీయుడు చేరును సైగ
మురియుచు మురళిని మొఱియించుచుఁ జాతురి నిను మొగి
బలికించుక

విరివిగ నీమై సోకినపయ్యెర వెడలు రేణువును భావించుక॥ 2
ఈక రాలినను నాకు కదలినమ నీవరుదెంచితి వనుచుక
పోకలు వింతగఁ దలిరులసెజ్జను బొనరుచు నీదెనఁ గనుచుక॥
కదలుచు వదలకఁమోగెడు నందియ వదలుము పగతుని పగిది
పొదలు చిమ్మచీకటి పొదరింటికి కదలుము నల్లని మడు గూది॥
చదలున మొయిలునఁ గదలుబెగ్గురులకదుపటుహారములొప్పక
నదయుని యెద మెఱి యిడుపురుషాయితచర్య సుకృతము
ఫలియింపక॥ 5

నలువ చెలిమి మొల నూలు బలీమియిరువకలఁదొట్రిలిఁడాగక
జలరుహాక్షి! తలివము జేర్చుము గగనలెజఘనముమదిలోఁగక॥
హరియభిమానధనుం డీరాఢ్రయ నరగుచుఁడె డెవఁజక
త్వరగానే జెప్పినయటుఁజేయమరయ త్వకోరికనెఱకేఱక॥
శ్రీజయదేవుడు మధువు యథాతిని జేసిన హరిపదసేవ
రాజులగుతుకముగలుపుడు మీరు నరఁజలు హరియిదిత్రోవ॥ 8

శ్లో॥ వికిరతి ముహుః శ్వాసా ద్విశాః పురో ముహు రీక్షతే
 ప్రవిశతి ముహుఃకుండంగుంజమ్ ముహుర్బహుతామ్యతి
 రచయతి ముహు శ్చయ్యాం పర్యాకులం ముహు రీక్షతే
 మదనకదనక్లాంతః కాంతే! ప్రియ స్తవ వర్తతే॥

శ్లో॥ త్వద్వామ్యేనసమంసమగ్రమధునాతిగ్మాంశుర స్తంగతో
 గోవిందస్య మనోరథేనచసమంప్రాప్తంతమాస్సంద్రతాం
 శోకానాం కరుణస్వరేణ సదృశీ దీర్ఘా మదభ్యర్థనా
 త న్ముఖే! విఫలం విలంబక మసౌరమ్యాభిసారక్షణః॥

శ్లో॥ సామాంద్ర్యతివత్ప్రతిస్మరకథాః ప్రత్యంగమాలింగనైః
 ప్రీతిం యాస్యతి రంస్యతేసఖ! సమాగత్యేతిచింతాకులః
 స త్వాం పశ్యతి వేపతే పులకయ త్యానందతి స్వేదతి
 ప్రత్యుద్గచ్ఛతి మూర్ఛతి స్థేరతమఃపుంజే నికుంజే స్థితః॥

గీ॥ వదలు మాటికి నూర్పులు జెదరిచూచు
 నలుదెసలు దూఱులు బొదరిండ్లు, కలఱఁ గుండుఁ
 బాన్పుఁ గల్పించు, నాకులపాటుఁ జెందుఁ
 దొగవిలుతుబాటి నీడుకాంతుండు రాఖ॥ 36

నీవక్రత్వము నూర్పుఁ డొక్కపటిఁ దన్వీ! క్రుంకెఁబూర్ణంబుగా
 నీవేళం దఱచయ్యె శ్రీహరిమనోభీష్టంబుఁ బెంజీకటుల్
 నావిజ్ఞప్తియుఁ జక్రవాకముల దీనాలాపముల్ సాగె ము
 గ్ధా! వేయేగుము మంచి కాబ మిది వ్యర్థంబౌ విలంబించుచో॥

తటచుటిరు ల్గుబుర్కొను లతాగృహమందునఁ జేరి రాధ నం
 న్నరయును ముచ్చటించుఁ గుసుమాస్త్రకథల్, కవుగింటఁ
 బరపడు లోతమించు నని బాలి నినుం గనుఁ గంపమందు గ
 గురుపడు నుబ్బుఁ జెమ్మరిలుఁగొంతచనుకహరిమూర్ఖిలున్నఫీ॥

శ్లో॥ ఆశ్లేషాదనుచుంబనా దనుసఖోల్లేఖా దనుస్వాంతజ
 ప్రోద్బోధాదనుసంభ్రమాదనురతారంభాదనుప్రీతయోః
 అన్యార్థంగతయోర్భ్రమాన్మిళితయోస్సంభాషణైర్జ్ఞానతోః
 దంపత్యో రిహ కో న కో తమసి వ్రీడావిమిశ్రోరసః॥

శ్లో॥ సభయచకితం విన్యస్యంతీం దృశౌ తిమిరే పథి
 ప్రతితరు ముహూ స్థితా మందం వదాని వితన్వతీం
 కథమమి రహా? ప్రాప్తా మంగై రనంగతరంగిభిః
 సుముఖ! సుభగఃపశ్యత్ సత్వాంముపైతుకృతార్థతామ్॥

సీ॥ బిశిక్వాగిలింతలఁ దగుభయానకమున
 సనుచుముద్దులఁ గరుణస్ఫురణను
 తతసఖిక్షతములఁ దవులువీరమ్మున
 సలముభావమ్ముల యద్భుతమున
 మన్మథోద్యోధిసంపదను హాస్యమ్మునఁ
 గామభోగముల శృంగారసరణి
 ప్రీతులై భ్రమవడి పెఱలకై చని డాసి
 పలుకులఁ దమరూపు దెలిసి తనిసి
 చిమ్మచీకటిపొదరిండ్ల చెంత మెలఁగు
 దంపతుల సిగ్గుసొమ్మును దరలనీక
 చూపుపోకలలోఁ దలచూపనట్టి
 రసము లుండునె రాధికారమణి! యెందు ॥ 99

♦ సీ॥ బెదరిచూచుచు వెఱపున విరియు నిరుల
 త్రోవ నిల్చుచుఁ దరువులఁ దొరసి యల్ల
 నడుగు లిడు చట్టు లొంటిగా నవయవములు
 బొదలఁ జనుదెంచునినుఁ గాంచి పొలుచు హరియు! 10

♦ పా:- చ॥ సొగనుమొంగుదాస! వెఱచూడ్కులఁ జీకటిత్రోవ మెల్లమె
 ల్లఁగ నడుగాడగాఁ దరువుల నొప్పరిఁ దాఱుచునెక్కుఁ చెట్టులో
 తెగఁబడుమారుపొంగులకుతి న్నలుంగువదరి జేరఁబాటి నీ
 సగుపడి యందగానికిఁ గృతార్థఁ గూర్తువుగాత మెండుగక॥

శ్లో రాధాముద్గముఖారవిందమధువ

పైలోక్యమాశిసలీ
 నేపథ్యోచితనీలరత్న, మవనీ
 భారావతారాంతకః,
 స్వచ్ఛందం ప్రజనుందరీజనమన
 స్తావప్రదోషోదయః
 కంసధ్వంసనధూమకేతురవతు!
 త్వాం దేవకీనందనః

సీ॥ రమణీయరాధికారమణీముఖాంభోజ

మండలాంతరమున గండు తేటి,

పడునాల్గుభువనముల్ పాచుక తలచాల్చు

ననుచుకాంతల నీలనాయకమణి,

ముప్పికపాణూదముఖినిఖిలాసుర

సంహారకారణవిత్పనూతి,

గోపికాజనమనఃకుత్సుకపూరణమున

కగు కాంతిమయము సాయంసమయము,

దుష్టకంసలయోద్భోధి తోచుక్క

తుష్టయోగిమనంబులఁ దోచు వెలుగు

దేవకీవసుదేవుల భావఫలము

స్వామి కలకాలమును మిమ్ము నోముగాఁతః॥

షష్ఠ సర్గము

ధన్య(ధన్వ) వైకుంఠము

శ్లో॥ అథ తాం గంతు మశక్త్యా

మనురక్తాం లతాగృహే ధృష్ట్వా

తచ్ఛరితం గోవిందే

మనసిజమందే సఖి ప్రాహా॥

ధన్యవైకుంఠకుంకుమము - అష్టపది 12

♦ కం॥ చనుటకు నోపిక లేమి

జెనపగు నొకపొదరుటింటఁ బెరసినరాథం

గని తచ్చరితముఁ దత్సఖ

వనివిని హరి వివశుఁ గాంచె భాషించె నిటుత్ ॥ 42

♦ పా:- క॥ ఆపొదరుటింట రాగము

మోవునఁ గడువేచి మెదలుభ్రాన్తి చనినయా

యాపన్నకథను, సఖి మరు

రావున దిల్లవడుహాకి రసికతఁ జెల్లిపెన్ ॥

ధన్యవై కుంఠకుంకుమమ్

గుణకరీరాగేణ - రూపకతాళేన గీయతే

ప॥ నాథ! హరే! జగన్నాథ! హరే!

అ॥ నీదతి రాధా వాసగృహే॥

పశ్యతి దిలిదిలి రహసి భవంతం

త్వదధరమధురమధూని పిబంతమ్॥

1

త్వదభిరణరభసేన వలన్తి

వతతి వదాని కియన్తి చలన్తి॥

2

విహితవిశదబిస కిసలయవలయామ్

జీవతి పర మిహ తవరతికలయా॥

3

ముహూరవలోకితమండనలీలామ్

మధురిపు హ మితి భావనశీలా॥

4

త్వరిత ముపైతి స కథ మభిసారం

హరి రితి వదతి సఖి మనువారమ్॥

5

శ్రిష్టతి చుంబతి జలధరకల్పం

హరి రుపగత ఇతి తిమిర మసల్పమ్॥

6

భవతి విలంబిని విగళితలజ్జా

నిలవతి రోదితి వాసకసజ్జా॥

7

శ్రుజయదేవకనే రిద ముదితం

కసికజనం తనుతా మతిముదితం॥

8

ధ స్య వై కుంఠ కుంకుమము

గుణకరిరాగము - రూపకతాళము

ప॥ నాథహరీ! జగన్నాథహరీ!

అ॥ రాధ యట విచారం పడుచున్నది॥

కనుచున్నది నలుగడ ని న్నటునిటె

విను మర్యాధరమును గ్రోలినయట॥

1

ఎదురుకొనంగ ని న్నెంతయుఁ దొట్రలి

పథియడుగులు చని పడుచున్నది చెలి॥

2

తలిరులుఁ దూండ్లు సొమ్ములుగా నిడి కయి

నిలిపెను సురలను నీకలయికకయి॥

3

పలుమఱుఁ గైసేతలఁ దిలకించుచు

తలఁచును హరినని లలిఁ దలయూచుచు॥

4

పడయఁ జేల రాజొకొ యిచ్చోటికి

వడిగా నని సఖి నడుగును మాటికి॥

5

ఇరులను కొంగిలు నిడు ముద్దిడుచు

అరుదెంచెను హరి యని భావించుచు॥

6

వాసకసజ్జికయై సి గ్గడయంగ

గాసిలుఁ నీ వొకక్షణము తడయ వగ॥

7

జయదేవకవీక్యరకృతి యిది యిడు

బయము మోదము రసజలకుం గడు॥

8

శ్లో॥ విపులపులకపాలిః స్ఫీతసీతాగ్ర మంత
 ర్జనితజడిమ కాకువ్యాకులం వ్యాహరంతీ
 తవ కి తవ విధ తేమందకందర్పచింతాం
 రసజలధిః మగ్నా ధ్యానలగ్నా మృగాక్షి॥

శ్లో॥ అంకే స్వాభరణం కరోతి బహుళః పత్రేపిసంచారిణి
 ప్రాప్తం త్వాంపరిశంక తేవితనుతేశయాంబిరంధ్రాయతి
 ఇత్యాకల్పవికల్పతల్పరచనాసంకల్పలీలాశత
 వ్యాసక్తాపినాత్వయావరతనుర్నైమానిశాంసేవ్యతి॥

శ్లో॥ కిం విశ్రామ్యసి కృష్ణభోగిభవనే భాండీరభూమిరుహిణీ
 భ్రాత! ర్యాహినదృష్టిగోచరమితస్సానందసందాస్పదమ్!
 రాధాయా వచసంతేదధ్యగముఖాన్నందాంతి కేగోపతో
 గోవిందస్య జయంతి సాయమతిథిప్రాశస్త్యగర్భాగిరః॥

* పా. ౩॥ 'అన్నా' నిర్వృత్తు కృష్ణభోగిభవనం బావణ్ణి మాపయ్యోః తే
 ౪౨ న్ని వాకినుషించు నందునిలుక జేర న్నేలు పా. మన్నవా
 ర్త స్పృధుందరి బాటసారి విమప వ్వానర్ణము క్షోల్చి వా
 ని న్నానావిధి సత్కరించువారివాణివైఖరు ల్వర్థిలుక॥

గీ॥ ధూర్జతోపాల! పెరుసీత్కృతులుచు విపుల
పులక లలసత పలువికృతులుఁ జికాకు
వలుకు లలమగ మరుచిత సొలసి రాధ
ధ్యానయోగము హత్తి రసాబ్ధి మునిఁ గె॥

43

♦ శా॥ మేనస్సమ్ములలంకరించుకొని నెమ్మింబ్రతముఁబ్రాలినన్
నానాధుంశిటువచ్చుచుండెననిన్నాహమ్మునన్నగుచు
దానించుండలిమంబునిల్చునచలధ్యానమ్మునంగృహ్ణ! మె
త్తినన్ రాధకు నేటిరాతిరి యుగంబొసేపు రాకుండినన్॥

* శా॥ 'హిహినిల్వకు! కృష్ణభోగ కల దీపుట్టన్ వటం బిద్ది మే
లాపాదించెడు నందమందిర మదే!' యంచున్ దినా తాతిధి
వ్యాపారంబునఁ దండ్రునిన్నిధిని రాధాబ్జాక్షి పుత్తెంచు భా
వాఽపూర్వం బగువాచికం బెఱుంగుగోపాలుండుపాలించుతన్॥

♦ పా:- శా॥ చేకొంచు న్వైర మార్చిమాచ్చ మెయిఁగై నేయున్నగిల్గొంకయే
యాకల్లాడిన డాయుమంటిపని శయ్యనిద్దు ధ్యాని చుచి
ట్లాకల్పాదిసహస్రలిలలను బద్ధాసక్తయయ్యోహీ
రాక న్నానిలివేని రేయి గడపన్రా దాహోమ్మానకున్॥

సప్తమ సర్గము

నాగర నారాయణము

శ్లో॥ అత్రాంతరే చ కులటాకులవర్తనాత
 సంజాతపాతక ఇవ స్ఫుటలాంఛనశ్రీః,
 బృందావనాంతర మదీపయ దంశుజాతైః
 దిక్కుందగీవదనచందనబిందు రిందుకీ॥

శ్లో॥ ప్రసరతి కళధరబింబే
 విహితవిలంబే చ మాధవే విధురా
 విరచితవివిధవిలాసం
 సా పరితాపం చకా రోచ్చైః

♦ గీ॥ ఇంతలో నభిసారిక లేగుతొగ్గ

లడ్డగించినయముమటు లంక మొవ్వు

దిక్కుతీముఖచందనతిలక మగుచుఁ

గొలిపె వెన్నెల నెల బృందచలువవలువ ।

46

క॥ వాడిమయూఖమ్ముల నెల

యోడక గగనాంగణమ్ము నొదవుట హరిమై

బాడయుఁ దోపమి నెవ్వగ

వాడినలతయల్లు రాధ పలవించె గడుఁ ।

47

♦ పా:- గీ॥ ఇంతలో పైర్పొలులవుంత కంతరాయ

మెందుఁ బొందించునొంద మేల్కొందుగాఁగ

బృంద సందండ్ల జంబిక క్రిందుఁ జిందు

నిందుడు దిగాస్యచందనబిందు వెనఁగె॥

* పా:- క॥హరిహరి! హరి రాఁ డయ్యయో!

సరసర సరసీజావైరింసాగదొడఁగె, చె

స్మరమర మరియగవగ చి

గటాబోబోరిగతి విరహగతి విలపించె

గి

నాగరనారాయణ రాసావలయమ్

మాశవరాగ యతితాళాభ్యాం యతే

ప॥ యామి హో! క మిహ శరణం

అ॥ సఖివచనవంచి తాహమ్॥

కథితసమయేపి హరి రహాహ న యయా వనం

మమ విఫల మిద మమలయావ మపి యావనం॥ 1

యదనుగమనాయ నిశి గహన మపి శీలీతం

తే॥ మమ హృదయ మిద మరమశరకీలీతమ్॥ 2

మమ మరణ మేవ వర మతివితథకేతనా

కి మితి విషహామి విరహానల మచేతనా॥ 3

మా మహాహ! విధురయతి సుధురమధురూమినీ

కాపి హరి మానుధవతి కృతసుకృత కామినీ॥ 4

అహాహ! కలయామి వలయాదిమణిభూషణం

హరివిరహాదహనవహనేన బహుదూషణ ॥ 5

కుసుమసుకుమారతను మతనుశరలీలయా

స్రగపి హృది హంతి మా మతివిషమశీలయా॥ 6

అహ మిహ హి నివసామి న విగణితవేతనా

స్మరతి మధుసూదనో మా మపి న చేతనా॥ 7

హరిచరణశరణజయ దేవకవిభారతీ

నసత్తు హృది యువతి రివ కోమలకలావతీ॥ 8

నాగనారాయణ రసావలయమ్

మాశవరాగము - యతితాళము

ప॥ శరణ మెవ్వనిఁ జొత్తు నిచట

అ॥ సరి చెలులు మోసగించిరి తప్పి మాట॥

గడువైనఁ జేరండు గది హాయియా వసము
కడరిత్తగద వాసిగలరూపు యావనము॥ 1

పనుము నొగిఁ గ్రుమ్మరితి వెనుకొనఁగ హరి రేయి
కనరాఁడు దాన మదిఁగ్రమ్మి మరుఁడు హుఁకూయి॥ 2

ఎఱుక చ నె హరిలేమి నీప్రదేశము తేలు
కఱకయ్యె విరహ మిఁగఁ గాయ మొఱగుట మేలు॥ 3

ఎలఁక యామనిరేయి యేచుచున్నది సుదతి
ఎలయించె హరిని నెద నెవతుకయొ సుకృతవతి॥ 4

పలురకఁపు రతనాల పైఁడిసొమ్ములు మేన
మొలకనిగ్గులు కగ్గి పలకబాఱెను చాన॥ 5

గలమునం దాల్చినది యలరుదండయొ నకట
తోలువకయ మై నాటె ములికియటు మది వికట॥ 6

కలఁచినను నుంటి ప్రబ్బలితీనె వాలుయెఱ
తలఁపఁ డెద న న్నెవుడఁ దాఁ దమ్మికంటిదొర॥ 7

కలలు మృదుపదములును గలుగు జయదేవకవి
పలుకు హరి పదశరణ నిలుచు మది యువతి చవి॥ 8

३१ సాంధ్య గీతగోవింద కావ్యము

శ్లో॥ త త్కిం కామపి కామినీ మభిర్మతః
కిం వా కలాకేళిభిః

బద్ధో బందుభి రంధకారిణి వనా
భ్యర్ణే కి ముద్రాభ్యమ్యతి

కాంతః క్లాంతమనా మనాగపి పథి
ప్రస్థాతు మే వాక్షమః

సంకేతీకృతమంజువంజులలతా
కుంజేపి య న్నాగతః॥

శ్లో॥ అథాగతాం మాధవ మస్తరేణ
సఖి మియం వీక్ష్య విషాదమూకాం
విశంకచూనా రమితం కయోపి
జనార్దనం దృష్టవ దేత దాహ॥

సీ॥ సౌందర్య రసమునఁ జాయజాల్పొల్పు నే
 కామినీమణికేనిఁ గదలెనేమొ !
 కలురకమ్మలకలల్ బంగారుగొలుసులు
 గా గోపబంధు లాకట్టిరేమొ
 ఇరులు క్రిక్కిరియుట గుఱిచో పెఱుంగక
 యొంటియై తిరుగాడు చుండెనేమొ !
 ఎడబాటువేఁకున నితంతలై కూలి
 వెడలిరాఁజాలక నిలిచెనేమొ !

గీ॥ కాకయుండిన నేటికి రాకయుండు ?
 ప్రణయమై పాణమై మనోభావరసము
 నై ననుం బాయకుండు పీతాంబరుండు
 ప్రబ్బలింతును నేనిట్లు వసరుచుండ ॥ 48

గీ॥ తాను పూనినపని ఫలి తమ్ము గామి
 మోలఁ జేరియు వందురి మూఁగయైన
 చెలిఁ గని జనార్దనుఁడు చేయు చెయువుఁ జూచి
 సట్ల యూహించెఁ బలికె రాధాంబుజాక్షి ॥ 49

(శ్రీ) సాంధ్రగీతగోవిందకావ్యము

హరిరమిత చంపకశేఖరమ్

(ఆప్టపదీ)

వసంతరాగయతి తాళాభ్యాంగీయతే

ప కాపి మధురిపుణా

అ॥ విలసతి యువతి రత్యధికగుణా

స్మగ్ధమరొచిత విరచితలేశా
గళితకుసుమదర విలులితవేశా ॥

హరిపరిరంభణవలితవికారా
కుచకలశోపరితరళితహారా ॥

విచలదలకలలితాననచంద్రా
తదధరపానరభసకృతతంద్రా ॥

చంచలకుండలదళితకపోలా
ముఖరితరశనజఘనగతిలోలా ॥

దయితవిలోకితలజ్జితహసితా
బహువిధకూజితరతిరసరసితా ॥

సపులపులక పృథువేపధుభంగా
శ్వసితస్మిలితవికసదనంగా ॥

శ్రమజలకణభరసుభగశరీరా
పరిపతితోరసిరతిరణధీరా ॥

శ్రీజయదేవఘణితహరిరమితం
కలికలుమం జనయతు పరిశమితమ్ ॥

హరిరమితచంపకశేఖరము

(14 అష్టపది)

వసంతరాగము - యతితాళము

ప॥ తెలివి యొకరిసొమ్మా

అ॥ పొలిచె మధురపుని నిలిపి యొకకొమ్ ॥

- (౧) కవగొనుటకు తగఁ గైసేసికొనెన్
పువులురాలఁ గ్రొమ్ముడి వీడఁ జనెన్
- (౨) ఉరువుచాచులను సరములు గదలఁగ
హరికొఁగిలి గొనె బరువము మెదలఁగ ॥
- (౩) నెల కెనయగు మొగ మలకలు పొదవఁగ
కలయ గ్రోతె మా వెలతొ త్రొడవఁగ ॥
- (౪) చెలువుఁడు కనుఁ గొన సిగ్గిలి నవ్వుచు
కొలిపెఁ బలురకపు పెలుఁగులు చొక్కుచు॥
- (౫) ఇరుగడ రవజో డురలి మిట్టిపడ
మొఱయఁ గాంచి క్రమ్మతె గతి తడబడ ॥
- (౬) పులకలు నడ కూర్పులు కై పలమఁగ
తలపుల గెల పడఁ బాటెఁ గమ్మఁగ ॥
- (౭) అలసి యలమఁ జెమ రక్కున నొఱఁగెను
కలికి మరునియని తెలివిగని మనెను ॥
- (౮) శ్రీజయదేవర చితహరికేలి
పోజిమ్మును కలి పొల్లులు చాలి ॥

శ్లో॥ విరహపాణ్డమురారిముఖాంబుజ

ద్యుతి రయం తిరయ న్నపి వేదనామ్,

విధుర తీవ తనోతి మనోభవః :

సుహృదయే హృదయే మదనవ్యథామ్ ।

సప్తమస్కంధము 14 అష్టపది

96

గీ॥ చెలియ విరహానఁ బాలిన చెల్లుమోముఁ

వోలుశశియని తాపంబు వోదొడంగ

కమ్మవిల్తు సఖుండౌటఁ గంజవైరి

తివిరి నామది తాపానఁ బవులఁజేయు !

50

- హరిసమన్వధతిలకమ్ -

అష్టపదీ

ఘూర్జరీరాగైకతాళాభ్యాంగీయతే

ప॥ విజయీ మురారి రథునా

అ॥ రమతే యమునాపులినపనే ॥

సముదితమదనే రమణీవదనే చుంబనలలితాధరే
 మృగమదతిలకం లిఖతి సపులకం మృగమివ రజన్తికరే ॥
 ఘనచయరుచిరే రచయతి చికురే తరళితతరుణాననే
 కురువకకుసుమం చపలాసుషమం రతిపతిమృగకాననే
 ఘటయతి సుఘనే కుచయుగగనే మృగమదరుచిరూషితే
 మణివర మమలం తారకపటలం నఖపదశశిభూషితే ॥
 జితబిసశకలే మృదుభుజయుగళే కరతలనళినీదళే
 మరకతవలయం మధుకరనిచయం వితరతి హిమశీతలే ॥
 రతిగృహజఘనే విపులాపఘనే మనసిజకన కాసనే
 మణిమయరశనం తోరణహసనం వికిరతి కృతవాసనే ॥
 చరణకిసలయే కమలానిలయే నఖమణిగణపూజితే
 బహిరపవరణం యావకభరణం జనమతి హృదియోజితే॥
 రమయతి సుదృశం కామపి సుభృశం ఖలహలధరసోదరే
 కి మఫల మవసం చిరమిహ విగసం వద! సఖ! విటపోదరే ॥
 ఇహారసఫణనే కృతహరిగణనే మధురిపువదసేవతే
 కలియుగచరితం న ఘనత్యు దురితం కవిన్మపజయదేవతే॥

— హరిరసమన్వధతిలకము —

ఘూర్జరి రాగము - ఏకతాళము

ప॥ జయము మురారి కిపుడు

అ॥ చక్కని యమునానైకతవనిలో ॥జ॥

౧వలచు తావియునుమలచు మోవియునుగలక లీకి మొగమ్మనను
నెలలేడివలె దిలకము దిద్దుచు బులక లెసంగఁదనువునను॥

మొగిళులుతరుణులు సొగియఁగానమ్మగముగ వలగొనుకుడులన్
జగి గురుగగు మెఱుంగుగ గోరింటపూ జేర్చుచుళుల గురులన్
3 పొనవునలుపు గోర్వంక నెలవంకజను చనుఁగవయనుమింటన్
ఉనుచుచు మణిసర మనునుడుగణమును గనుగొను చును

వెనువెంటన్

౪ అరచెయి తమ్మిచివురునఁ దూండ్లడఁచి పరఁగునివపునును
బుజమున్

దొరయుతేంట్లవహిఁదొడుగుచుపచ్చల నెఱుంగులకంకణమున్
వలువఁ దనిపి మరు నిలిపి చెలు వమరు వలపుల బలుపిఱుఁడునను
లలితోరణచాల్ రతనపు మొలనూల్లొలుపుచు జిగిబిరుదునను
రాజలుగోరుల రతనపుబూజల రమ కిరవై మది నిలుచు
లేజివు రడుగునఁ బూయుచు సొబగుగ లీలన్ లెత్తుకతఱచు॥
2 దుక్కినిదున్నెడునుక్కివుతమ్ముఁడుత్రోవ నెవ్వతకొ చిక్కెన్
చిక్కని యీ పొదరింట నేలసొద చెప్పుము చెలి మైచిక్కెన్
౫ రసవతంబుగ రక్తియుతంబుగ రాధాపతిచరితంబు
పొసగించెను కవి రాజ్యయదేవుఁడు పొలియగఁ గలిదురితంబు॥

శ్రీ సాంధ్రగీతగోవింద కావ్యము

శ్లో॥ నాయాత స్సఖి! నిర్దయో యది శర

స్త్వ దూతిః కిం దూయసే ?

స్వచ్ఛందం బహువల్లభ స్స రమతే

కిం తత్ర తే దూషణం?

పశ్యాద్య ప్రియసంగమాయ దయిత

స్యాకృష్యమాణం గుణై

దుత్కంఠార్తిభ రాదివ స్ఫుటదిదం

చేత స్స్వయం యాన్యతి ॥

* డ॥ తా బహువల్లభుం డగుటఁ

దన్వి శతుం డిటు రాకయుండె నీ

దూబకనంబు లే దిచటఁ

దూరము లౌపియుమేల్గొనాలకున్

లోబడు నామనం బిపుడు

లోలుపమై తెగవీలి తూలి తా

నే బహు వేగవంతమయి

యేగును రివ్వున శౌరిపాలికిన్॥

* పా:— మ॥ కృపలేకే శతుఁ డౌచు రాఁడు హరి నీకేలా? చెటి! దూతి! దుః
ఖిపడక? దా బహువల్లభుం డగుటఁ బైగా స్వేచ్ఛఁ గ్రీడించు; నీ
యపలాపంబులకేమిలే ప్రియునిదీవ్యత్సమృదాకృష్టి లో
లుపయై చేత మిదే పగల్పిహ్నుది తరు వానె నీక్షింపకే॥

నారాయణ మదనాయానమ్.

అష్ట ప దీ

దేశవరాళి రాగరూపక తాలాభ్యాంగీయ తే

ఐ॥ సఖ! యా రమితా వనమాలినా

అ॥ సఖ! యారమితా వనమాలినా

అనితరళకు సలయనయ నేన

తపతినసా కిరలయశయ నేన

విక సితసరసిజలలితముఖేన

స్ఫుటతి న సా మనసిజవిశిఖేన॥

అమృతమధురమృదు తరవచనేన

జ్వలతి న సా మలయజపవ నేన॥

సః జలరహరుచికరచరణేన

లతతి న సా హిమకరికిరణేన॥

సజలజలదనముదయరుచిరేణ॥

దళతినసాహృది విరహభరేణ

కనకనికషరుచిశుచివననేన

శ్వసితి న సా పరిజనహసనేన

సకలభువనజనవరతరుణేన

వహతి న సా రుజ మతికరుణేన॥

శ్రీజయదేవఫణితవచనేన

సృష్టికృతు హరిరపి హృదయ మనేన॥

నారాయణ మదనానూసము

(16 అష్టపది)

దేశవరాళిరాగము. రూపకతాళము.

ప॥ వనమాలిని నెనసిన యడె చెలి చెలి!

అ॥ వనమాలిని నెనసినయడె చెలి! చెలి!

(౧) కడలు కలువ రేకుల కను లొప్పట

పొదల దిగుగు బాన్పును దహించుట॥

(౨) విరిసిన తెలిదా వర మొగ మబ్బుట

జగుగదు బలు ముకుళమునఁ బగులుట

(౩) పలురసముల నుచుబలుకులు గలుగుట

కలుగదు చల్లవికరువలి నులియుట॥

(౪) నేలతమ్మిసిరి కేలడు గలగుట

క్రాలదు జాబిలి డాలున బొరలుట॥

(౫) గోలకరి మొయిలు హొయలుమై యలరుట

మెలఁగదు విరహము బువ్వ వేచుట॥

(౬) పయిడిగీలుజిగి వలువయు సోకుట

దయవారిద యెగ తాళికి నూర్చుట॥

(౭) అసముఁ గవినప్రాయఁవదొర దొరకుట

పొసగెదు జాలిని బ్రుంగుడుపడుట॥

(౮) ఈవచించు జయ దేవుని పలుకున

గోవిందుం డెవఁ గూఁకు దళుక్కున॥

గీ॥ మలయమారుత! మలంగకు మరునివిడుము
మాధవుని ప్రాణదాక్షిణ్య మహిమనిలుపు
మట్లుగాకున్న వినుజగ త్పాణ! నాడు
ప్రాణములు చేతఁ దీసిన వాడవగుదు॥

52

చ॥ చెలులగుమక్ష మయ్యెఁబగచేటుగ తెమ్మెరచిచ్చులోలె నె
న్నెల గనియు విరమ్మును గొనె బరితాపము, పంబెనైన నా
తలఁ పవళత్వ మంది యటె తల్లచుచున్నది బిగ్గబట్టివన్
బలుకుల కేమి యింతు లనఁ బంచశరుండు నిరంకుశుండగున్ 53

* గీ॥ మలయమారుత! బాధిపు మదన! ప్రాణ
• ములను దీయుము తడవించ బున్నె మునె?

యచునమోదరి! చలువల సంగకములఁ
గొలుపు మీమేతోఁ జేర నిలయమునకు

54

మ॥ వటువాతం దనమేన యామునరపురీ

వాకిపూగసాంద్రచ్చవిన్

మెఱుఁగు ల్లోలైదు నల్లవల్వ యటు ల

మీనాక్షి నమ్మె యిరుల

తటుమం జాలెడు పైడివల్వఁ గని విం

ల న్నెచ్చెలన్ నవ్వు తీ

రెఱుగన్ సిగ్గున రాధఁ జూచి నగు వే

త్పేలున్ జగజ్జలముల్॥

55

* పా॥గీ॥ మలయమారుత! బాధించు నీమనమడిఱి

గని చుఁ స్మార! చంపు! మింకఁ జనఁ బనకు!

యమునివెల్లెలి దయఁ దరంగముల సంగ

ములను ముంచు మప్పుడుగాని పోవు తపన,

♦ అష్టమ స్కంధము ♦

- విలక్షణ లక్ష్మీవతి -

శ్లో॥ కథ మపి యామినీం వినీయ

స్మరణజర్జరితాఽపి సా ప్రభాతే,

అనుపయచచనం పదాత ముగ్రే

ప్రణత మపి ప్రియ మాహ సాధ్యనూయమ్

గీ॥ అవల రేయెల్లఁ గడపి సుమాస్త్రముఁ ను

• మేను తుత్తుమ్మరైనను మించుబోఁడి

బొద్దుపొద్దున వినయసక్తముఁ డయి యెదుటఁ

బలుకుపియుఁ జూచి యీనునఁ బలికె నిట్లు॥౧౬॥

- ల క్ష్మీ ప తి తా రా వ లి -

(అష్టపదీ)

భైరవిరాగయతి తాళాభ్యాంగీయతే

ప॥ యాహి మాధవ! యాహి కేశవ! మావదక్షతవవాదం

అ॥ తా వనునర సరసీకుహలోచన! యాతప హరితివిషాదమ్॥

రజనిజడతగరుజాగరరాగక, మాయిత మలసనిమేషం

వహతి నయన మనురాగమివ స్ఫుటముదితరసాభినివేశమ్

కజ్జలమలిన విలోచనచుంబన విరచితసీలి మరూపం

దశనఃపన మరుణం తవ కృష్ణ! తనోతి తనో రనురూపమ్

వపురనుహరితి తవ స్మగనంగర ఖరనఖరక్షతరేఖం

మరకతకలకలితకలధాతలి పీరివ రతిజయలేఖం॥

చరణకమలగళదల క్తసిక్త మిదం తనహృదయ ముదారం

దర్శయతీవ ఒహి గృధనద్రుమనాకశిన్యపరివారమ్॥

దశనఃపదం భవదధరగతం మమ జననంతి చేతసి భేదం

కథయతి కథ మధునాపి మయాసహ తవవపు శేత దభేదమ్

బహిరివ మలినతరం తవ కృష్ణ! మనోపి భవిష్యతి నూనం

కథవథ వంచయసే జన మనుగత వనమశరజ్వరదూనమ్

ధ్రువతి భవా నలలాకలాలయ వనేషు కి వత్ర విచిత్రం

ప్రథయతి పూతనైవ వధూవధనిర్దయబాలచరిత్రమ్

శ్రీజయదేవళగతిరతిహంచిత ఖండితయ్యవతివిలాపం

శ్రీకృత సఖామధురం విబుధా! విబుధాలయతోఽపి

దురాపమ్

- లక్ష్మీపతి తారావళి -

(17 అష్టపతి)

భైరవిరాగము యతితాళము

ప॥ కలవాడా! యలకలవాడా! చను పలుకకు నాతో బొంకు
అ॥ జలరుహాక్ష! బ్రతిమాలుదానినే సన్నిధి సీవగ యింకు॥

(౧) సదుర కాచుటను నిలువక తెప్పలు నెఱకెంపుల సీకన్ను
పొడలు రసపు బిగువున ననురాగము పొనరినదివలెంజనును

(౨) కాటుకకన్నుల ముద్దుల ముద్రలఁ గావి జగానిగమోవి
ఏటికయ్యె నీయొడ లటు కృష్ణ యెఱింగింపుము మది దేవి

(౩) కళకుగోరువంకలు గల సీమై కననయ్యెను తాపలకక
తఱచిన బంగరువాతల రతి జయ తతవత్త్రంబటు కలకక

(౪) అడుఁగుఁడమ్మి లత్తుకతోఁ దడిసిన దదె నీవెడఁదయెడంద
మిడిసి వెలికి మరుమానం గనఁబడు మేలిగురులటుముకుందా

(౫) సీమోవిం గల పలునొక్క మదిన్ నెవ్వగ వెల్లువ ముంచు
ఏ మిది యిపుడు నామై నీయొడ లేకం బని ప్రకటించు

(౬) కావచ్చును కృష్ణా! సీమదియును కాయంబట్టులు నలుపు
ఏవిధి వంచింతువు వలవంతల నెరియు నన్నుఁదెలుపు॥

(౭) స్త్రీలరుచిని దిరిగెద వడవుల ననఁ జిత్రమేమి యిచట
చాలి చాలె స్త్రీవధపూతనకథ బాలచరిత మటుతమట॥

(౮) కవివిబుధులు క్రోలుఁడు జయదేవుని కవితామృతరసధార
దివి దుర్లభఖండితయువతివచో భవనవరుచి చెవులార॥

శ ॥ త వేదం పశ్యంత్యాః
ప్రసర దనురాగం బహిరివ

ప్రియాపాదాల క్త
చ్చురిత మరుణ చ్చాయహృదయం

మ మాద్యప్రఖ్యాత
ప్రణయభర భంగేన కితవ!

త్వదాలోకశ్శో కా
దపి కి మపి లజ్జాం జనయతి॥

శ్లో॥ అంతర్మోహనమాళిఘర్ణనచల
న్మందారవిభ్రంశన

స్తంభాకర్షణదృప్తిహర్షణమహా
మంత్రః కురంగీదృశాం

దృవ్యద్దానవదూయమానదివిష
ద్దుర్వారదుఃఖాపదాం

భ్రంశః కంసరిపో స్సమర్పయతు వ
శ్చేయాంసి పంశీరవః ॥

* శా॥ చాలుంబాలును మోస! లోఁ గలుగువై
 శాల్వంబునుం బాల కీ
 లీలం బ్రేమసి కాలిలత్తుకగఁ జెల్లెన్ రక్తి
 నీ యాయెడం
 బో లోకస్థిరమైన బాళి సిరికిన్
 మ్రుచ్చైతి నిన్ బాడఁగాఁ
 బాల న్నెవ్వగకంటె సిద్ధితి ననుం
 బాలిం గడు నేవెడన్

57

సీ॥ బమ్మెరవోయిన బలువైన యెడలతో,
 సొలవునఁ బంకించు తలలతోడ,
 జలదలఁ బొరిఁబొరి, బాటు కొన్ననలతో,
 మ్రాన్పడు గాత్రసం పత్తితోడ,
 అటునిటు జననీని యాకర్షణములతో,
 దిటపు మల్లడినేయు దృప్తితోడ
 అంతరం బెటుఁగనీ యని చేరికలతోడ,
 ననిచిన సర్వార్పణములతోడ,

గీ॥ తగి మహామంత్రమట్లు వ్రేఁ తలిరుబొండ్లఁ
 దిగిచి, రాక్షసబాధల వగచు సురల
 కద్దుతామోదము లొసంగు, నట్టిశౌరి
 మురళిఱవళి యొసంగు శమ్ము లనిశమ్ము॥

58

* పా॥చ॥ వెలుపలి కుబ్జురాగమన వేటొకకామిని పాలదత్తుక
 నిమిలమిలలాడు నీయురము మ్రొగె మమత్కుటమైన ప్రేమ పాం
 గుల! బలుమోసగాడ! కనుఁగోనిను నిటుల వంతకంటె సి
 గ్గలనెడి నావతి నొక్కము నెత్తుటకేని యుఁ జెల్లనట్లుగన్॥

- ముగ్ధముకుందము -

శ్లో॥ తా మథ మన్మథభిన్నాం

రశీరసభిన్నాం

విషాదసంపన్నాం

అనుచుంటిత

హరిచరితాం

కలహంతరితా

మువాచ రహసి సఖి॥

గీ॥ విజయ మరుశరముల నెడన్

బ్రదిలి కోర్కి

తీనె పండమి వగచుచున్

భావమునను

కోరిచరితామృతముఁ గ్రోలు

జలజనయనఁ

బలికె గలహంతరితగాఁగఁ

దెలిసి చెలియ॥

59

* పాదము॥ పలుపుదొర కొలుపుకొలచేఁ

దలఁపు ల్లింగననియారిఁ దగుచింతలచేఁ

దొలంగని హరిచింతలచేఁ

గళహంతరిత యగురాధఁ గని చెలి యలఁచెన్ ॥

శ్రీ సాంధ్ర గీతగోవింద కావ్యము

(అష్ట పది)

- అమందముకుందమ్ -

ఘూర్జరీరాగయతి తాలాభ్యాంగీయతే

ప॥ మాధవే॥

అ॥ మాకురు మానిని మానమయే॥

హరి రభిసరతి వహతి మధుపవనే
 కి మవర నాధిక సుఖం సఖి! భవనే॥
 తాళఫలావపి గురు మతిసరసం
 కిము విఫలీకురుమే కుచకలశమ్॥
 కతి స కధిత మిద మనుపదరుచిరం
 మా పరిహర హరి మతిశయరుచిరం॥
 కి మితి విషేదసి రోదిషి వికలా
 విహసతి యువతిసఖా తవ సకలా॥
 మృదునభినీదళశీతలశయనే
 హరి మనలోకయ! సఫలయ నయనే॥
 జనయసి మనసి కి మితి గురుభేదం
 శ్రుణు!! మమవచన మనీహితభేదమ్॥
 హరి రుపయాతం వదతు బహుమధురం
 కి మితి కరోషి హృదయ మతివిధురమ్॥
 శ్రీజయదేవఫణిత మతిల్లిలితం
 సుఖయతు రసికజనం హరిచరితమ్॥

అమందముకుందము -

ర్జరిరాగము-యతితాళము

మహా!

నిని నీ బిగు. వునుహరియెడను.

హరి తొట్టొలి కదలెను

నుఖ మింతకంటెను॥

ఫలముల హరువురువును

ఫలము గానేటికి విను॥

న నే నొడివితిఁ బలుమఱు

కన్కని యొడతిఁగొడి మరు॥

చ్చి దేమని మార్పడుచును

లందఱు గవిసిరి నగుచును॥

తామర హత్తినపాన్పున

గను జేర్చు ఫలముగన॥

చెడ వే మిది మన కెన్నడు

వేఱు హితమును వినుమెక్కుడు॥

హరి కడుమెచ్చులు బలుకును

కి జేర్చెద వెద నొగులును॥

దేవరచితమతిలలితము

ంచుత నుఖ మురుహ చరితము॥

శ్లో॥ స్నిగ్ధో య త్వరుషాసి య త్ప్రణమతి
స్త త్థాసి య ద్రాగిణి

ద్యేషస్థాసి య దున్ముఖే విముఖతా
యాతాసి తస్మిన్ ప్రియే

త ద్యుక్తం విపరీతకారిణి తవ శ్రీఖండ
చర్చా విషం

శీతాంశు స్తపనో హిమం హుతవహః
క్రీడాముదో యాతనాః॥

శ్లో॥ సాంద్రానందపురందరాదిదివిష
ద్భృందై రమందాదరా

దానమై ర్గతు కేంద్రనీలమణిభి
స్సందర్శితేందిందిరం

స్వచ్ఛందం మకరందసుందరమిళ
స్మందాకీనీమేదురం

శ్రీగోవిందపదారవింద మశుభ
స్కందాయ నందామహే॥

♦ చ॥ ప్రియుఁడు రసాంబితం డయిన

బీర మొనర్చుటఁ, గాళ్ళ వ్రాలినఁ
ప్రియుములు పల్కుతుంట, వివరింపగ రాగము

పోరుచుంట నీ
కయినను మాఱుమో మిడుట,

నయ్యెను చంద్రుఁడు చండరశ్మి, చి
చ్చయినది మంచు, చందనము

హాలహలం, బరుసాలు యాతనల్॥ 60

చ॥ అరుగవుఁ బెల్లునక సురవ

రాదులు మొక్కెడువేళ మాఱులన్
బరగు కిరీటకోటిజిగి

మానికముల్ గలియంగఁ జేట్లుగా
సురచిర నిమ్మగామధురసోచిత మా

విలసన్నుకుందనుం
దరచరణారవింద మెదఁ

దార్పుము పల్లరితంబు లేదఁగన్॥

61

♦ పా॥ చ॥ సరసుని కార | కొంటి పరుషంబును, మ్రొక్కిన మాన | నైతి, రా
గ రతికి-ద్యేషమా? యెదురుగా నిష్ఠముఖిత్వమ? వైషణ్య సం
చరివగు నీకు జందనపుచర్చ-కేషంబు, హిమంబు-నిష్ఠ, జం
దురుఁడు-నినుఁడు, గ్రీడలిడు-తోష ము-యాతన, యాట వింతయే? ।

శ్రీ సాంధ్ర గీతగోవింద కావ్యము

- దశమస్కంధము -

- చతుర చతుర్భుజము -

శ్లో॥ అత్రోంతరే మస్మణిరోషవశా దసీమ

నిశ్వాసనిస్సహముఖం సుముఖ ముపేత్య,

సప్రద మిక్ష్మితసఖదనాం దినాంతే

సానందగద్గదవదం హరి రి త్యుపాచ॥

దశమవర్ణము - 18 అష్టపది

గీ॥ ఇంతలో సంజకంజాయ యెనకమునకు

నెక్కు డగురోసమున నూర్పు లెడమువడక

విడుచుచున్నానఁ జెలిఁ గను విద్రుమౌషి

దొరసి యిటునల్కు, హరి, పల్కు

చతురచతుర్భుజ రాగ రాజి చంద్రోద్యోతమ్
(అష్టపదీ) ముఖారి-దేశవరాళి రాగ యుంపాతాళాభ్యాంగీయ తే
పాప్రియోచారుశీలేముంచమముమానమనిదానం అ||సపక్షి మదనా
నలోదహతి మమమానసం దేహి ముఖకమలమధుపానమ్||

వదసియదికించిదపిదంతరుచికౌముదీహరతిదరతిమిగ మతిఘోరం
స్ఫురదధరశీధవేతవవదనచంద్రమారోచయతులోచనచకోరమ్||
సత్యమేవాసియది నుదతి! మయిగోపినీ దేహిఖరనఖరశరజాతం
ఘటయభుజబంధనంజనయరదఖండనంయేనవాభవతిస్ఫులజాతమ్
త్వ మసి మమ భూషణం త్వ మసి మమ జీవనంత్వ మసి మమ
భవజలధిరత్నం

భవతు భవతీహమయిరతమమరొధినీత్రమమహృదయ మతి
యత్నమ్!

నీలనలినాభ మపి తన్వి! తవలోచనం ధారయతి కోకనదరూపం
కునుమశరబాణభావేనయదిరంజయసికృష్ణమిదమేతదనురూపమ్||
స్ఫురతు కుచకుంభ మోరువరి మణిమంజరీ రంజయతు తవ
హృదయదేశం

రసతురశనాపితవసునజఘనమండలేఘోషయతు మన్మథనిదేశమ్
స్థలకమలగంజనంమమహృదయరంజనం జనితరతిరంగపరభాగం
భణిమన్మతవాణీకరవాణిచరణద్వయంపరసనదలక్తకసరాగమ్||
స్మరగరశఖండనం మమశిరసిగుండనం దేహి పదపల్లవముదారం
జ్వలతి మయి దారుణోమదనకదనానలో హరతుతదుపాహితవి
కారమ్||

ఇతిచటులచాటువటుచారుమురవైణోరాధికామధివచనజాతం
భయతి భయదేవకచి భారతీభూషితం మానినీ జనజనితశాతమ్||

చతురచతుర్భుజ రాగరాజ చంద్రోద్యోతము

(19 అష్టపది) దేశవరాళి రాగము-రఘుపాతాళము.

స॥ ప్రియా! చారుశీలా ఎయిద జేయుము పట్టిబిగువు

అ॥ దయపాటె దనుకమ్ము తమటవలె డెందాన దయ నొసఁగు
ముఖకమలమధువు॥

పలుకు మొకపలుకేనిఁ బలునిగ్గు వెన్నెలను పఱచు నా
తఱచువెఱయిరులు

లలి మోమునెల మోవిఁ జలుకు సుధకన్ను వెన్నెలవు
ల్లలకుగొల్పిమరులు॥

నిక్కముగనామీదనీకల్కపొడమినను టక్కునుదఱి! వాడిగోర
చిక్కఁగఁగిఁట నేని శిక్షింపు కాదేనినొక్కుముచుపంటఁగసిదీఱ॥

నీవునారవణమ్మునీవు నాప్రాణమ్ము నీవు మణి నీభవపయోధి
నీవనుసరింపుననునిత్యమునుజతనమిటగామించురాదుచుది బోధి॥

నల్లకల్పనుబోలి నరుచునీకను తన్వి! చెల్లెఁ గెందొవరేకు సాటి
అల్ల మరుబాణ మవనైనన్నరంజింపనల్లదన శుంకుఁదగునూటి॥

ఉరువైనపాలిండ్ల పఱలుమణిహారమ్ము మొఱయుచునీదు చుదియెల్ల
మొఱయు నీకటిమీది మొలనూలు నట మాఱుమో

యించు మరునాన చెల్ల॥

ఎలనిగ్గు దేటి నాయెడఁదేర్చి మెట్టఁదమ్ముల గేసుసీపాదయుగళి
లలిహత్తెదనుపత్తెలత్తుకను పల్లుమీ చిలుకవల్కులకులమురళి॥

విఱుగుడైపలతేనివినమునకుసాబగు నైనొఱయునీయడుగులేజవురు
తఱచు మరుచిచ్చు వడి హరియించుఁ గావుటను తలదాల్తు

మనువఁమరితిప్రరు॥

ఇంపుగా సొంపుగా గుంపుగాఁదెంపుగాఁనించుబోండ్లకుహాయిగా
గుంపదల గూర్చె హరిసహచరీప్రార్థనము జయదేవకవిస్ఫాయిగా

శ్లో॥ పరిహర కృతాతంకే శంకాం త్వయా సతతం ఘన
స్తనజఘన యాక్రాంతే స్వాంతే పరా నవకాశిని
విశతి వితనో రన్యో ధన్యో న శోపి మ మాంతరం
ప్రణయిని పరీరంభారంభే విధేహి విధేయతాం॥

శ్లో॥ ముగ్ధే! విధేహి! మయి నిర్దయదంతదంశం
దోర్వల్లిబంధనిబిడ స్తనపీడనాని
చండి! త్వమేవ ముద ముద్వహ! పంచబాణ
చండాలకాండవళనా దనవః ప్రయాతి॥

శ్లో॥ శశిముఖ! తవ భాతి భంగురభ్రూః
యువజనమోహకరాలకాలసర్పి
తదుదితవిభంజనాయ యూనాం
త్వదధరశీధుసుధైవ సిద్ధమంత్రః॥

శ్లో॥ వ్యథయతి నృథా మానం
తస్య! ప్రపంచయ! పంచమం
తరుణి! మధురాలాపై స్తాపం
వినోదయ దృష్టిభిః
సుముఖ! విముఖభావం తావ
ద్విముంచ! న ముంచ! మాం
స్వయ మతిస్నిగ్ధో ముగ్ధే!
పి యోయ ముపస్థితః॥

* చ॥ వల దెద శంక నీ వయిన వల్లపిటుందులు జాచు లట్టు లి
ట్టులెవుడుఁ గ్రమ్ము నామది నెటుల్ సొరఁబాటుఁ బరుం
డనంగుఁ డా

ట లలి మరుండొకం డెయిచటం గడుధన్యతఁగన్నవాఁడు నన్
దెలియుములెంకగాఁబ్రణయినీ! పరిరంభసుఖాల్భి దేర్చుమి॥ 63
గీ॥ ముగుడ! కొలయైనఁ బల్నొక్కు లెగుబుజాల

తీవల బిగించి యెడఁద యొత్తిడి ఘటింపు

చండి! మన్మథచండాల చండశాస

నమున మనఁజాల నీవ హాయి మను మింక!॥

64

గీ॥ చూచునంతన కైపున సోలఁజేయు

నీదు వంకరకనుబామ నెగఁడ నల్ల

తాచునకు మిన్నయగుచుఁ జంద్రముఖ! దాని

విస మడఁప సిద్ధమధువు మోవియమ్మతమ్ము॥

65

మ॥ క్రమమే రిత్తగమనముద్రఁగొని న న్నాటింపఁదన్వంగి! క
ర్ణములం గ్రోల్చుము పల్కఁదేనె తరణి! తక్కిం గనల

గోయిలల్

సుముఖ! కన్దను, తాప మెయ్యు, విడు మిచ్చ

ముగ! వైముఖ్యమున్

రమణ స్వీడకు రాపు సేయకుము చే రన్వచ్చు దానై

రహిన్॥ 66

* పా॥ ఆత్మకం బిటులేల? నందియము లేలా? వీడుమి! చూడుమో

సాతీ! గొప్పది నీకుచాలుఁగటియు న్నాచేతమన్వండె; లే

దేతా వేటి! నమ్ము! మాయతనుడొకే దూతె నిశ్చర్చనే!

ప్రీతిఁ గాగిలివేళ కాయుచితకాత్వంబుఁ బాలింపవే!॥

శ్లో॥ బంధూకద్యుతిబాంధ వోయ మధరఃస్నిగ్ధోమధూకచ్ఛవిః
 పుండ శృంగిః చ కాస్తి నీలనళినశ్రీమాచనం లోచనం
 నానా త్యేతి తిలప్రసూనపదవీం కుండాభదంతి ప్రియే!
 ప్రాయ స్తన్మృణసేవయా విజయతే విశ్వంస పుష్పాయుధః

శ్లో॥ దృశౌ “మదాలసే” వదన మిందు ముఖ్యజ్వలం
 గతి ర్జన “మనోరమా” విధుతరంభ మూరుద్వయం
 రతి స్తవ “కలావతీ” రుచిర ‘చిత్రలేఖే’ భువా
 వహో విబుధయావతం వహసి! తద్వి! పృథ్వీంగతా॥

శ్లో॥ సప్రీతిం తనుతాం హరిః కువలయా! వీడేన సార్థం రణే
 రాధాపీనపయోధరస్మరణకృత్కంభేన సంభేదవా
 యత్ర స్విద్యతి మీతి క్షణమపి క్షిప్రం తథాలోకనాత్
 కంస స్థాల మభూ జ్జితం జిత మితి వ్యామోహకోలాహలః॥

ఇతిదశమస్కంధః

చ॥ నీజగిమోవి మంకెనగ నీనునుఁజెక్కిలి యిప్పపూవుగా
 మో జగునీదుకన్విరియఁ బూచిన నల్లనికల్వపూవుగా
 రాజిలు నాన నుమ్మవుపు రాణగఁ బల్విరిమల్లె గాముఖ
 శ్రీఁ జర మాశ్రయించి తిగిచెన్ జగముల్ కునుమాస్త్రః
 (డోపియః 67

గీ॥ 'మదాలసము తొకనుల్ వదన' మిందుమత్తుజ్జ్వలం
 బడేనడ 'మనోరమాయనము ధూతోరంభల్ తొడల్
 సదారతి కలావతే స్మరుచి చిత్రరేఖ తొప్పమల్
 గదించితిగదా యెడల్ కలికి! పృథ్వి! స్వఃకాంతలన్॥ 68

మ॥ తలఁ పొక్కించుక రాధచాచులపయం దర్లంగ నెల్లెత్తియొ
 త్తిలఁ గృష్ణుం డని భ్రాంతి నార్చు బలముల్ ధిక్కారముం
 జేయుచున్
 బెలుచున్ గంధస్మశంసుఁ డే లుక్కువలయాపీడంబుఁ బీడించున
 బ్బలియుం డచ్యుతుఁ డేలుఁగాతఁ గరుణన్ బ్రహ్మాండ
 భాండంబులన్॥ 69

ఇదివదియవసర్గము.

శ్రీ సాంధ్ర గీతసోవింద కావ్యము

- ఏకాదశ సర్గము -

సానందదామోదరము

శ్లో॥ సుచిర మనునయేన ప్రీణయిత్వా మృగాక్షిం

గతవతి కృతవేళే కేశవే కుంజశయ్యాం

రచితరుచిరభూషాం దృష్టిమోషే వ్రదోషే.

స్ఫురతి నిరవసాదాం కాపి రాధాం జగదా

శ్రీహరితాళరాజి జలధర విలసితమ్.

(అష్ట ప దీ)

మోహనరాగాది తాలాభ్యాంగీయతే

వ॥ ముద్గే! మధుమధనం

అ॥ అనుగత మనుసర! రాధే!

విరచితచాటువచనరచనం చరణే రచితప్రణిపాతం
 సప్రతి మంజుల వంజులసీమని కేళిశయన మను యాతమ్ ॥
 ఘనజఘన స్తనభారభరే దర మంధర చరణవిశారం
 ముఖరితమణిమంజీర ముపేహి విధేహి మరాళనికారమ్ ॥
 శృంగు రమణీయతరం తరుణీజన మోహనమధురిపుభావం
 కుసుమశరాసనశాసనవందినికనికరే భజ! భావమ్ ॥
 అనిలతరలకిసలయనికరేణ కరేణ లతానికురుంబం
 ప్రేరణ మివ కరభాను! కరోతి గతిం ప్రతిముంచవిలంబమ్ ॥
 స్ఫురిత మనంగతరంగవళా దివ సూచితహరి పరిరంభం
 స్పృచ్ఛ! మనోహరహారవిమలజల ధార మముం కుచకుంభమ్ ॥
 అధిగత మఖిలసఖీభి రిదం తవ వపు రపి రతిగణసజ్జం
 చండి! రణితరశనారవడిండిమ మభిసర! సరస మలజ్జమ్ ॥
 స్మరశరమధగనభేన సఖి మవలంబ్య కరేణ సలీలం
 చల! వలయక్వణితై రవబోధయ హరి మపి నిగదితశీలమ్ ॥
 శ్రీజయదేవఫణిత మధరికృతహార ముదాసితవామం
 హరివినిహితమనసా మధితిష్ఠతు కంఠతటి మవిరామమ్ ॥

శ్రీహరితాళ రాజజలధరవిలసితము.

(20 అష్టపది)

మోహనరాగము ఆదితాళము

ప॥ వెనుకొనుహరిముగ్ధా!

అ॥ అనుసరించువానిని ముగ్ధా!

- ౧ పలుసరసోక్తులఁ గాళ్ళ వ్రేళ్ళ. బడిబ్రతి మాతెనుపలుమాటు
చెల్లువుఁడు ప్రబ్బబియింట నిపుడు పూసెజ్జనుండె వెతదీటు॥
- ౨ పిఱుఁదుల చాచుల బరువు గలుగుటచునరుగుముమెల్లన తీవి
చిఱుగజ్జెలు అవళింపఁగ నందెలు పలువఁగ నంచలు దీవి॥
- ౩ విను మింపయిజవ్వనులను గడువలపించెడుకౌరిమురళిఅవళి॥
ననవిల్తుని యాన బొగడుఁ గోయిల లనిభావింపుమునువళి
- ౪ మెల్లని కరువలిఁ గడలుచిప్రశ్నను మిసిమి తీవెయిల్లాండ్రు
వల్లభుకడకుం బోపొమ్మనినటు చెల్లెం జరు! కరబోరు॥
- ౫ మరుతరగలకుం బలె బెల్లదరుచు హరికౌఁగిలిలోనెఱుఁగు
మరుచిరహారాంబుధూరఁ జనుచు సొంపు పనంటిని నడుగు॥
- ౬ మరుననికిం గట్టాయిత మగునీమై మది చెలులకు తెలియు
విఱిచికనరు మొలనూలువాద్యముగ వెడలుచండిసిగ్గడయు॥
- ౭ పువుగోరుల చెల్లికెదంపం గొని పొమ్మెనఁగఁగ నీ నీటు
నవకంకణములు అవళిని దెలుపుము జవగతి హరికిడు చోటు॥
- ౮ హారదుచుల స్త్రీలరుచులఁ దెగడుచు హరిభక్తులకంతమునన్
ధీరశ్రీజముదేవవాక్సంగి దీపించుఁ బ్రకాశమునన్॥

శ్లో॥ అక్షో ఋక్షిప దంజనం శ్రవణయో
 స్తాపి ధగుచ్ఛావళీం
 మార్ధి శ్యామసరోజదామకుచయోః
 కస్తూరికావత్త్రకం
 ధూర్తానా మభిసారసంభ్రమజుషా
 విష్ణుజ్ఞేకుంజే సఖి!
 ధ్వాంతం నీలని వోళచారుసుదృశాం
 ప్రత్యంగ మాలింగతి॥

శ్లో॥ కాశ్మీరకౌరవపుష్పా మభిసారికాణా
 మాబద్ధరేఖ మభిరో రుచిమంజరీభిః
 ఏత తమాలదలనీలతమం తమిస్రం
 త త్రేమహేమనికషోపలతాం తనోతి॥

శ్లో॥ హారావళీతరళ కాంచన కాంచదామ
 మంజీరకంకణమణిద్యుతిదీపితస్య
 ద్వారే నికుంజవిలయస్య హరిం నిరీక్ష్య
 వీరదావతీ మథ సఖి మియ మి త్యువాచ॥

మ॥ కనులం గాటుకయై శ్రనోంతరములన్
 గానుంగువూగు తియై
 కననా నుత్పలమాలయై తల నెసం
 గస్తూరికాపత్రిమై
 పెను పౌనల్లనివల్వయై తమము వ్యా
 పించెం జెలి! తీవెయిం
 డను వేఁ జేరెడు ధూర్తకాంతలను వే
 డ్దం గాఁగిటం గుచ్చుచున్॥ 71

గీ॥ సాగుచానల కుంకుమచాయ యొడలి
 తీవియలనిగు గు తియై తేజరిలి
 వజ్రలు కానుంగుచిగు రాకు వన్నెఁ దెగడి
 వలపు బంగారుటొరగల్లు పంచెఁ దమము 72

క॥ పరకంకణవదనూపుర
 పరకాంచనకాంచిముఖ్య పస్తుమణివిభలే
 మెఱయింప, గుంబముదరిన్
 హరిఁ గని లజ్జఁచురాధ నను చెలి కూర్చిన్॥ 73

శ్రీ సాంధ్ర గీతగోవింద కావ్యము

అష్టపది 21

- సానందదామోదరప్రేమద్రుమ వల్లవమ్

(అష్టపదీ)

ఘంటారాగ-ఝంపాతాళభ్యాంగీయతే

ప॥ ప్రవిశ రాధే! మాధవసమీప మిహ

అ॥ కురు మురారే! మం గళశతాన్ని॥

మంజుతరకుంజతల కేలినదనే

ఇహ విలస రతిరభసహసితపదనే॥

నవభవదశోకదళశయనసారే

ఇహ విలస కుచకలశతరళహరే॥

కుసుమచయరచితశుచివాసగేహే

ఇహ విలస కుసుమసుకుమారదేహే॥

చలమలయవనవనసురభిశీతే

ఇహ విలస మదనశరనికరభీతే॥

వితతనవపల్లినవ వల్లవఘనే

ఇహ విలస పీనకుచకుంభజఘనే॥

మధుముదితమధుపకులకలితరావే

ఇహ విలస! కుసుమశరసరనభావే॥

మధుతరళపికనికరనినదముఖరే

ఇహ విలస దళనరుచిరుచిరశిఖరే॥

విహితపద్మావతీసుఖసమాజే

భణతి జయదేవకవిరాజరాజే॥

- సానందదామోదరప్రేమద్రుమ పల్లవము -

(21 అష్టపది)

♦ ఘంటారాగము-ఝంపాతాళము ♦

ప॥ చోరు మిటను హరిచేతఁ ద్వరగ రాధ

అ॥ పరగింపు శుభవరంపర దివ్యబోధ!

౧ బెడగుమో మిరులచా లె్వంట గెంట

కడుబొలుచు పొదరింట పడకటింట॥

౨ పొరలఁ జూచులమీఁది సరము లరయు

పటపగు నశోకసుమపంక్తి మోతయు॥

౩ నివసింపఁ గలదు పుపు నిగ్గు పొదరు

నవనవలతాంగి! యానందమ్ము కుదురు॥

౪ పుపుముల్కుల భయంబు పోలియఁజాలు

తవులు పయ్యెరయు నిడు నివము మేలు॥

౫ ఎల్లవల్లులు నల్లిబిల్లిగఁ జిగిర్చి

యుల్లంబు రంజించు నువిద తేర్చి॥

౬ మెదలుఁ పూదేనె తుమ్మెదలకదుపు

మది కోర్కి ఫలియించు మఱపుఁ జదుపు॥

౭ కో యనుచుఁ గోయిలలు గూయుచుండు

సోయగము గలనుదతి! చొక్కు నిండు॥

౮ పలికె జయదేవకవిరాజరాజు

కొలుపఁ బడ్డావతికి గొప్పతేజ॥

శ్లో॥ త్వం చిత్తేన చిరం వహ స్మయ మతి
 శ్రాంతో భృతం తాపితః
 కందర్పేణ చ పాతు మిచ్ఛతి సుధా
 సంబాధ బింబాధరం
 అస్యాం కం త దలంకురు త్మణ మిహ
 భూషేపలక్ష్మీలవ
 క్షేణే దాస ఇ వోపసేవితవదాం
 భోజే కుత స్సంభ్రమః

శ్లో॥ సా ససాధ్వస సానందం
 గోవిందే లోలలోచనా
 శింజాన మంజుమంజీరం
 ప్రవివేశ నివేశనమ్॥

మ॥ చిర మాతృన్నినుఁ దా వహించుటను డ

స్సెన్ద్రస్సెన్ద్ర దావంబు వా
విరిగాఁ గావున వేగఁ జేరి యొడి మో

విం గ్రోల్పు మొక్కింత నుం
దరి! నీకన్బొనుత్రిప్ప హాసునకుఁ బా

దాబ్జమ్మునన్ లెంకయై
హరి సేవించుచునుండఁ దొట్రిలెద వే
లా పూవుటీరమ్మునన్॥

74

క॥ హరిపై బిత్తరిచూడ్కులు

పరగించుచు సంతసమ్ము భయము గదుర నూ

పురములు అవళింపఁగ నిం

చు రహిం గేళీగృహంబు జొచ్చె న్నవలా॥ 75

పా॥ ఆ॥ తిగుచుజంకుచేత నెగవునానందానఁ

గ్గిందుమీదుచూడ్కి కృష్ణునొలయ

సందములగు సందియలు మ్రోయఁగా రాధ

పొదలె ఘదన కదన సదనముదు॥

అష్టపది 22

- సానందగోవిందరాగ శ్రేణికుసుమాభరణమ్ -

(అష్టపదీ)

♦ మా శవరాగాది తాళాభ్యాంగీయతే ♦

ప॥ హరి మేకరసం చిర మభిలషేతవిలాసం

అ॥ సా దదర్శ గురుహర్ష శశంపదపదన మనంగనివేశమ్॥

రాధాపదనవిలోకనవికసిత వివిధవికారవిభంగం

జలనిధి మివ విధుమండలదర్శన తరళితతుంగతరంగమ్॥

హరి మమలతరతార మురసి దధతం పరిరభ్య విమారం

స్ఫుటతర ఫేనకదంబకరంబిత మివ యమునాజలపూరమ్॥

శ్యామలమృదులక లేబరమండల మధిగతశౌరదుకూలం

నీలనళిన మివ పీతవరాగపటలభరవలయితమూలమ్॥

తరళదృగంచలచలనమనోహరపదనజనితరతి రాగం

స్ఫుటకమలోదర ఫేలితఖంజన ముగ మివ శరదితడాగమ్॥

పదనకమలపరిశీలనమిళితమిహిరసమకుండలశోభం

స్మితరుచిరుచిరసముల్లసితాధరపల్లపకృతరతిలోభమ్॥

శశికిరణచ్ఛురితోదరజలధర నుందరసుకుసుమకేశం

తిమిరోదితవిధుమండలనిర్మల మలయజతిలకనివేశమ్॥

విపులపులకభగదంతురితం రతికేళికలాభి రధీరం

మణిగణకిరణసమూహసముజ్జ్వలభూషణసుభగ శరీరమ్॥

శ్రీజయ దేవఫణితవిభవద్విగుణిక్తభూషణభారం

వ్రణమత! హృదివినిధాయ హరింగుచిరంసుకృతోదయసారమ్॥

(22 అష్టపది)

సానంద గోవింద రాగ్రక్షేణి కుసుమాధరణము.

మూలవరాగము ఆదితాళము.

ప॥ కనుగొనె హరి రాధ ఘనుఁ బతి నేకరసాత్మున్

అ॥ తనియుచు నిత్యమనంగనివేశ మనంగఁ జను విలాసాత్మున్
 ౧ పొడుపుఁగొండ వెడలిన జాబిలిఁ గనిపొంగు కడలి పగిదిక
 యొడయకుతన మొగమునుగనినంతనయడఁగఁగవికృతులుసారిది
 శివారువుమురువునగునురువుతోడియమునాంబువూరమటు లెదను
 ఉరువునిడువుహరుమంజము త్తిరువుపర మొత్తి డిఁగదలఁ గను॥
 3 పచ్చనివుప్పొడి పైఁగప్పుటఁ దగి విచ్చిన నల్లనికలువన్
 నచ్చని నునునల్లనిమై మెఱయఁగ మెచ్చగు పచ్చనివలువన్॥
 ౪ శరదృతువున గాటుకపుల్లులకవ పొరలు తమ్మిగలకొలను
 కరణిని గదలెడు చూఁకులు గల మొగ మెఱిగింపఁగరతివలను
 ౫ పరిశీలింపఁగ మోముదామరనుదొరయు గగనమణులుగను
 మెఱయజోడుచెలిఁజెఱునగు మోనిచిప్పుతవులునుగొలువగను॥
 ౬ లోఁజెఱువెన్నలరాశిలు మేఘమునోజను పూసిగమెరయన్
 తోడొయిరులునఁదోచిన నెలయననుకుటనుసితతిలకము

వెలయన్॥

2 పులకాంకురములఁ గననై కలయికఁగల కలకలలను జాలిన్
 నలిగియు రతనపుసొమ్ములు నిగమైవెలుఁగువెలయువనమాలిన్॥
 ౪ శ్రీజయదేవుని వాక్కిల్పంబుల రెట్టి యగునలంకృతుల
 రాజులుఁగావుతఁ గృతులమతుల హరి రంజిలినకృతముపొదల॥

(శ్రీ) సాంధ్ర గీతగోవింద కావ్యము

శ్లో॥ అతిశ్ర మ్యాసంగం శ్రవణపథ

పర్యంతగమన

ప్రయాసేనేవాత్మో స్తరళతర

భావం గమితయోః

ఇదానీం రాధాయాః ప్రియతమ

సమాలోకనమయే

వపాత స్వేదాంబుప్రసర ఇవ

హస్తాశ్రునికరః।

శ్లో॥ భజన్త్యా స్తల్పంతం కృతకవటకం

ఊతిపిహిత

స్థితం యాతే కేహద్భుసా రపి

హితాళీపరిజనే

ప్రియాశ్శ్యం పశ్యన్త్యా స్మరవరవళా

కూతనుభగం

సలజ్జాలజ్జాపి వ్యగమ దివ దూరం

మృగదృశః

శ్లో॥ సానందం నందనూనుర్దిశతుపరతరంసమ్మదం మందమందమ్

రాధా మాధాయ బాహ్వో ర్విపరమనుదృఢం వీడయన్

(ప్రీతియోగాత్

తుంకాతస్యా ఉరోజావతనువరతనోర్నిర్గతౌమాస్మభూతాం

పుష్పం నిర్భిష్య తస్మాద్భుసా రితి పలితగీవమాలోకయంతః॥

గీ॥ చెవివఱకుఁ గల్గుపెంద్రోవ మివిలిచనులు
బడలియో యేమొ చంచల భావమంది
ప్రియతముఁడు తోచునంత మై పెల్లువొడము
చెమరు వలెనించె రాధాక్షి ప్రమదవారి॥

మ॥ విరితాపు ల్విరజల్లు ని వ్వెడలివే
వే యేగఁగా నెచ్చెలుల్
నెటిపూబానుపు జేరి గోకినానుపూ

నిగ్గం జిగ్గువుం గప్పి కా
మరసా వేశముఁ జూపు నాధు ముఖప

ద్యంబు నివ్విలోకించున
తరుణిం జూచుచు సిగ్గునుం జనె నెటో

తా నొడల న్వంచుచుక
మ॥ తొలుదొల్త న్మెలమెల్ల రాధికను దా
దోర్మూలముం జేర్చి య
గ్గల ముత్కంఠ ననంతరం బరిమి వి

గ్గంగొంగిటం గ్రుచ్చి రా
గిలి మోమోరఁగఁ జేసి తత్కంచములు

ద్రీవంబులై వీవు దూఁ
టు లలిం జూచెడు రీతి నొప్ప యదురా

టూనుం డిడుక శ్రేయముల్

78

* పా॥చ॥ ఒకరొకరే లతాగృహము నొయ్యి పఖు ల్విడ లేతనమ్మపాం
దిక నెదొ వట్టిచేష్టలఁ బడింబడి మాటుచు బాన్పులంచుఁ జే
రి, కడు ససంగుపొంగురుచి గేఁగి ముదం బిడు కూర్మికాని మో
ముకుదురుఁ గాంచరాధ కెటొ పోయెను సిగ్గిలి సిగ్గు దవ్వుగక ॥

శ్లో॥ జయశ్రీ విస్మయైర్మహిత ఇవ

మందారకుసుమై

స్వయం॥ సిందూరేణ॥ ద్విపరణముదా

ముద్రిత ఇవ

భుజా వీడక్రీడా హతకువలయా

వీడకరిణః

ప్రకీర్ణాశ్మగ్భిందు ర్జయతి భుజదండో

మురజితః॥

శ్లో॥ సాందర్యైకనిధే రనంగలలనా

లావణ్యలీలా జహో

రాధాయా హృదిపల్వలేమనసిజ

క్రీడైక రంగస్థలే

రమ్యారోజ సరోజఫలన రసి

త్వా దాత్మనః ఖ్యాపయన్

ధ్యాతు రాగనసరాజహంసనిభ తాం

దేయాన్ ముకుందో ముదమ్॥

మ॥ జయలక్ష్మీసతి కల్పవృక్షనుమహా

జం జేసెనా నెత్తు పం

బి యలంకారము జేయఁగాఁ గువలయా

పీడాహవానందల

క్ష్మి యిదే మేఁటని యెఱ్ఱయ బృహనుహ

ల్కిం బొల్చు దైత్యారిది

గ్విజయం బౌ భుజదండ ముత్కువలయా

పీడల్ తొలంగించుతన్॥

శా॥ సాందర్భబున కాకరంబు రతియో

పాభూష యారాధ మే

తైందంబైన మడుంగునందు మరుమే

టిం ద్రిష్వలాడించు చ

నొందమ్మిన్ విహరించుటల్ దెలుపుచున్

బొల్పొందుచున్ భక్తిని

వ్యందన్మానసరాజహంస యగు కృ

ష్ణస్వామి మోదం బిడున్॥

*సా॥ మ॥ రతిలావణ్యపుచేప, అందములసారం! బంగళాభేటకా

యతరంగం బగరాధ హృత్సరిసి, రమ్యావీన వత్సోజవి

స్త్రుతపద్మోపలక్ష్మి, శక్తలకు నెంతే న్రాజహంగంపుటా

కృతి జిందాదు మకుందు డీయత! నమ్రభూతనంతోషమన్॥

ద్వాదశ స్కంధము

సప్తమీత పీతాంబరము.

శ్లో॥ గతవతి సఖీబృం డేమంద్రత్రసాభర నిర్భర

స్మరవరవశాకూత స్థితస్సపితా ధరామ్

సరసమనసం దృష్ట్వా హృష్టాం ముహూర్నవపల్లవ

ప్రసవశయనే నిక్షిపాక్షీ మువాచ హరిః ప్రియమ్॥

5|| యెలులటులేగఁగాఁ దిరిగి సిగ్గును దన్నలమంగఁ జెంగువన్

వెలువడు లోనికోరికలు బెంపుగఁజిర్నగుమోవిఁ దోఁగఁగాఁ

దలిరులవూలసా న్నొకవిధంబుగ జూచుచు మాటిమాటిన్

నిలిచిపరాధఁ జూచి రమణీరమణీయుఁడు కృష్ణుఁ డిట్లచున్ |

* పా|| మ|| చెలిసిం దోఁగఁ సిగ్గుమొగ్గఁ దలపు ల్పిందాచ లేనపుడే
 ల్కూలక ల్కొచ్చిని విష్ణుఁ గ్రొంజిపురుషా వుఁబానుపై లోలబ్ధ
 ములనున్ మాటికి నూపుచు న్నిలురసోచ్ఛాసాత్మ రాధ నిచ్చియ
 న్నులక ల్కొచ్చెడిదేమ లొలక హరిసంబోధించె సహోక్తులన్ ||

అష్టపది 23

మధురిపు విద్యాధర లీలః

విభావః (నాదనామక్రియ) రాగము-ఆదితాళము

ప॥ క్షణ మధురా నారాయణమ్ అ॥ అనుగత మనుసరరాధే॥

1. కిసలయశయనతలే కురు కామిని ! చరణశిసవినివేశమ్
తవపదపల్లవవైరి పరాభవ మిద మనుభవతు నువేశమ్॥
2. కరకమలేన కరోమి చరణ మహా మాగమితాసి విదూరమ్
క్షణ ముపకురుశయనోపరిమామివనూపురమకుగతిశూరమ్॥
3. పదనసుధానిధిగళిత మమృతమివ రచయ వచనమనుకూలం
విగహామి వాపనయామి పయోధరరోధక మురసిమకూలమ్॥
4. శ్రీయపరిరంభణ రభసవలిత మివ పులకిత మతిదురవాపం
మదురసి కుచకలశం వినివేశ న శోషయ మనసిజతాపమ్॥
5. ఆధరసుధారస ముపనయ భామిని ! జీవయమృతమివదాసం
త్యయి వినిహితమనసం విరహానల దగ్ధవపుష మవిలాసమ్॥
6. శశిముఖ! ముఖరయ మణిరశనాగుణమనుగుణకంఠనినాదం
శ్రుతియుగళే పికరుత వికలే మమ శమయచిరా దవసాదమ్
7. మామతివిఫలరుషా వికలీకృత మవలోకితు మధు నేదం
మాలతి లక్ష్మిత మివ నయనం తవ విరమ విస్మజృతి భేదమ్॥
8. శ్రీజయ దేవ భణిత మిద మనుపదనిగదిత మధురిపుమోదం
భనయతు రసికజనేషు మనోరమరతిరసభావవినోదమ్॥

మధురిపు విద్యాధగలీల

విభాసరాగము-ఆదితాళము

ప॥ త్రుటియిష్కధురారాయణున్॥ అ॥ ఇట తోడ్పడుననురాధా!
 చిరుగుల సెజ్జనుచేర్చుముకామిని ! జగితెందామర యడుగు
 తెగిపగవగ జేపురించు దీనికి తొగరురంగు పొగ రడఁగు॥
 కరవద్దంబున నొత్తెవబడములు కడుగ ప్పిటు నడచితివి
 కరుణఁ జేర్చు సెజ్జను నావలెనను సరించునందెల బడలితివి॥
 మోముచందురునివెడలునమృతమటుపొసగింపుముతగుపలుకు
 మోమెలిచెదవిరహంబటుచాచుల మొనయుపయ్యెదయుతలతు॥
 తు॥ కొఁగిట నుబ్బినయటు పులకలదగి కడుదుర్లభమగుచు
 చనుచనుపనఁటిని నెదగదియింపుముశమియింపఁగమరుచిచ్చు॥
 ఎడబాటుచు నెఱిగలి మ్రగ్గుచు సొగసెడలియుకొనయూపిరిగలిగి
 తడబడు నీవాసుని నన్నధరనుధ స్పదికింపుము చెలఁగి॥
 సరసగళవ్వరగీతిన్ శశిముఖ! మొఱియింపుము మొలనూలు
 విరసపికధ్వుని జల్లులు పాటిలు వీనుల నెవ్వగ తూలు॥
 రిత్తకినుక నను వీఱిడిచేసిన యెత్తునకుంబలె నీకన్
 ఎత్తుండె తెప్పను నలగుత విడుమెగుచు తెరవున కాకన్॥
 పదపదమునహరిముదమునుపేర్కొనుపదకము శ్రీఃముదేవు
 పదగీతి ఘటించున్రసికుల రతిభావము రసమున్ సరితావు॥

సురతారంభచంద్ర హాసః

శ్లో॥ ప్రత్యూహః పులకాంకురేణ నిబిడాశ్లేషే నిమేషేణచ
క్రీడాకూత విలాకితే ధరసుధాసానే కథానర్మభిః
అనందాధిగమేన మన్మథకలా యుద్ధేపి యస్మిన్నభూత్
ఉద్భూత స్స తయోర్బభూవసురతారంభః ప్రయంభాపుకః॥

కామత్వప్రకామినీహాసః

శ్లో॥ దోర్భ్యం సంఘమితః పయోధరభరే

ణాపీడితః పాణిజై

రావిద్యోదనైః క్షతాధరపుట

శ్రోణీతపే నాహతః

హస్తే నాసమితః కచేధరసుధా

స్యందేన సమ్మోహితః

కాంతః కామపితృప్రిమాపతదహా !

కామస్నవామాగతిః॥

మరతా రంభచంద్రహాసము

ఉ॥ గాటవుఁగొఁగిలింత బులకాంకుర మట్టులు తెప్పపాటులో
బాటునఁ జూడి నట్లధరపాసమునందుఁ గథాప్రసంగ మ
పొటన చొక్కుచు నివ్వవిధబంధకల న్నొలగా దలంచు న
మేటులు రాధికాచ్యుతులమేలిమికూటమియింపునింపుతన్ ।

కామతృప్తకామిసీ హాసము

సీ॥ బిట్టు కాఁగిఁట గుచ్చిపట్టి పాలిండ్ల వ్రే
గునను బేరురము నెక్కొనఁగఁజేసి
నలువంక గోటివంకలు నెలకొల్పి ప
ల్నొక్కుల గెమ్మోవిఁ జిక్కుపఱచి
పిఱుదుల న్దరులచే నొఱపిడి ఘటించి
నెఱులందు కరముంచి శిరము వంచి
సారమై చక్కెరచవి గేరుకెమ్మోవి
కొందేనియను గ్రేవు కొల్పి తనిపి

గీ॥ నాయకాగ్రేసరుని జగన్నాథు నాథు
గృష్ణునంతటివాని నట్టిటు చేసె
వలుకుబడి కందరాని గొవ్వనుఖ మొకటి
యేమనందగుఁ గాముని వామకలన ! ॥

పా॥ మ॥ పులకల్నిక్కులఁ, గొగిలింతబిగి, గన్మోడ్చుందు, సాకూతకే
లిలసద్బుష్టేని, సర్వగాధ, సధరాశిందామృతాస్వాదన
స్వలదానందము మారబంధకలన స్ఫుర్త్యాహము శ్రేష్ఠ
స్థైర్యులయిం చెన్నురతాదిరంగముప్రియం బే వాఠికత్వంబుమున్ ।

పౌరుషసప్రేమ విలాసః

శ్లో॥ వామాంకే రతికేళిసంకులరణారంభే తయా సాహస
ప్రాయంకాంతజయాయకించిదుపరిప్రారంభియత్సంభ్రమ
న్నిష్పందా జఘనస్థలే శిథిలతా దోర్నల్ల రుత్కంపితం
వక్షో మీలిత మక్ష పౌరుషరసః ప్రేక్షాంకుత సిద్ధతిః

కామాద్భుతాభినవ మృగాంకలేఖనము

శ్లో॥ తస్యాః పాటలపాణిజాంకిత మురో

నిద్రాకషాయే దృశో

నిర్ధో తోఽ ధరశోణిమా విలులితా

స్రస్తాస్రజోమూర్ఖజాః

కాంచీనామ దరశ్లథాంచితమితి

ప్రత ర్నిఖాతై ర్దృశో

రేభిః కామశరై స్తద్భద్రుత మభూ

త్పత్య ర్మనః కీలితమ్॥

శ్లో॥ వ్యాకోశః కేశపాశ స్తరిళిత మలక్తైఃస్వేదమోక్షాకపోతా
 క్లిష్టా బింబాధరశ్రీః కుచకలశరుచాహరితాహరయప్తిః
 కాంచీకాంతి ర్హతాశాస్తనజఘనపదంపాణినాచ్ఛాద్యసద్యః
 పశ్యతీ సత్రసా మాం తదపి విలళితా ముగ్ధకాంతి ర్ధి నోతి॥

శ్లో॥ ఈవస్మీలిత దృష్టి ముగ్ధవిల సత్ప్రత్యూరధారావశా
 దప్యక్తాకులకేళికాకు వికసద్దంతాంశుధా తాథరం
 శాంత స్తబ్ధపయోధరం భృశపరిష్వంగా త్కురంగీదృశో
 ప ర్షోత్కర్ష విముక్తినిస్సహతనో ర్ధన్యో ధయత్యాననమ్॥

శ్లో॥ అధఃసహసా సుప్రీతం
 సురతాంతే సా నితాంతఖన్నాంగీ
 రాధా జగాద సాదర
 విద మానందేన గోవిందమ్॥

ఉ॥ శ్రొమ్ముడివీడెముంగురులుఁగొన్ని చలించెఁజెనురైజెక్కిఁ
ల్కమ్మనిమోవి కందెను జగానిగఁ జాచుల లోగొనెప్పు
ల్కమ్మయిపోయెఁ గాంచిరువిపాణిశ్రోశికుచులు లడ్డుచు
స్సమ్మినలజ్జ సన్గనియు రాధిక గాఢపుభావీఁ దేర్చెడున్॥

మ॥ ఆరమోద్వంగనుచూపులెప్పులయిము మృన్మాసుసీతారము
ల్పరఁగ న్నుష్టముకానికాకువుల కావల్సిగులం దోగుమో
వి రహింపం బ్రచుదాతిరేకమునదృప్తిన్నిల్చునేణాక్షి నుం
దర మామోమునుగ్రోలుధన్యుఁడుకుచద్వంగవ్వం బెకన్నెక్కొనన్॥

గీ॥ అవల్ రాధిక భోగాంతమందు మివుల
డస్సి చొక్కుచు వేవేగ డాసి నాయి
తూగుటాయెల నూఁగెడు తోయకాక్షు
తోడ నిటుపల్కు సాదరోక్తులు రహింప॥

పా॥ చ॥ చెదరెను వేణి ముంగురులు చిందెను జెక్కిటఁ జెమ్మలూఁటఁగుం
దొదవెను మోవిలింబమున నొందె సమైక్యత హృదయస్థి చ
నుదురుకళ, స్వతాళ మొలనూల్చిడె నానుకతి న్గలంగియు
న్సుదతి కరాలఁ జాటుల మునుంగిడి సిగ్గరిచూపి శోభిలెన్॥

అష్టపది 24

సుప్రీత పీతాంబర తాళశ్రేణిః

మంగళ కాళికరాగః-చాపుతాళంః

ప॥ నిజగాద సా యదునందనే॥౨॥ క్రీడతి హృదయానందనే॥

1. కురు యదునందన ! చందనశిరతరేణకరేణ వయోధరే
మృగమదవత్రక మత్ర మనోభవమంగళ కలశసహోదరే॥
2. ఆళికులగంజన మంజనకం రతినాయక సాయకమౌచనే
త్వదధరచుంబనలంబిత కజ్జల ఉజ్జ్వలయ ప్రియలోచనే॥
3. నయనకురంగతరంగ వికాసనిరాసకరే శ్రుతిమండలే
మనసిజపాశవిలాసధరే శుభవేశ నివేశయ కుండలే॥
4. భ్రమరచయంరచయంతముపరిరుచిరంసుచిరంమమనమ్ముఖే
జితకమలే విమలే పరికర్మయ నర్మజనక మళకం ముఖే॥
5. మృగమదరసవలితం లలితం కురు తిలక మళికరజనీకరే
వహ్నితకళంకకళం కమలాసన ! విశ్రమితశ్రమశీకరే॥
6. మమ రుచిరే చికురే కురు మానద ! మనసిజధ్వజచామరే
రతిగలితే లలితే కుసుమాని శిఖండి శిఖండకడామరే॥
7. సరసఘనే జఘనే మమ శంబరచారణవారణకండరే
మణిరశనా వసనాభరణాని శుభాశయ ! వాసయసుందరే॥
8. శ్రీ జయదేవవచసి రుచిరే హృదయం నదయంకరుమండనే
హరిచరణస్మరణామృత నిర్మితకలికలువజ్వరఖండనే ।

సుప్రీత పీఠాంబర తాళశ్రేణి

మంగళ కాళిక రాగము-చాపుతాళము

ప॥ పలుకాడె నాయమకూర్చితో॥ అ॥ అలరించుచు నగుకౌరితో॥

౧. వ్రాయుము చల్లనికేలను జాచుల పై కస్తురినవరచన
శ్రీయగుమరుకలశములకు నెంతయుజెల్లునమృతమృదువచన॥
౨. అలులగెరలుకాటుకనిడుమరుములుకులువెడలుచు నాకంట
తెలనయ్యెను కలయక ముద్దిడుటనుతోలిపున్ని యములవంట
౩. అటునిటుజెంగనములు పఱచెడు కనులను లేళ్ళకువలజేడు
ఘటియించిన పగ్గములా వీనుల గడయింపుము రవజోడు
౪. తమ్మి దెగడువిమలమ్మగుమోమునతుమ్మెదదిమ్ము సతమ్ము
గ్రమ్మినయటు లందమ్మగునలకలదొమ్మిదువృత్తలసొమ్ము
౫. చెమరడగిన నెన్నునుటి నెలందగు జిగికస్తురి తిలకమ్ము
అమరింపుము కమలానన ముద్దుగ నదిలాంఛనమగుజమ్ము
౬. బిగువెడలింపెడుదొర నెమలిపురింబురిగొలిపివెఱనెఱిమించు
చిగురువిల్లి సిడెపుజామరము సిగ చిక్కుదీసి వువులుంచు॥
౭. సవదరింపుముశుభాశయ! యురువుమురువుజిగియైర్చగజము
నివసించెడు చఱియజఘనమున్న గాంచినసనభూషావ్రజము
౮. ఘనహరిచరణస్మరణామృతమున గలికలుషజ్వర షుడఁచి
చను శ్రీజయదేవోక్తి నలంకృతి గనుగొను మెదదభుక్తెంచి

శ్లో॥ రచయ కుచయోః పత్రంచిత్రం కురుష్వ కపోలయోః
 ఘటయ జఘనే కాంచీ మంచస్రవం కబరీభరే
 కలయ వలయశ్రేణీం పాణౌ పదే కురు నూపురా
 ఇతి నిగదితః ప్రీతః పీతాంబరోఽసి తథాఽకరోత్॥

శ్లో॥ య ద్దాంధర్వకలాను కాశల మనుభ్యాసంచయద్వైపణ్యవశా
 యచ్ఛృంగారవివేక తత్త్వరచనా కావ్యేషు లీలాయితౌ
 త త్స్వం జయదేవపండితకవేః కృష్ణైకతానాత్మనః
 సానందాః పరిశోధయంతు సుధియః శ్రీగీతగోవిందతః॥

చ॥ సలుపుము వత్రికారచనఁ జూచుల, జెక్కులఁగూర్పుచిత్రము
ల్నిలుపుముకాంచి నెన్నడుము,నింపుముక్రొమ్మడిబూలదండఁగై
గొలుపుము కంకణా,లిడుముకోయనునందీయ సంఘినంచీటు
ల్పలుకఁగ రాధసల్పెఁటువచ్చనిపుట్టముదాల్పుమెచ్చుచుక॥

సీ॥ లయతాళరాగాభినయగతిగమకాది

సంగీతశాస్త్ర ప్రశస్తిగాని

రసభావకల్పనారంజ నౌచిత్య శృం

గార కావ్యవిధానకలనఁ గాని

తైలధారాభిన్న తాత్త్వికధ్యానయో

గాచ్యత భక్తియోగమునఁ గాని

విద్వత్కవీంద్ర హృద్వికసనపాదన

ప్రకృతి సాక్షాత్కృతిఁ ఘణితిగాని

సీ॥ కృష్ణలీనాత్మ జయదేవకృతి కవీంద్ర

శక్తి శోధిత్రుగాత యష్టపదు లొప్పు

గీతగోవింద కావ్య నిరీతిరీతి

బుద్ధిమంతులు సత్కళాపూర్ణు లెలమి॥

పా॥ చ॥ సరినుండ ! వ్రాఁయు మీయెగురుచద్వయఁ బ్రతీకము! లక్ష్మిపాలమం
దిరవుగ దిద్దు చిత్రముల ! నీకబరి న్నువులుగవు! కానుసం
బరవుము కాంచి! చేతుల సమర్పము కంకణము! ల్పదాల నూ
పురముల దూర్పు! మజ్జలికి ముద్దుగ నల్లె మురారి కూరిచెక॥

శ్లో॥ శ్రీభోజదేవ ప్రభవస్య రామా
 దేవీసుత శ్రీజయదేవకస్య
 పరాశరాది ప్రియవర్గకంఠే
 శ్రీగీతగోవిందకవిత్వ మస్తు

శ్లో॥ సాధ్వీ మాధ్వీక చింతా నభవతిభవతశ్చర్మరే కర్మశాసి
 ద్రాక్షే ! ద్రక్ష్యంతి కేత్వామమృతమృతమసిక్తిరనీరం రసస్తే
 మాకంద కందకాంతాధరధరఃతులాంగచ్ఛయచ్ఛన్తిభావం
 యావచ్ఛృంగారసారంశుభమివజయదేవస్యవైదగ్యవాచః॥

గీ॥ భోజదేవ కృతాగణ్య పుణ్యఫలము
 భవ్యరామాంబికాతపః ఫలము నైన
 విజ్ఞజయదేవ గీత గోవిందకవిత
 యలరుఁగాఁత బరాశరాదుల గళముల॥

సీ॥ త్రిభువనశ్రేయ మందించినయట్టులు
 భావాను భావాను భవము కల్లు
 జయదేవశృంగార చతురోక్తిరుచులందు
 మానసరసనలు మఱగె గాన
 ఎద్ద చింత లెస్సయా నిప్పవూఁదేనియా
 కండచక్కెర ! నీవు కఠినవైతి
 ఎవరు చూతురు మొగంబెత్తిని నోషద్రాక్ష
 యమృతమా నీరూప మవనిఁ గనము
 గీ॥ క్షీర సీరైతి కుయ్యి హెచ్చింపు తియ్య
 మామిడి యెంతయైన నమంబుకావు
 శ్రీజనాధర ! పోపొందు క్షితిని గలుగు
 తీపివస్తువులార మే లైలిసి మీరు॥

పా॥ చ॥ ఇప్పురసంబ నీదుకుతి హీనము, చక్కెర గడ్డుదాన, నే
 రొప్పురు ద్రాక్ష నిగ్గన, నహో అమృతంబ మృకింబ విందు, నా
 యప్పె వయస్సు నీరసము, నార్దురసాలమ, రాకు మోవి, మే
 లైప్పుగ మారసారజయదేవ విదగవచస్సె శ్రీ లిడున్॥

శ్లో॥ ఇత్థం కేళితతీ ర్విహృత్య యమునాకూలే సమం రాధయా
 త ద్రోమాఽభిహక్తికావలియుగే వేణీభ్రమం బిభ్రతి
 తత్రాహ్లాదికుచప్రయాగ ఫలయోగ్లిప్సావత్సోర్హస్తయోః
 వ్యాపారాః పురుషోత్తమస్యదదతుస్సీతాంముదాంసంపదమ్ ॥

సీ॥ ఈరీతి బీ॥తినిన్నియేలీల

నెబూదావు లట్టులు పొదలి విడక

రాధికనూ గారు రాణించుముత్యాల

దండము వేణియై తళుకు లీను

యూమున తీరమ్మునుదునఁ జతుకా

గమ్ముల శ్రీప్రయాగ ఫలమందు

బహువిధ సంచారపద్ధతి హృద్గత

భావంబు లెల్లను బ్రకటపఱచు

ఘృష్ణను లక్షణాలక్ష్మీతకరము లొప్పు

రాధి కామాధవుడు జగద్రక్షకుండు

అఖిలలో కావళులను దయా త్రదీక్ష

నవ్వయునుఖాబివీచి నోలార్చుగాత॥

పా॥ శా॥ ఈ మాడ్కి శృంగునోర్చి రాధకనగా నిష్ఠాపి నోలాడి త
ప్రేమావశ్యుగు మాక్తికావళులె మేల్కొనెత్తులంచు నృపు
ల్రాసు స్వాదికుచప్రయాగ ఫలలిప్స సైక్కుపోకళ్ళలో
గోమా శ్రీపురుషోత్తమారకరము ట్కూర్చున్ సుసంపన్నతల్॥

శ్రీమదాంధ్ర గీతగోవిందకావ్యము

సంపూర్ణము

సేజీ	పంక్తి	ఉన్నది	ఉండవలసినది.
కావ్యపీఠిక			
11	1	రాలగత	రాగలత
	15	కలుపా	కులుపా
12	8	యునయి	యునునయి
23	7	గోడలిన్	గోడలిన్
	15	రమణీయ	రమణీయ
జయదేవచరిత్రము			
2	12	బోండ్లు	బోండ్లు
3	15	నిల్వఁ	నిల్వంగఁ
6	14	నెంతలు	నెంతలు
16	9	పుత్ర	పత్ర
31	4	చద్దన	చద్దన
41	1	ముంజరీ	ముంజరీ
	20	వధూకతం	వధూకథితం
51	8	జర్జరితం	జర్జరితం
52	5	దీనది	దినది
53	10	ప్రక్రిమా	ప్రక్రిమా
54	1	బానువి	బానువి
55	13	విలిఖితి	విలిఖితి
	16	విషీదితి	విషీదితిరోదితి
59	3	తావో	తావో

శ్రేణి	పంక్తి	ఉన్నది	ఉండవలసినది
60	10	చేరులయిట్లది.	చేరులట్లయిరి
61	10	వవస	వవస
	15	కిలయతి	కలయతి
63	9	వైవ్య	వైద్య
66	5	హా!	హా!యటంచున్
	12	కౌరి	కౌరి
69	17	పదతి	పదతి
70	19	యాభితయ	యాభినయ
74	4	గ్రేల్లత	గ్రేల్లవ
	6	చేరును	చేయును
76	2	గుండు	గుండు
	9	రాధనం	రాధన
	10	జేర్చున	జేర్చునం
77	4	కోనకో	కోనకోన
	7	కథమిరహ	కథమిరహాః
	8	సత్వాం	సత్వా
82	3	జెనవగు	జెనవగు
83	12	రివుహ	రివురహ
86	10	దినా	దినాం
	13	న్నగి	న్నగ
	14	ధ్యానిచు	ధ్యానించు
88	3	దిక్కుత	దిక్కుతీ

పేజీ	పంక్తి	ఉన్నది	ఉండువలసినది
88	14	వైరిం	వైరి
	15	చె	బె
		చి	బి
92	7	నితంతలై	నితంతలై
94	5	కొమ	కొమ్మ
99	3	వల్లభ	వల్లభ
116	13	సురచిర	సురుచిర
139	1	అక్షో	అక్షో
148	7	యక్కులు	యక్కు-
		నొకులు	నొక్కులు
152	9	Xదయింపు	Xదియింపు

26527

25373